

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej Orbis
za okres roczny
od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 roku**

Warszawa, 30 marca 2009 roku

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANY BILANS.....	4
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	6
SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	7
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	8
1. WPROWADZENIE.....	9
1.1 INFORMACJE OGÓLNE.....	9
1.2 OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI.....	10
1.3 PODSTAWA SPORZĄDZANIA SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	10
1.4 GRUPA KAPITAŁOWA ORBIS.....	11
2. STOSOWANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI I ICH ZMIANY.....	13
2.1 ZASADY RACHUNKOWOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	13
2.2 ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI	27
2.3 NOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI I INTERPRETACJE KIMSF.....	31
2.4 WAŻNE OSZACOWANIA I ZAŁOŻENIA.....	36
3. SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI.....	37
3.1 PODSTAWOWY UKŁAD SPRAWOZDAWCZY – SEGMENTY BRANŻOWE.....	37
3.2 UZUPEŁNIAJĄCY UKŁAD SPRAWOZDAWCZY – SEGMENTY GEOGRAFICZNE.....	40
4. PRZYCHODY I KOSZTY.....	40
4.1 PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW, TOWARÓW I MATERIAŁÓW.....	40
4.2 POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE.....	41
4.3 KOSZTY WEDŁUG RODZAJU.....	42
4.4 KOSZTY ŚWIADCZEŃ PRACOWNICZYCH.....	42
4.5 POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE.....	43
4.6 PRZYCHODY FINANSOWE I KOSZTY FINANSOWE.....	43
5. PODATEK DOCHODOWY BIEŻĄCY I ODROZCZONY.....	44
6. DZIAŁALNOŚĆ ZANIECHANA.....	46
7. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ.....	46
8. DYWIDENDY WYPŁACONE I ZAPROPONOWANE DO WYPŁATY.....	46
9. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE.....	47
10. WARTOŚCI NIEMATERIALNE.....	51
11. INWESTYCJE W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH.....	53
12. JEDNOSTKI POWIĄZANE.....	54
13. POŁĄCZENIA JEDNOSTEK GOSPODARCZYCH I ICH ZBYWANIE.....	54
14. UDZIAŁ WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH.....	54
15. AKTYWA FINANSOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY.....	55
16. INNE AKTYWA FINANSOWE.....	55
17. NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE.....	56
18. INNE INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE.....	57
19. ZAPASY.....	57
20. NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE.....	58
21. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	60
22. ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY.....	61
23. KAPITAŁ PODSTAWOWY I POZOSTAŁE KAPITAŁY.....	62
24. KREDYTY I POŻYCZKI.....	64
25. ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE INNE.....	67
26. REZERWY.....	67
27. ZOBOWIĄZANIA HANDLOWE I INNE ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE.....	68
28. RACHUNKOWOŚĆ LEASINGODAWCY.....	70
29. ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE.....	72
30. POZYCJE WARUNKOWE.....	74
30.1 UDZIELONE I OTRZYMANE GWARANCJE.....	74

30.2 SPRAWY SPORNE.....	75
31. CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM FINANSOWYM.....	79
31.1 POLITYKA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM FINANSOWYM.....	79
31.2 RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ.....	79
31.3 RYZYKO WALUTOWE.....	80
31.4 RYZYKO CENOWE.....	81
31.5 RYZYKO KREDYTOWE.....	81
31.6 RYZYKO ZWIĄZANE Z PŁYNNOŚCIĄ.....	83
32. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM.....	84
33. PRZYSZŁE ZOBOWIĄZANIA INWESTYCYJNE.....	85
34. INFORMACJE O PODMIOTACH POWIĄZANYCH (TRANSAKCJE).....	86
34.1 WYNAGRODZENIE CZŁONKÓW ZARZĄDU EMITENTA.....	87
34.2 PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY TOWARÓW I USŁUG.....	87
34.3 ZAKUPY TOWARÓW I USŁUG.....	87
34.4 ROZRACHUNKI Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI.....	88
35. ZDARZENIA PO DNIU BILANSOWYM.....	88
36. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	89
37. INNE INFORMACJE.....	90

SKONSOLIDOWANY BILANS

według stanu na 31 grudnia 2008 roku

A k t y w a	Nota	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Aktywa trwałe		2 252 073	2 106 989
Rzeczowe aktywa trwałe	9	2 087 148	1 943 391
Wartości niematerialne, w tym:	10	111 276	110 640
- wartość firmy		108 328	108 328
Inwestycje w jednostce stowarzyszonej konsolidowanej metodą praw własności	11	8 971	8 067
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	15	1 935	547
Inne aktywa finansowe	16	2 315	3 640
Nieruchomości inwestycyjne	17	38 731	39 736
Inne inwestycje długoterminowe	18	552	552
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5	1 145	416
Aktywa obrotowe		238 724	246 897
Zapasy	19	7 161	9 403
Należności handlowe	20	67 357	60 625
Należności z tytułu podatku dochodowego	20	7 745	692
Należności krótkoterminowe inne	20	90 723	62 839
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	21	0	6 986
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	22	65 738	106 352
Aktywa trwałe klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży	9	5 240	10 745
A k t y w a r a z e m		2 496 037	2 364 631

SKONSOLIDOWANY BILANS c.d.

według stanu na 31 grudnia 2008 roku

P a s y w a	Nota	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Kapitał własny		1 806 758	1 798 306
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	23	1 805 317	1 796 482
Kapitał zakładowy		517 754	517 754
Pozostałe kapitały		133 333	133 333
Różnice kursowe z konsolidacji		(101)	(848)
Zyski zatrzymane		1 154 331	1 146 243
Kapitały akcjonariuszy mniejszościowych		1 441	1 824
Zobowiązania długoterminowe		374 436	297 209
Kredyty i pożyczki	24	283 567	188 904
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5	52 556	66 179
Zobowiązania długoterminowe inne	25	2 147	5 994
Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	29	36 146	36 111
Rezerwy na zobowiązania	26	20	21
Zobowiązania krótkoterminowe		314 843	269 116
Kredyty i pożyczki	24	150 156	87 315
Zobowiązania handlowe	27	81 915	93 002
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	27	26	7 981
Zobowiązania krótkoterminowe inne	27	70 514	71 284
Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	29	7 038	6 906
Rezerwy na zobowiązania	26	5 194	2 628
P a s y w a r a z e m		2 496 037	2 364 631

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

za 2008 rok

	Nota	2008 rok	2007 rok
Przychody netto ze sprzedaży usług	4.1	1 171 328	1 158 097
Przychody netto ze sprzedaży innych produktów, towarów i materiałów	4.1	4 282	6 264
Koszt własny sprzedaży	4.3	(889 238)	(844 211)
Zysk brutto ze sprzedaży		286 372	320 150
Pozostałe przychody operacyjne	4.2	16 147	107 614
Koszty sprzedaży i marketingu	4.3	(65 701)	(65 543)
Koszty ogólnego zarządu	4.3	(162 152)	(162 788)
Pozostałe koszty operacyjne	4.5	(23 966)	(16 303)
Aktualizacja wartości niefinansowych aktywów trwałych	4.2	10 035	26 041
Zysk z działalności operacyjnej		60 735	209 171
Zysk (strata) na sprzedaży całości lub części udziałów jednostek podporządkowanych		(319)	0
Przychody finansowe	4.6	0	51
Koszty finansowe	4.6	(25 678)	(16 281)
Udział w zyskach netto jednostek stowarzyszonych	11	904	78
Zysk przed opodatkowaniem		35 642	193 019
Podatek dochodowy	5	(9 530)	(38 821)
Zysk netto za rok obrotowy		26 112	154 198
Przypisany:			
Akcjonariuszom jednostki dominującej		26 519	154 447
Udziałowcom mniejszościowym		(407)	(249)
		26 112	154 198
Zysk na jedną akcję zwykłą (w zł)			
Podstawowy/rozwodniony zysk przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej za rok obrotowy	7	0,58	3,35
Całość zysku za rok dotyczy działalności kontynuowanej			

SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

za 2008 rok

Kapitał własny przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej						
Nota	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały	Różnice kursowe z konsolidacji	Zyski zatrzymane	Kapitały mniejszości	Razem
Dwanaście miesięcy zakończone 31.12.2007						
Stan na 01.01.2007	517 754	133 333	(628)	1 007 463	1 698	1 659 620
- zysk netto za rok obrotowy	0	0	0	154 447	(249)	154 198
- różnice kursowe z konsolidacji	0	0	(220)	0	0	(220)
- nabycie udziałów mniejszości	0	0	0	0	375	375
Suma przychodów ujętych za rok	0	0	(220)	154 447	126	154 353
- dywidendy	0	0	0	(15 667)	0	(15 667)
Stan na 31.12.2007	517 754	133 333	(848)	1 146 243	1 824	1 798 306
Dwanaście miesięcy zakończone 31.12.2008						
Stan na 01.01.2008	517 754	133 333	(848)	1 146 243	1 824	1 798 306
- zysk netto za rok obrotowy	0	0	0	26 519	(407)	26 112
- różnice kursowe z konsolidacji	0	0	747	0	(9)	738
- nabycie udziałów mniejszości	0	0	0	0	33	33
Suma przychodów ujętych za rok	0	0	747	26 519	(383)	26 883
- dywidendy	0	0	0	(18 431)	0	(18 431)
Stan na 31.12.2008	517 754	133 333	(101)	1 154 331	1 441	1 806 758

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

za 2008 rok

	Nota	2008 rok	2007 rok
DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA			
Zysk przed opodatkowaniem		35 642	193 019
Korekty:		158 235	28 544
Udział w zyskach netto jednostek wycenianych metodą praw własności	11	(904)	(78)
Amortyzacja	4.3	177 153	153 460
Zyski/straty z tytułu różnic kursowych		2 850	(623)
Odsetki		22 309	16 212
Zysk/strata z tytułu działalności inwestycyjnej		(1 752)	(95 857)
Zmiana stanu należności	36	(33 660)	(25 048)
Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	36	(2 584)	7 688
Zmiana stanu rezerw	26	2 732	(218)
Zmiana stanu zapasów	19	2 242	(215)
Inne korekty	36	(10 151)	(26 777)
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej		193 877	221 563
Podatek dochodowy zapłacony/zwrócony		(38 530)	(36 449)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		155 347	185 114
DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA			
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych		31 819	132 715
Przychody ze sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych		0	3 375
Przychody ze sprzedaży udziałów w jednostkach powiązanych		152	1 210
Przychody ze sprzedaży krótkoterminowych papierów wartościowych		19 081	114 392
Przychody z tytułu odsetek		58	151
Inne wpływy inwestycyjne		0	54
Wydatki na rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne		(341 911)	(241 255)
Wydatki na nabycie udziałów w podmiotach powiązanych		(3 061)	(1 878)
Wydatki na nabycie krótkoterminowych papierów wartościowych		(12 081)	(121 232)
Udzielenie pożyczek		(500)	0
Inne wydatki inwestycyjne		0	(5)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(306 443)	(112 473)
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA			
Zaciągnięcie kredytów i pożyczek		220 344	9 668
Inne wpływy finansowe		33	166
Splaty kredytów i pożyczek		(68 620)	(48 193)
Splata odsetek		(19 494)	(16 371)
Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli		(18 431)	(15 667)
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		(2 841)	(2 776)
Inne wydatki finansowe		(509)	(363)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		110 482	(73 536)
Zmiana stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(40 614)	(895)
Środki pieniężne na początek okresu		106 352	107 247
Środki pieniężne na koniec okresu		65 738	106 352

1. WPROWADZENIE

1.1 INFORMACJE OGÓLNE

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej Orbis jest działalność hotelarska, turystyczna i transportowa.

Jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej jest spółka **Orbis S.A.** z siedzibą w Warszawie, ul. Bracka 16, 00-028 Warszawa, Polska, wpisana do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 22622. Zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności /PKD/ działalność Spółki jest zakwalifikowana w sekcji H w pozycji 5510Z. Zgodnie z klasyfikacją Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie działalność Spółki jest klasyfikowana w branży usługi inne. Orbis S.A. jest największą w Polsce spółką hotelarską, zatrudniającą 3,2 tys. osób, operującą siecią 41 hoteli (8 323 pokoi na dzień 31.12.2008 roku) w 27 najważniejszych miastach i miejscowościach wypoczynkowych w Polsce oraz zarządzającą dwoma innymi hotelami. Hotele Spółki funkcjonują pod markami Sofitel, Novotel, Mercure, Holiday Inn i Orbis Hotels. Dodatkowo Spółka jest właścicielem 7 hoteli marki Etap oraz 1 hotelu marki Mercure, których operatorem jest jej spółka zależna Hekon-Hotele Ekonomiczne S.A.

Orbis S.A. prowadzi Grupie Kapitałowej Orbis, w skład której wchodzi spółki z branży hotelarskiej, turystycznej i transportowej (skład Grupy Kapitałowej prezentowany jest w pkt. 1.4.1 niniejszego sprawozdania finansowego). Orbis S.A. wraz ze spółkami zależnymi: Hekon - Hotele Ekonomiczne S.A., Polskie Biuro Podróży Orbis Sp. z o.o. i Orbis Transport Sp. z o.o. tworzy największą w Polsce oraz w Europie Środkowej grupę turystyczno-hotelową.

Hekon – Hotele Ekonomiczne S.A. jest operatorem największej w Polsce sieci hoteli ekonomicznych: ośmiu hoteli marki Ibis, siedmiu hoteli marki Etap, dwóch hoteli marki Novotel oraz jednego hotelu marki Mercure. Łącznie hotele tej spółki oferują w Polsce 2 520 pokoi w 9 miastach. Dodatkowo poprzez spółkę zależną UAB Hekon jest także operatorem hotelu Novotel Vilnius w Wilnie na Litwie.

Polskie Biuro Podróży Orbis Sp. z o.o. działające pod firmą Orbis Travel jest największym polskim biurem podróży: liczącym się organizatorem zagranicznej turystyki wyjazdowej, przyjazdowej oraz turystyki krajowej. Spółka specjalizuje się również w obsłudze podróży służbowych, jest także pośrednikiem sprzedaży biletów komunikacyjnych.

Orbis Transport Sp. z o.o. jest znaczącym polskim przewoźnikiem w międzynarodowych połączeniach autokarowych oraz należy do czołówki firm w dziedzinie krótko- i długoterminowego wynajmu samochodów, które prowadzone są na podstawie umów licencyjnych z Hertz Rent a Car i Hertz Lease.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy za 2008 rok obejmuje jednostkę dominującą i jej jednostki zależne (zwane łącznie „Grupą Kapitałową Orbis”, „Grupą Kapitałową” lub „Grupą”).

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostkę dominującą oraz jednostki Grupy Kapitałowej w dającej się przewidzieć przyszłości. Przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego dokonano oszacowań i przyjęto założenia dotyczące przyszłości, które zostały opisane w notce 2.4.

Zdaniem Zarządu jednostki dominującej nie istnieją obecnie okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania działalności przez Grupę Kapitałową (dodatkowa informacja w pkt 31.6).

Główne zasady rachunkowości zastosowane przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawiono poniżej. Zasady te były stosowane w sposób ciągły we wszystkich latach objętych sprawozdaniem finansowym.

Sprawozdania finansowe poszczególnych jednostek Grupy są wykazywane w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działają poszczególne jednostki (w „walucie funkcjonalnej”). Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządza się w złotych polskich (PLN), które są walutą prezentacji i walutą funkcjonalną jednostki dominującej.

Wszystkie dane finansowe przedstawia się w tysiącach polskich złotych, chyba że zaznaczono inaczej.

1.2 OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI Z PRZEPISAMI

W dniu 10 lutego 2005 roku odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy jednostki dominującej Orbis S.A., które podjęło uchwałę w sprawie sporządzania z dniem 1 stycznia 2005 roku sprawozdań finansowych Orbis S.A. zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską.

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej, które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską, wydanymi i obowiązującymi na dzień niniejszego sprawozdania finansowego.

W odniesieniu do otrzymanego prawa wieczystego użytkowania gruntów, Zarząd rozpatrzył różne interpretacje dotyczące MSR 17 dostępne na rynku i zdecydował, iż prawa wieczystego użytkowania gruntów otrzymane w wyniku decyzji administracyjnej powinny być ujęte w bilansie w wartościach ustalonych w wyniku niezależnej wyceny.

Grunty są częścią nieruchomości hotelowych Grupy (czyli ośrodków wypracowujących środki pieniężne) ponieważ przyczyniają się do generowania wyniku i przepływów pieniężnych hoteli. Stanowią więc część wartości godziwej nieruchomości.

Część praw wieczystego użytkowania gruntu została zakupiona przez Grupę i wprowadzona do ksiąg w wartości zakupu (w wartości rynkowej). Pozostała część została otrzymana od państwa jako jeden z elementów nieruchomości hotelowych. Na dzień zakupu Orbis S.A. nie podzieliła wartości otrzymanych nieruchomości na komponenty, ale całą jej wartość zaprezentowała w pozycji „budynki i budowle” w ramach środków trwałych i amortyzowała stawką odpowiadającą okresowi użytkowania budynku.

Wartość otrzymanych praw wieczystego użytkowania gruntów, ujętych w bilansie wynosiła na dzień 31 grudnia 2008 roku 368 486 tys. zł, a na dzień 31 grudnia 2007 roku 372 874 tys. zł.

Wartość rezerwy na podatek odroczony z tego tytułu na dzień 31 grudnia 2008 roku wyniosła 70 012 tys. zł, a na dzień 31 grudnia 2007 roku wyniosła 70 846 tys. zł.

1.3 PODSTAWA SPORZĄDZANIA SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Prezentowane skonsolidowane sprawozdanie finansowe przedstawia dane finansowe w bilansie według stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku i porównywalne na dzień 31 grudnia 2007 roku, zestawienie zmian w kapitale własnym za 2008 rok oraz za 2007 rok, rachunek zysków i strat i rachunek przepływów środków pieniężnych, obejmujące dane za 2008 rok i porównywalne za 2007 rok oraz noty objaśniające do wyżej wymienionych sprawozdań finansowych.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga zastosowania pewnych kluczowych szacunków księgowych. Zarząd musi także podjąć szereg subiektywnych decyzji dotyczących zastosowania zasad rachunkowości Grupy. Obszary bardziej złożone lub wymagające dokonania subiektywnego osądu, jak również obszary, w których założenia i oszacowania są znaczące dla sprawozdania finansowego jako całości, zostały opisane w notach do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało podpisane przez Zarząd w dniu 30 marca 2009 roku.

1.4 GRUPA KAPITAŁOWA ORBIS

1.4.1 Skład Grupy Kapitałowej i jej jednostki stowarzyszone

Jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej jest spółka Orbis S.A.

Poniżej przedstawiono informacje dotyczące udziałów w kapitale własnym, udziałów w głosach na walnym zgromadzeniu oraz przedmiotu działalności spółek zależnych i stowarzyszonych, w których Orbis S.A. posiada udziały.

Skład Grupy Kapitałowej i jej jednostki stowarzyszone

Nazwa Spółki	% udziału w kapitale zakładowym	Kraj rejestracji	% udziału w głosach na walnym zgromadzeniu	przedmiot działalności
SPÓŁKI ZALÉŻNE				
Hekon Hotele Ekonomiczne S.A.	bezpośrednio 100,00 %	Polska	bezpośrednio 100,00 %	hotelarsko- gastronomiczna
Wioska Turystyczna Wilkasy Sp. z o.o.	bezpośrednio 100,00 %	Polska	bezpośrednio 100,00 %	hotelarsko- gastronomiczna
Orbis Transport Sp. z o.o.	bezpośrednio 98,88 % pośrednio 0,17%	Polska	bezpośrednio 98,88 % pośrednio 0,17%	transport
PBP Orbis Sp. z o.o.	bezpośrednio 95,08 %	Polska	bezpośrednio 95,08 %	turystyka
Orbis Kontrakty Sp. z o.o.	bezpośrednio 80,00 % pośrednio 20,00 %	Polska	bezpośrednio 80,00 % pośrednio 20,00 %	organizacja zakupów
UAB Hekon	pośrednio 100,00 %	Litwa	pośrednio 100,00 %	hotelarsko- gastronomiczna
PKS Tamobrzeg Sp. z o.o.	pośrednio 99,05 %	Polska	pośrednio 99,05 %	transport
PKS Gdańsk Sp. z o.o.	pośrednio 99,05 %	Polska	pośrednio 99,05 %	transport
Inter Bus Sp. z o.o.	pośrednio 99,05 %	Polska	pośrednio 99,05 %	przewozy autokarowe
Capital Parking Sp. z o.o.	pośrednio 99,05 %	Polska	pośrednio 99,05 %	wynajem miejsc parkingowych
Przedsiębiorstwo Miejskiej Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o.	pośrednio 70,82 %	Polska	pośrednio 70,82 %	transport miejski
SPÓŁKI STOWARZYSZONE				
Orbis Casino Sp. z o.o.	bezpośrednio 33,33 %	Polska	bezpośrednio 33,33 %	gry losowe

1.4.2 Spółki nieobjęte konsolidacją

Konsolidacją nie są objęte jednostki zależne i stowarzyszone, które nie są istotne z punktu widzenia sumy bilansowej i wyniku finansowego Grupy.

Spółki nieobjęte konsolidacją przedstawiono w poniższej tabeli. Podstawowe wielkości charakteryzujące wyniki niekonsolidowanych spółek przedstawiono w nocy 12 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych nieobjętych konsolidacją są ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości, a skutki wyceny w wyniku finansowym.

Spółki wyłączone z konsolidacji	% udziału w kapitale własnym	udział w przychodach netto Grupy %	udział w sumie bilansowej Grupy %	udział w zysku netto Grupy %	udział w kapitałach własnych Grupy %
Podmioty zależne					
Wioska Turystyczna Wilkasy Sp. z o.o.	100,00%	0,13	0,17	(0,61)	0,18
PMKS Sp. z o.o.	70,82%	0,31	0,20	(1,62)	0,15
ŁĄCZNIE		0,44	0,37	(2,23)	0,33

1.4.3 Zmiany w strukturze grupy i ich efekt, w tym łączenia działalności, nabycia i zbycia spółek zależnych oraz inwestycji długoterminowych

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem wystąpiły następujące zmiany w składzie Grupy Kapitałowej Orbis:

1. **PMKS Sp. z o.o.** – w dniu 18 czerwca 2008 roku PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o. nabyła 1 058 udziałów Przedsiębiorstwa Miejskiej Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. (PMKS Sp. z o.o.) o wartości nominalnej 1 058 tys. zł, co stanowi 60% udziałów w kapitale zakładowym tej spółki. W dniu 25 czerwca 2008 roku w wyniku podwyższenia kapitału zakładowego PMKS Sp. z o.o., PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o. objęła 1 000 nowych udziałów spółki o wartości nominalnej 1 000,00 zł każdy. W efekcie nabycia, PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o. posiada 2 058 udziałów w kapitale zakładowym PMKS Sp. z o.o., co stanowi 71,5% udziałów w kapitale zakładowym. W dniu 25 lipca 2008 roku podwyższenie kapitału zostało zarejestrowane w KRS.
2. **Orbis Polish Travel Bureau Inc** – w dniu 23 kwietnia 2008 roku PBP Orbis Sp. z o.o. nabyła 7 ½ akcji spółki Orbis Travel Bureau Inc. w Nowym Jorku, co spowodowało wzrost udziału spółki PBP Orbis Sp. z o.o. w kapitale własnym spółki Orbis Travel Bureau Inc. do 100%. W dniu 21 maja 2008 roku spółka PBP Orbis Sp. z o.o. zawarła umowę sprzedaży wszystkich akcji spółki zależnej Orbis Polish Travel Bureau Inc., z siedzibą w Nowym Jorku. Domknięcie transakcji nastąpiło w dniu 25.07.2008 roku.
3. **AutoOrbisBus Sarl** – Spółka, w której ORBIS Transport Sp. z o.o. posiadała 100% udziałów została zlikwidowana. Wykreślenie Spółki z francuskiego Rejestru Handlowego nastąpiło w dniu 26 sierpnia 2008 roku.

1.4.4 Informacja o zdarzeniach w Grupie

1. **Capital Parking Sp. z o.o.** – rejestracja w KRS w dniu 22 stycznia 2008 roku podwyższonego do wysokości 553 tys. zł kapitału zakładowego spółki poprzez utworzenie 106 nowych udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy udział. Wszystkie nowoutworzone udiały objął dotychczasowy wspólnik Orbis Transport Sp. z o.o.
2. **PKS Gdańsk Sp. z o.o.** – rejestracja w KRS w dniu 28.03.2008 roku podwyższonego do wysokości 15 200 tys. zł kapitału zakładowego spółki. Nowe udiały w ilości 1 460 szt. po 500 zł każdy (łącna kwota 730 tys. zł) zostały objęte przez dotychczasowego wspólnika Orbis Transport Sp. z o.o. poprzez wniesienie aportem dwóch autokarów.
3. **Inter Bus Sp. z o.o.** – w dniu 30 czerwca 2008 roku kapitał zakładowy spółki Inter Bus Sp. z o.o. został podniesiony z kwoty 51 tys. zł do poziomu 460 tys. zł poprzez utworzenie 818 nowych udziałów o wartości nominalnej 500 zł każdy. Całość nowych udziałów objął Orbis Transport Sp. z o.o. wkładem pieniężnym przekazany w dniu 1 lipca 2008 roku. Podwyższenie kapitału zostało zarejestrowane w KRS w dniu 22.07.2008 roku.
4. **PBP Orbis Sp. z o.o.** – w dniu 20 listopada 2008 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników PBP Orbis Sp. z o.o. podjęło dwie uchwały. Na mocy uchwały nr 3 wszyscy wspólnicy zostali zobowiązani do dopłat do kapitału zakładowego w wysokości 78% w stosunku do wartości udziału. Podwyższenie kapitału nastąpiło poprzez utworzenie nowych udziałów. Termin dopłat został ustalony do dnia 15 grudnia 2008 roku. Na mocy uchwały nr 4, zgodnie ze zmienioną Umową Spółki, w razie nie uiszczenia dopłat przez wspólników dopuszczalne jest przymusowe umorzenie udziału. v

2. STOSOWANE ZASADY RACHUNKOWOŚCI I ICH ZMIANY

2.1 ZASADY RACHUNKOWOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ

1. Jednostki powiązane

1.1. Jednostki zależne

Jednostki zależne to wszystkie jednostki, w których Grupa ma prawo kierować polityką finansową i operacyjną, co zazwyczaj wiąże się z posiadaniem ponad połowy praw głosu. Istnienie i skutek potencjalnych praw głosu, które są aktualnie wykonalne lub zamienne, bierze się pod uwagę oceniając, czy Grupa sprawuje kontrolę nad inną jednostką.

Jednostki zależne podlegają pełnej konsolidacji od dnia, w którym Grupa obejmuje nad nimi kontrolę. Ich konsolidacji zaprzestaje się od dnia, w którym Grupa traci kontrolę.

Przejęcie jednostki zależnej przez Grupę wykazuje się metodą nabycia.

Cenę przejęcia mierzy się jako wartość godziwą przekazanych aktywów, wyemitowanych instrumentów kapitałowych i zaciągniętych lub przyjętych zobowiązań na dzień wymiany, powiększone o koszty, które można bezpośrednio przypisać do danej transakcji przejęcia. Możliwe do zidentyfikowania aktywa oraz zobowiązania i zobowiązania warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych wycenia się w momencie początkowego ujęcia według wartości godziwej na dzień nabycia, bez względu na wielkość udziałów mniejszości. Nadwyżkę ceny przejęcia nad udziałem Grupy w wartości godziwej w możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywach netto wykazuje się jako wartość firmy. Jeżeli koszt przejęcia jest niższy niż udział Grupy w wartości godziwej w aktywach netto przejętej jednostki zależnej, różnicę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat.

W przypadku, gdy jest to konieczne, w sprawozdaniach finansowych jednostek zależnych dokonuje się korekt mających na celu ujednolicenie zasad rachunkowości stosowanych przez jednostkę z zasadami stosowanymi przez Grupę Kapitałową.

Transakcje wewnątrzgrupowe, salda oraz niezrealizowane zyski z transakcji między jednostkami Grupy podlegają wyłączeniu. Niezrealizowane straty również podlegają wyłączeniu, chyba że transakcja wykaże, że nastąpiła utrata wartości przekazanego składnika aktywów.

Wyłączeniu podlega wartość udziałów posiadanych przez jednostkę dominującą i inne jednostki objęte konsolidacją w jednostkach zależnych, która opowiada udziałowi jednostki dominującej i innych jednostek Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją w jednostkach zależnych.

1.2. Jednostki stowarzyszone

Jednostki stowarzyszone to wszystkie jednostki, na które Grupa wywiera znaczący wpływ, ale nie sprawuje nad nimi kontroli, co wiąże się zazwyczaj z udziałem w wysokości od 20% do 50% praw głosu. Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych wykazuje się metodą praw własności i w początkowym ujęciu ujmuje się je według ceny nabycia.

Inwestycje Grupy w jednostkach stowarzyszonych obejmują wartość firmy (pomniejszoną o skumulowane straty z tytułu utraty wartości) ustaloną w momencie przejęcia.

Jeśli udział Grupy w zyskach lub stratach jednostki stowarzyszonej jest równy lub wyższy niż jej udział w tej jednostce stowarzyszonej, włącznie z innymi niezabezpieczonymi należnościami, wówczas Grupa nie ujmuje dalszych strat, chyba że zaciągnęła zobowiązania lub dokonała płatności w imieniu jednostki stowarzyszonej.

Niezrealizowane zyski na transakcjach pomiędzy Grupą a jej jednostkami stowarzyszonymi eliminuje się proporcjonalnie do udziału Grupy w jednostkach stowarzyszonych. Niezrealizowane straty również są eliminowane, chyba że transakcja dostarcza dowodów na wystąpienie utraty wartości przekazywanego składnika aktywów.

Tam, gdzie było to konieczne, zasady rachunkowości jednostek stowarzyszonych zostały zmienione, aby zachować spójność z zasadami rachunkowości Grupy.

2. Udziały mniejszości oraz transakcje z udziałowcami mniejszościowymi

Grupa zastosowała zasadę rachunkowości traktowania transakcji z udziałowcami mniejszościowymi jako transakcji z podmiotami trzecimi niepowiązanymi z Grupą. Sprzedaż udziałowcom mniejszościowym powoduje, że zyski lub straty Grupy są ujmowane w rachunku zysków i strat. Zakupy udziałów od udziałowców mniejszościowych skutkują powstaniem wartości firmy będącej różnicą pomiędzy ceną nabycia a odpowiednim udziałem w nabytych aktywach netto według ich wartości bilansowej.

3. Transakcje wyrażone w walutach obcych

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządza się w złotych polskich (PLN), które są walutą funkcjonalną jednostki dominującej.

Dane z bilansu oraz rachunku zysków i strat sporządzonych w litach litewskich (LTL) przez konsolidowaną spółkę UAB Hekon znajdującą się na terenie Litwy oraz dane z bilansu oraz rachunku zysków i strat sporządzonych w dolarach amerykańskich (USD) przez konsolidowaną do dnia sprzedaży tj. 25.07.2008 roku, spółkę Orbis Polish Travel Bureau znajdującą się na terenie Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały przeliczone na walutę polską odpowiednio po kursie średnim NBP na dzień 31.12.2008 roku i na dzień 31.12.2007 roku (aktywa i zobowiązania) oraz po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów NBP na dzień kończący każdy miesiąc roku obrotowego (rachunek zysków i strat). Wszystkie wynikające stąd różnice kursowe ujmuje się jako składnik kapitału własnego.

3.1. Transakcje i salda

Transakcje przeprowadzane w walutach obcych przeliczane są na walutę funkcjonalną przy zastosowaniu kursów wymiany obowiązujących w dniu zawarcia tych transakcji w sposób następujący:

- w przypadku sprzedaży walut obcych i transakcji spłaty należności – według kursu zakupu stosowanego przez bank, z którego usług korzysta Grupa;
- w przypadku zakupu walut obcych i transakcji spłaty zobowiązań – według kursu sprzedaży stosowanego przez bank, z którego usług korzysta Grupa;
- w przypadku innych transakcji – według średniego kursu określonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski.

Dodatknie i ujemne różnice kursowe wynikające z rozliczania transakcji w walutach obcych oraz z przeliczania aktywów i zobowiązań pieniężnych według kursów wymiany walut na koniec roku wykazuje się w rachunku zysków i strat.

4. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wycenia się na dzień ujęcia w księgach rachunkowych w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia.

Na dzień bilansowy rzeczowe aktywa trwałe wyceniane są w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczas naliczone odpisy umorzeniowe oraz o odpisy z tytułu utraty wartości.

Prawa wieczystego użytkowania gruntów zakupione od stron trzecich prezentuje się w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy umorzeniowe naliczone w oparciu o okres trwania umowy użytkowania wieczystego.

Prawa wieczystego użytkowania gruntów otrzymane od gminy nieodpłatnie w wyniku decyzji administracyjnych zostały ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym po raz pierwszy według wartości godziwej, w oparciu o wycenę rzeczoznawcy. Podlegają one amortyzacji przez czas trwania umowy, tj. maksymalnie przez okres 99 lat. Uzasadnienie zastosowanego podejścia zostało zawarte w punkcie 1.2 Wprowadzenia do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Późniejsze nakłady uwzględnia się w wartości bilansowej danego środka trwałego lub ujmuje jako odrębny środek trwały (tam gdzie jest to właściwe) tylko wówczas, gdy jest prawdopodobne, że z tytułu tej pozycji nastąpi wpływ korzyści ekonomicznych do Grupy, zaś koszt danej pozycji można wiarygodnie zmierzyć. Wszelkie pozostałe wydatki na naprawę i konserwację odnoszone są do rachunku zysków i strat w okresie obrotowym, w którym je poniesiono.

W przypadku wymiany części środka trwałego w jego wartości bilansowej ujmuje się koszt wymienianej części składowej tego środka; jednocześnie wartość bilansowa wymienionej części składowej jest usuwana z bilansu, niezależnie, czy była osobno amortyzowana i ujmowana jest w rachunku zysków i strat.

Koszt obsługi zobowiązań zaciągniętych w celu finansowania budowy nowych i przebudowy posiadanych budynków hotelowych i związanych z nimi różnic kursowych pomniejszonych o przychody z tego tytułu ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat w momencie poniesienia.

Amortyzację rozpoczyna się, gdy składnik aktywów jest dostępny do użytkowania. Zakończenie amortyzacji następuje wtedy, gdy składnik aktywów zostanie przeznaczony do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 lub gdy zostanie usunięty z bilansu.

Zyski i straty z tytułu zbycia środków trwałych stanowiące różnice pomiędzy przychodami ze sprzedaży i wartością bilansową zbywanego środka trwałego ujmowane są w rachunku zysków i strat.

Środki trwałe w budowie wyceniane są w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. W przypadku stwierdzenia utraty wartości środka trwałego w budowie dokonuje się odpisu aktualizującego doprowadzającego jego wartość do wartości odzyskiwalnej.

Grunty nie są amortyzowane. Amortyzacja obecnie użytkowanych składników aktywów trwałych jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów dla nowoprzyjętych środków trwałych wynoszący:

Prawa użytkowania wieczystego gruntu – do 99 lat,
Budynki i budowle – od 30 do 50 lat,
Komponenty budynków – od 7 do 25 lat,
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej – do 20 lat,
Maszyny i urządzenia – od 2 do 25 lat,
Środki transportu – od 4 do 5 lat,
Narzędzia, przyrządy i wyposażenie – od 5 do 15 lat.

5. Wartości niematerialne

5.1. Wartość firmy

Wartość firmy stanowi nadwyżkę kosztu przejęcia nad udziałem Grupy w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych przejętej jednostki na dzień przejęcia. Wartość firmy powstała przy nabyciu jednostki stowarzyszonej wykazywana jest w bilansie w pozycji Inwestycje w jednostce stowarzyszonej konsolidowanej metodą praw własności.

Zyski i straty ze zbycia jednostki zależnej lub stowarzyszonej uwzględniają wartość bilansową wartości firmy dotyczącą sprzedanej jednostki.

Wartość firmy nie podlega amortyzacji, lecz podlega corocznym testom pod kątem utraty wartości i ilekroć występują czynniki wskazujące, że mogła nastąpić utrata wartości jednostki, dla której wartość firmy jest przypisana, dokonuje się jej odpisów.

Wartość firmy jest wykazywana w bilansie według kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu utraty wartości. Ewentualna utrata wartości jest rozpoznawana w rachunku zysków i strat i nie podlega odwróceniu w kolejnych okresach.

5.2. Inne wartości niematerialne

Pozostałe wartości niematerialne wykazane w sprawozdaniu finansowym wycenione zostały według cen nabycia lub kosztów wytworzenia i pomniejszone o skumulowane odpisy amortyzacyjne obliczone według stawek odzwierciedlających okres ich użytkowania oraz o odpisy z tytułu utraty wartości.

Na dzień nabycia składnika wartości niematerialnych ustala się metodę amortyzacji oraz stawkę amortyzacji rocznej odzwierciedlającą przewidywany okres użytkowania danego składnika aktywów.

Grupa nie prowadzi prac badawczych i rozwojowych. Koszty tworzenia stron internetowych są ujmowane w kosztach rodzajowych – kosztach marketingu.

Amortyzacja naliczana jest metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów wynoszący:

Koszty zakończonych prac rozwojowych – 3 lata,
Koncesje, patenty, licencje i podobne – od 2 do 5 lat,
Autorskie i pokrewne prawa majątkowe – 2 lata.

6. Utrata wartości aktywów

Dodatnia wartość firmy nie jest amortyzowana, ale jest poddawana rocznym przeglądom pod kątem utraty wartości oraz jeżeli zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazują, że wartość bilansowa może nie być odzyskiwalna.

Aktywa amortyzowane są poddawane testom na utratę wartości, jeżeli zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazują, że wartość bilansowa może być niemożliwa do odzyskania. Odpis aktualizujący wykazuje się w wysokości, o którą wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa wartość odzyskiwalną.

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników aktywów. W odniesieniu do rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości firmy testu na utratę wartości dokonuje się odnosząc go do poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne (najmniejszych, możliwych do określenia zespołów aktywów generujących wpływy pieniężne będące w znacznym stopniu niezależnymi od wpływów pieniężnych pochodzących z innych aktywów lub grup aktywów). Przyjęto, że ośrodkiem wypracowującym środki pieniężne w rozumieniu MSR 36 jest każdy hotel.

W odniesieniu do wyceny wartości firmy i środków trwałych będących w dyspozycji Biura Zarządu Orbis S.A. ośrodkiem wypracowującym środki pieniężne jest cała spółka.

Zgodnie z zapisami MSR 36 pkt. 23, w niektórych przypadkach szacunki, wartości uśrednione i pewne skróty kalkulacyjne mogą stanowić przybliżenie wyliczenia wartości użytkowej metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych zalecaną przez MSR 36. Grupa zdecydowała się na użycie metody opartej na wskaźniku EBITDA, jako powszechnie używanej w branży hotelarskiej.

Grupa przyjęła, że do wyliczenia wartości użytkowej hotelu dla celów testu na utratę wartości wykorzystywany jest wskaźnik EBITDA (tj. zysk operacyjny przed odpisami amortyzacyjnymi i odsetkami dla poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne). Przyjęta wartość EBITDA jest średnią wartością z bieżącego roku oraz dwóch poprzednich lat. Wyliczona wartość EBITDA podlega zwielokrotnieniu w zależności od marki hotelu i jego geograficznej lokalizacji według poniższej tabeli. Wartość mnożnika może być skorygowana, jeśli wymaga tego specyficzna sytuacja hotelu.

Wyszczególnienie	Stolica	Główne miasta	Inne miasta
Sofitel	10,5	9,5	9,0
Novotel/Mercure	9,0	8,5	8,0
Ibis	8,5	8,0	7,5

Wielokrotność ta podlega korekcie w zależności od stanu całej gospodarki, który rzutuje na wyniki branży hotelarskiej. W zależności od etapu cyklu koniunkturalnego współczynnik cykliczny może wahać się od – 1,5 do + 1,5.

Otrzymana wartość jest porównywana z wartością przychodów, jakie można otrzymać ze sprzedaży każdego z ośrodków, opartą o minimalne ceny rynkowe pokoi hotelowych, określoną jako 80% wartości podobnych hoteli na rynku francuskim lub wartość gruntów i praw użytkowania wieczystego gruntów, na których posadowiony jest hotel, oraz z wartością bilansową ośrodka wypracowującego środki pieniężne. Gdy wartość księgowa jest niższa niż wartość przychodów, jakie można otrzymać ze sprzedaży każdego z ośrodków lub wartość będąca wielokrotnością EBITDA, nie stwierdza się wystąpienia utraty wartości. W przeciwnym wypadku, wylicza się odpis z tytułu utraty wartości do wysokości tej wartości rynkowej lub wielokrotności. W sytuacji gdy istnieją przesłanki do stwierdzenia, że wskaźnik EBITDA nie w pełni oddaje rzeczywisty potencjał hotelu, do wyceny można użyć metody DCF (zdyskontowanych przepływów pieniężnych). Dotyczy to przykładowo hoteli nowo-otwartych lub po gruntownej modernizacji.

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach ubiegłych w odniesieniu do danego składnika rzeczowych aktywów trwałych, jest zbędny, albo powinien być zmniejszony. Grupa przyjmuje, że jedną z przesłanek

wskazujących na możliwości zmniejszenia odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości jest wzrost wartości EBITDA o więcej niż 20% w porównaniu do okresu poprzedniego.

Ewentualna utrata wartości lub odwrócenie odpisu z tytułu utraty wartości rozpoznawane są bezpośrednio w rachunku zysków i strat. Wartość księgowa netto rzeczowych aktywów trwałych i nieruchomości inwestycyjnych wynikająca z odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości nie powinna przekroczyć kwoty, która zostałaby ustalona, gdyby odpis z tytułu utraty wartości nie miał miejsca.

7. Leasing

Leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, gdy warunki umowy przenoszą zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z posiadania składnika aktywów na leasingobiorcę. Leasing, przy którym znacząca część ryzyka i pożytków pozostaje udziałem leasingodawcy (finansującego), stanowi leasing operacyjny.

7.1. Leasing finansowy

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są traktowane jak aktywa Spółek Grupy i są wyceniane w ich wartości godziwej w momencie rozpoczęcia umowy, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych.

Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu tak, by efektywna stopa odsetek od pozostającego zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe są ujmowane bezpośrednio w ciężar rachunku zysków i strat.

Środki trwale użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego są amortyzowane zgodnie z zasadami amortyzacji aktywów trwałych będących własnością Spółek Grupy przez krótszy z dwóch okresów: okres użytkowania składnika aktywów lub okres trwania leasingu.

W razie oddania aktywów w leasing finansowy w należnościach ujmuje się wartość bieżącą opłat leasingowych.

7.2. Leasing operacyjny

Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego są ujmowane jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania umowy leasingu.

Korzyści otrzymane i należne jako zachęta do zawarcia umowy leasingu operacyjnego odnoszone są w rachunek zysków i strat przy zastosowaniu metody liniowej w okresie wynikającym z umowy leasingu.

W sytuacji, gdy specyfika kontraktu wskazuje, że opłaty leasingowe będą naliczane progresywnie w okresie trwania umowy, dokonuje się linearyzacji rocznych rat płatności.

8. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne to nieruchomości traktowane jako źródło przychodów z tytułu czynszów lub utrzymywane ze względu na spodziewany przyrost ich wartości. Początkowo są ujmowane w cenie nabycia z uwzględnieniem kosztów transakcji. Na dzień bilansowy Grupa wycenia nieruchomości inwestycyjne według kosztu historycznego, pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne i ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości.

Nieruchomości inwestycyjne są poddawane rocznym przeglądom pod kątem utraty wartości oraz jeżeli zdarzenia lub zmiany okoliczności wskazują, że wartość bilansowa może nie być odzyskiwalna.

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów wynoszący:

Prawa wieczystego użytkowania gruntu – do 99 lat,
Budynki i budowle – od 30 do 50 lat,
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej – do 20 lat.

9. Inne inwestycje długoterminowe

Inne inwestycje długoterminowe obejmują aktywa nabyte przez Grupę w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych. Obecnie są to dzieła sztuki. Na dzień nabycia ujmuje się je w księgach rachunkowych według ceny nabycia albo ceny zakupu, jeżeli koszty przeprowadzenia i rozliczenia transakcji nie są istotne.

Na dzień bilansowy inwestycje długoterminowe wycenia się w wartości przeszacowanej. W odniesieniu do dzieł sztuki wartość przeszacowaną określa się na podstawie specjalistycznych katalogów.

10. Zapasy

Zapasy wycenia się w cenie nabycia obejmującej koszty zakupu, koszty przetworzenia zapasów i inne koszty poniesione w trakcie doprowadzania zapasów rzeczowych do ich aktualnego miejsca i stanu. Do wyceny rozchodu materiałów, surowców i opakowań stosuje się średnią ważoną cenę nabycia.

Na dzień bilansowy rzeczowe aktywa obrotowe wykazywane są według wartości niższej spośród ceny zakupu i ceny sprzedaży netto. Cena sprzedaży netto jest szacowaną ceną sprzedaży możliwą do uzyskania w ramach normalnej działalności, pomniejszoną o odpowiednie zmienne koszty sprzedaży.

Jeżeli w trakcie trwania roku obrotowego ma miejsce zdarzenie powodujące utratę wartości zapasów, dokonywane są odpisy aktualizujące ich wartość. Jeżeli nie istnieją już okoliczności, które uprzednio spowodowały odpisanie wartości zapasów poniżej ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, odpisaną kwotę eliminuje się tak, aby nowa wartość bilansowa równała się cenie nabycia lub kosztowi wytworzenia lub zaktualizowanej wartości netto możliwej do uzyskania, w zależności od tego, która z tych kwot jest niższa. Dokonane w ten sposób odwrócenie odpisu jest ujmowane w rachunku zysków i strat.

11. Należności i zobowiązania

Należności i zobowiązania, z wyjątkiem tych będących skutkiem instrumentów finansowych oraz otrzymanych kredytów i pożyczek, wycenia się na dzień ujęcia w księgach rachunkowych w wartości godziwej.

Następnie wycenia się je według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości. Odpisu z tytułu utraty wartości należności dokonuje się, gdy istnieją obiektywne dowody na to, że jednostka nie będzie w stanie otrzymać wszystkich zaległych kwot. Kwotę odpisu stanowi różnica pomiędzy wartością bilansową danego składnika aktywów a wartością bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych według efektywnej stopy procentowej. Odpis tworzy się w ciężar kosztów w rachunku zysków i strat.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania wykazuje się według zamortyzowanego kosztu.

12. Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek

Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek ujmuje się początkowo według ich wartości godziwej pomniejszonej o poniesione koszty transakcyjne. W późniejszym okresie kredyty i pożyczki oprocentowane wykazuje się w wysokości zamortyzowanego kosztu, natomiast różnicę pomiędzy wpływami z transakcji (pomniejszonymi o koszty transakcji), a wartością wykupu, wykazuje się w rachunku zysków i strat przez okres trwania umowy pożyczki metodą efektywnej stopy procentowej.

Pożyczki klasyfikuje się jako zobowiązania krótkoterminowe chyba, że Grupa posiada bezwarunkowe prawo do odroczenia zobowiązania na okres co najmniej 12 miesięcy po dacie bilansu.

13. Instrumenty finansowe

13.1. Aktywa finansowe wykazywane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Aktywem finansowym wykazywanym w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są:

- Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie,
- Aktywa finansowe wyznaczone w momencie ich początkowego ujęcia jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Aktywa z tej kategorii zalicza się do aktywów obrotowych, jeżeli są przeznaczone do obrotu lub oczekuje się ich realizacji w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego. Grupa zalicza do tej kategorii inwestycje w papiery wartościowe.

Aktywa wprowadza się do ksiąg pod datą zawarcia transakcji, zaś wyłącza z bilansu, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub, gdy składnik aktywów finansowych jest przenoszony łącznie z całym ryzykiem i korzyściami wynikającymi z posiadania owego składnika aktywów.

Zarówno na dzień wpisania do ksiąg, jak i na dzień bilansowy aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat wyceniane są według wartości godziwej.

13.2. Pożyczki i należności

Jako pożyczki i należności klasyfikuje się niepo pochodne aktywa finansowe z ustaloną lub dającą się określić płatnością, które nie są notowane na aktywnym rynku, inne niż klasyfikowane jako aktywa finansowe wykazywane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat lub dostępne do sprzedaży.

Aktywa wprowadza się do ksiąg pod datą zawarcia transakcji, zaś wyłącza z bilansu, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub gdy składnik aktywów finansowych jest przenoszony łącznie z całym ryzykiem i korzyściami wynikającymi z posiadania owego składnika aktywów.

Na dzień wprowadzenia do ksiąg aktywa te wyceniane są w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji.

Na dzień bilansowy aktywa wycenia się w koszcie zamortyzowanym używając metody efektywnej stopy procentowej.

13.3. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa dostępne do sprzedaży są to niepo pochodne aktywa finansowe niezaliczane do aktywów finansowych wykazywanych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, pożyczek i należności oraz aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności.

Aktywa wprowadza się do ksiąg pod datą zawarcia transakcji, zaś wyłącza z bilansu, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub gdy składnik aktywów finansowych jest przenoszony łącznie z całym ryzykiem i korzyściami wynikającymi z posiadania owego składnika aktywów.

Na dzień wprowadzenia do ksiąg aktywa te wyceniane są w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, natomiast na dzień bilansowy aktywa te wyceniane są w wartości godziwej z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości, odnoszonych w kapitał z aktualizacji wyceny.

Zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej składnika aktywów ujmuje się bezpośrednio w kapitale własnym.

Do aktywów dostępnych do sprzedaży zalicza się akcje i udziały w spółkach, nie będących spółkami zależnymi i stowarzyszonymi, nie notowanych na aktywnym rynku, które są majątkiem krótko lub długoterminowym. W przypadku, gdy ustalenie wartości godziwej nie jest możliwe, ich wyceny dokonuje się w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości, a skutki wyceny ujmuje się w wyniku finansowym.

13.4. Instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne ujmowane są w księgach w momencie, gdy Spółki stają się stroną wiążącej umowy. Grupa korzysta z instrumentów pochodnych w celu ograniczenia ryzyka związanego ze zmianami kursów walut. Instrumenty te nie stanowią instrumentów zabezpieczających.

Na dzień bilansowy instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej. Instrumenty pochodne o wartości godziwej większej od zera są aktywami finansowymi, zaś instrumenty o ujemnej wartości godziwej stanowią zobowiązania finansowe.

Zysk lub strata z instrumentów pochodnych ujmowana jest odpowiednio w przychodach lub kosztach finansowych, zaś w sprawozdaniu z przepływu środków pieniężnych jako przepływy działalności operacyjnej.

13.5. Instrumenty pochodne wbudowane

Wbudowane instrumenty pochodne to wynikające z zawartej umowy warunki powodujące, że część lub całość przepływów pieniężnych uzyskiwanych z umowy zmienia się w sposób podobny do tego, jaki powodowałyby samodzielne instrumenty pochodne. Stanowią one tzw. części umów zasadniczych.

Powinny być one prezentowane osobno od umów zasadniczych tylko jeśli:

- charakter i ryzyko ekonomiczne umowy zasadniczej i instrumentu finansowego nie są ściśle powiązane,
- odrębny instrument o charakterystyce odpowiadającej cechom instrumentu wbudowanego spełniałby definicję instrumentu pochodnego, i
- łączny instrument nie jest mierzony w wartości godziwej, której zmiany są odnoszone do wyniku.

Nie rozpoznaje się instrumentów pochodnych w umowach zawieranych w walutach zwyczajowo przyjętych dla danego rodzaju transakcji, np. w umowach najmu, zawartych w walucie zwyczajowo przyjętej do tego rodzaju transakcji (USD, EUR).

14. Środki pieniężne

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazuje się w bilansie w wartości godziwej. Na środki pieniężne i ich ekwiwalenty dla celów rachunku przepływów pieniężnych składają się środki pieniężne w kasie, depozyty bankowe płatne na żądanie, inne krótkoterminowe płynne lokaty o terminie zapadalności trzy miesiące lub krótszym, środki przekazane do banku w ramach transakcji repo o terminie zapadalności nie dłuższym niż trzy miesiące oraz kredyty w rachunku bieżącym. Dla celów prezentacji w bilansie kredyty w rachunku bieżącym wykazuje się w pozycji kredyty w zobowiązaniach krótkoterminowych.

15. Podatki dochodowe

Podatek dochodowy od zysku lub straty za rok obrotowy obejmuje podatek dochodowy bieżący i odroczony. Podatek dochodowy ujmuje się w rachunku zysków i strat, z wyjątkiem kwot dotyczących pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym, w którym to przypadku podatek dochodowy wykazuje się w kapitale własnym.

15.1 Podatek dochodowy bieżący

Bieżąca część podatku dochodowego to przewidywana kwota podatku od dochodu do opodatkowania za dany rok, obliczona na podstawie stawek podatkowych uchwalonych na dzień bilansowy, wraz z wszelkimi korektami podatku za lata poprzednie.

15.2 Odroczony podatek dochodowy

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w odniesieniu do ujemnych różnic przejściowych oraz niewykorzystanych strat podatkowych w wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że osiągnięty dochód do opodatkowania pozwoli na wykorzystanie ww. aktywów. Główne pozycje wpływające na powstanie ujemnych różnic przejściowych:

- wykorzystanie niższej stawki amortyzacyjnej dla celów podatkowych niż księgowych,
- odsetki naliczone lecz niezapłacone od pożyczek, wynikające z podpisanych umów,
- naliczone niezrealizowane ujemne różnice kursowe,
- utworzone rezerwy na przewidywane zobowiązania oraz bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów, co do których istnieje pewność, że w momencie ich wykorzystania powstanie koszt podatkowy,
- dokonane odpisy aktualizujące aktywa, które w przyszłości pomniejszą podstawę opodatkowania.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego jest weryfikowana na każdy dzień bilansowy i w przypadku, gdy spodziewane przyszłe zyski podatkowe nie będą wystarczające do realizacji części lub całości składnika aktywów, ulega ona stosownemu obniżeniu.

Zobowiązanie z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane jest w związku z dodatnimi różnicami przejściowymi w wysokości kwoty podatku dochodowego wymagającej w przyszłości zapłaty.

Główne pozycje wpływające na powstanie dodatnich różnic przejściowych to:

- wykorzystanie wyższej stawki amortyzacyjnej dla celów podatkowych niż księgowych,
- zarachowanie przychodów z tytułu nieotrzymanych odsetek od udzielonych pożyczek lub innych aktywów finansowych,
- naliczone niezrealizowane dodatnie różnice kursowe,
- aktualizacja wartości aktywów do wartości godziwej przewyższającej ich wartość nabycia,
- rozpoznanie praw wieczystego użytkowania gruntów nabytych nieodpłatnie.

Wysokość zobowiązania i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na dzień bilansowy ustala się przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego obowiązujących w roku powstania obowiązku podatkowego, jako iloczyn sumy różnic przejściowych (odpowiednio dodatnich i ujemnych) i stawki podatku dochodowego obowiązującej w roku powstania obowiązku podatkowego.

Podatek odroczonego wynikający z przychodów i kosztów odniesionych bezpośrednio na kapitał własny jest również odnoszony na kapitał własny. Ujęcie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku połączenia jednostek gospodarczych wpływa na wysokość wartości firmy lub nadwyżkę udziału jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych jednostki przejętej ponad koszt połączenia jednostek gospodarczych.

15.3. Podatkowa Grupa Kapitałowa

Na podstawie obowiązujących przepisów podatkowych, spółki mają prawo tworzenia Podatkowych Grup Kapitałowych.

Podatkowa Grupa Kapitałowa składa się z jednostki dominującej oraz pozostałych spółek. Poszczególne spółki tracą status podatnika na rzecz całej Grupy Podatkowej. Ustalono, że w Podatkowej Grupie Kapitałowej Spółka Orbis jest jej reprezentantem podatkowym.

Podatek dochodowy od osób prawnych kalkulowany jest przez każdą ze spółek Podatkowej Grupy Kapitałowej, a następnie konsolidowany i przekazywany Urzędowi Skarbowemu przez reprezentanta podatkowego. Podatek obciąża rachunki zysków i strat oraz wpływa na rachunki przepływów pieniężnych poszczególnych spółek zgodnie z ich kalkulacjami.

W związku z pełnieniem roli reprezentanta podatkowego przez Spółkę Orbis, w Grupie Podatkowej występują rozrachunki jednostki dominującej zarówno z Urzędem Skarbowym jak i z pozostałymi spółkami. Rozrachunki w ramach Podatkowej Grupy Kapitałowej prezentowane są w jednostkowych sprawozdaniach spółek wchodzących w jej skład w pozycji Należności/Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego.

W przypadku nie wywiązania się Spółki Orbis z funkcji reprezentanta podatkowego, Urząd Skarbowy ma prawo wymagać od każdej z pozostałych spółek Podatkowej Grupy Kapitałowej zapłaty zobowiązań podatkowych Grupy Podatkowej.

Podatkowa Grupa Kapitałowa umożliwia ograniczenie kosztów administracyjnych związanych z rozliczeniami podatkowymi oraz kompensatę bieżących strat podatkowych spółek, które je ponoszą z zyskami podatkowymi innych spółek z Podatkowej Grupy Kapitałowej, zmniejszając obciążenie podatkowe Grupy Podatkowej. Korzyści

z kompensaty strat podatkowych z zyskami podatkowymi są dystrybuowane pomiędzy poszczególne spółki zgodnie z zapisami umowy pomiędzy członkami Podatkowej Grupy Kapitałowej i pomniejszają obciążenia podatkowe tych spółek.

W ramach Podatkowej Grupy Kapitałowej kompensowane są aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Straty podatkowe ponoszone przez spółki wchodzące w skład Podatkowej Grupy Kapitałowej w latach poprzedzających jej utworzenie nie mogą być wykorzystywane przez Podatkową Grupę Kapitałową w okresie jej trwania.

W Grupie Kapitałowej Orbis funkcjonują dwie Podatkowe Grupy Kapitałowe: podatkowa Grupa Kapitałowa Orbis w skład której wchodzi: Orbis S.A., Hekon-Hotele Ekonomiczne S.A., PBP Orbis Sp. z o.o. i WT Wilkasy Sp. z o.o. oraz Podatkowa Grupa Kapitałowa Orbis Transport, w której składzie znajdują się: Orbis Transport Sp. z o.o., PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o. i PKS Gdańsk Sp. z o.o. Pozostałe spółki Grupy Kapitałowej Orbis rozliczają się samodzielnie.

Postanowienia umów o Podatkowej Grupie Kapitałowej Orbis i Podatkowej Grupie Kapitałowej Transport obowiązują do 31.12.2008 roku (patrz nota 5).

16. Świadczenia pracownicze

16.1 Zobowiązania emerytalne

Spółki Grupy prowadzą wyłącznie programy określonych składek.

Program określonych składek jest programem emerytalnym, w ramach którego Grupa wpłaca ustalone składki do odrębnej jednostki. Grupa nie posiada prawnego ani zwyczajowego zobowiązania do wpłacania dodatkowych składek, jeżeli fundusz nie posiada wystarczających środków, aby wypłacić wszystkim pracownikom świadczenia nabyte przez nich w bieżącym okresie i latach poprzednich.

Z tytułu programów określonych składek Grupa obowiązkowo wpłaca składki do programów ubezpieczeń emerytalnych znajdujących się pod zarządem publicznym. Po wpłaceniu ustalonych składek, Grupa nie ma żadnych dodatkowych zobowiązań. Składki ujmuje się jako koszty świadczeń pracowniczych w momencie ich wymagalności.

16.2 Świadczenia związane z rozwiązaniem stosunku pracy

Odprawy płatne są w momencie rozwiązania stosunku pracy przed normalną datą przejścia na emeryturę lub jeżeli pracownik przyjmie warunki dobrowolnego zwolnienia w zamian za te świadczenia. Grupa wykazuje świadczenia związane z rozwiązaniem stosunku pracy, jeżeli posiada wyraźne zobowiązanie do: rozwiązania stosunku pracy z aktualnymi pracownikami zgodnie ze szczegółowym formalnym planem bez możliwości wycofania się lub wypłacenia świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy z aktualnymi pracownikami w rezultacie złożenia oferty służącej zachęceniu pracowników do dobrowolnych zwolnień. Świadczenia zapadające w terminie powyżej 12 miesięcy po dacie bilansu są dyskontowane do wartości bieżącej.

16.3 Nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne

Rezerwy na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne, których obowiązek wypłaty wynika z obowiązujących regulacji prawnych oraz z układów zbiorowych, tworzone są w wysokości określonej przez aktuarium. Aktualizacja rezerwy dokonywana jest co dwanaście miesięcy.

17. Rezerwy

Rezerwy są tworzone wówczas, gdy na spółkach Grupy ciąży istniejący prawny lub zwyczajowy obowiązek wynikający z przeszłych zdarzeń i jest prawdopodobne, że w celu wywiązania się z niego nastąpi wypływ zasobów, a kwotę tego wypływu można wiarygodnie oszacować.

Rezerwy tworzy się i klasyfikuje w zależności od tytułu ich utworzenia do następujących grup:

- rezerwy na zobowiązania, w szczególności dotyczące umów rodzących obciążenia, z tytułu udzielonych gwarancji, poręczeń oraz skutków toczącego się postępowania sądowego;
- rezerwy restrukturyzacyjne.

Rezerwy są tworzone na podstawie decyzji Zarządu. Rezerwy restrukturyzacyjne wymagają zatwierdzonego planu restrukturyzacji i jego ogłoszenia.

Nie tworzy się rezerw na przyszłe straty operacyjne.

Rezerwy tworzy się w uzasadnionej i wiarygodnie oszacowanej wartości na dzień zaistnienia zdarzenia obligującego, nie później jednak niż na koniec okresu sprawozdawczego. Na dzień bilansowy przeprowadza się weryfikację stanu rezerw, dokonując w razie konieczności odpowiednich korekt w celu odzwierciedlenia bieżącego, najbardziej wiarygodnego szacunku ich wartości.

Zmiany stanu rezerw odnoszone są bezpośrednio na wynik bieżący w pozostałe koszty i przychody operacyjne.

Jeżeli występuje szereg podobnych zobowiązań, prawdopodobieństwo konieczności wydatkowania środków w celu ich rozliczenia określa się dla całej grupy podobnych zobowiązań. Rezerwę ujmuje się nawet wówczas, gdy prawdopodobieństwo wydatkowania środków w związku z jedną pozycją zawierającą się w grupie zobowiązań jest niewielkie.

Rezerwy wycenia się według wartości bieżącej kosztów oszacowanych zgodnie z najlepszą wiedzą przez kierownictwo Spółki, których poniesienie jest niezbędne w celu rozliczenia bieżącego zobowiązania na dzień bilansowy. Stopa dyskonta zastosowana do ustalenia wartości bieżącej odzwierciedla aktualną ocenę rynkową wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko związane konkretnie z danym składnikiem zobowiązań.

18. Zobowiązania i aktywa warunkowe

Zobowiązanie warunkowe to:

- prawdopodobne zobowiązanie, które powstało w wyniku przeszłych zdarzeń i którego istnienie będzie potwierdzone jedynie poprzez wystąpienie lub jego brak – jednego lub więcej niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie znajdują się pod kontrolą Spółek Grupy, lub
- obecne zobowiązanie, które wywodzi się ze zdarzenia z przeszłości, ale nie jest rozpoznawane, ponieważ:
 - wypływ korzyści w celu uregulowania tego zobowiązania jest mało prawdopodobny,
 - nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie wielkości tego zobowiązania.

Aktywa warunkowe to prawdopodobne aktywa wynikające z przeszłych zdarzeń, których istnienie będzie potwierdzone przez wystąpienie lub jego brak jednego lub więcej przyszłych zdarzeń, na które Spółki nie mają wpływu.

19. Kapitał własny

Na kapitał zakładowy Grupy Kapitałowej składa się kapitał zakładowy Orbis S.A. wykazywany w wysokości określonej w statucie i wpisanej w rejestrze sądowym, skorygowany odpowiednio w celu uwzględnienia skutków hiperinflacji.

Kapitały rezerwowe obejmują wartość nadwyżki ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej oraz efekty wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Pozostałe kapitały obejmują głównie różnice kursowe z konsolidacji.

20. Zyski zatrzymane

Na zyski zatrzymane składają się wyniki z lat ubiegłych, wynik finansowy netto z roku bieżącego oraz zyski przekazane na kapitał podlegające ograniczonej możliwości dystrybucji tworzone zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami Kodeksu Spółek Handlowych. Na dzień 31 grudnia 2008 roku i na 31 grudnia 2007 roku zyski o ograniczonej możliwości dystrybucji wynosiły 30 718 tys. zł.

21. Ujmowanie przychodów

Przychody ze sprzedaży ujmuje się w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej, po pomniejszeniu o podatek od dochodów i usług, rabaty i upusty oraz inne podatki związane ze sprzedażą, a także po eliminacji sprzedaży wewnątrz Grupy. Przychody ujmuje się w następujący sposób:

- przychody ze sprzedaży usług ujmuje się w okresie, w którym świadczone usługi w oparciu o stopień zaawansowania konkretnej transakcji określony na podstawie stosunku faktycznie wykonanych prac do całości usług do wykonania,
- przychody ze sprzedaży innych produktów, towarów i usług są ujmowane w wartości godziwej otrzymanych lub należnych zapłat po pomniejszeniu o rabaty i upusty, podatek od towarów i usług i inne podatki związane ze sprzedażą,
- przychody z tytułu odsetek ujmowane są memoriałowo przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, jeśli ich uzyskanie nie jest wątpliwe.

Przychody z tytułu dywidend ujmuje się w momencie nabycia prawa do otrzymania płatności.

22. Koszty finansowe

Koszty finansowe obejmują odsetki od kredytów, różnice kursowe od pożyczek i kredytów oraz straty na instrumentach pochodnych, które ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Wszystkie odsetki i inne koszty poniesione w związku z kredytami obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia i są ujmowane w kosztach finansowych. Element odsetkowy płatności z tytułu leasingu finansowego ujmuje się w rachunku zysków i strat metodą wewnętrznej stopy zwrotu.

23. Wynik finansowy netto

W Grupie Kapitałowej Orbis na wynik finansowy netto składają się:

- zysk (strata) z działalności operacyjnej:
 - zysk (strata) brutto ze sprzedaży – wynik na działalności operacyjnej podstawowej,
 - zysk (strata) z pozostałej działalności operacyjnej,
- operacje finansowe,
- obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego z tytułu podatku dochodowego, którego podatnikiem są Spółki Grupy i płatności z nim zrównanych, na podstawie odrębnych przepisów.

Wynik na działalności operacyjnej podstawowej stanowi różnicę między przychodami i kosztami związanymi z realizacją podstawowej działalności operacyjnej spółek Grupy.

Wynik na pozostałej działalności operacyjnej stanowi różnica między przychodami i kosztami związanymi pośrednio z działalnością operacyjną jednostek.

Podatek dochodowy bieżący, stanowiący obciążenie wyniku finansowego okresu sprawozdawczego, ustala się w wysokości kwoty podatku należnego, wynikającej z deklaracji podatkowej za bieżący okres sprawozdawczy. Zgodnie z polskimi przepisami Spółki naliczają zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w roku 2008 w wysokości 19% dochodu do opodatkowania.

Podatek dochodowy odroczony obciążający wynik finansowy okresu sprawozdawczego stanowi zmianę stanu aktywów i rezerw z tytułu podatku odroczonego, będących skutkiem zdarzeń ujętych w wyniku finansowym tego okresu.

24. Wypłata dywidendy

Płatności dywidendy na rzecz akcjonariuszy ujmuje się jako zobowiązanie w sprawozdaniu finansowym Grupy w okresie, w którym nastąpiło ich zatwierdzenie przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy spółki.

Poniższe sprawozdanie finansowe przedstawia stan po podziale zysku spółki dominującej za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2007 roku zatwierdzonym przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy w dniu 19 czerwca 2008 roku.

25. Sprawozdawczość według segmentów

Podstawowym segmentowym układem sprawozdawczym przyjętym przez Grupę Kapitałową Orbis jest układ według segmentów branżowych, układem uzupełniającym – układ według segmentów geograficznych, przy czym podział na segmenty geograficzne odbywa się w oparciu o kryterium lokalizacji aktywów. Organizacja i zarządzanie odbywają się w podziale na segmenty, odpowiednio do oferowanych produktów. Każdy z segmentów stanowi strategiczną jednostkę gospodarczą, oferującą inne produkty i obsługującą inne rynki. Grupa działa w dwóch regionach geograficznych: na terenie Polski i Litwy.

W ramach sprawozdawczości branżowej wyróżniono następujące segmenty branżowe:

- hotele z restauracjami – świadczenie usług hotelarskich i gastronomicznych wraz z usługami towarzyszącymi,
- turystyka – organizacja i obsługa turystyki krajowej i zagranicznej, kongresów, zjazdów i konferencji oraz pośrednictwo w rezerwacji i sprzedaży dokumentów przewozowych przewoźników krajowych i zagranicznych, w komunikacji krajowej i zagranicznej,
- transport – usługi transportowe krajowe i zagraniczne, przewozy pasażerskie, wynajem i leasing samochodów oraz pośrednictwo w świadczeniu usług turystycznych, hotelowych i transportowych, serwis samochodowy i usługi parkingowe.

Segmenty branżowe zostały wydzielone w oparciu o podstawowy przedmiot działalności Spółek Grupy Kapitałowej na podstawie klasyfikacji PKD.

Przychodami segmentu są przychody osiągnięte ze sprzedaży klientom zewnętrznym lub z transakcji z innymi segmentami, wykazywane w rachunku zysków i strat i dające się bezpośrednio przyporządkować do danego segmentu oraz część przychodów, które można do danego segmentu przypisać na podstawie racjonalnych przesłanek.

Kosztami segmentu są koszty działalności operacyjnej segmentu, które można bezpośrednio do niego przyporządkować, wraz z częścią pozostałych kosztów, które można przypisać do tego segmentu na podstawie racjonalnych przesłanek.

Do kosztów segmentu zalicza się w szczególności:

- koszt własny sprzedaży,
- koszty sprzedaży i marketingu.

Wynik segmentu jest różnicą między przychodami a kosztami segmentu. Odzwierciedla on zysk z działalności operacyjnej przed uwzględnieniem kosztów centrali, przychodów lub wydatków z tytułu odsetek, podatku dochodowego, zysków lub strat z tytułu inwestycji, przychodów i kosztów jednostek stowarzyszonych konsolidowanych metodą praw własności oraz odliczeń udziałów mniejszościowych.

Aktywa segmentu to aktywa zaliczane do działalności operacyjnej i:

- wykorzystywane przez segment w działalności operacyjnej,
- dające się bezpośrednio przyporządkować do danego segmentu lub przypisać do niego na podstawie racjonalnych przesłanek.

Do aktywów segmentu nie są zaliczane aktywa powstające z tytułu podatku dochodowego ani aktywa wykorzystywane w ramach ogólnej działalności jednostki.

Zobowiązania segmentu to zobowiązania zaliczane do działalności operacyjnej, które dają się bezpośrednio przyporządkować do danego segmentu lub przypisać do niego na podstawie racjonalnych przesłanek.

Do wyznaczenia segmentów geograficznych Grupa Kapitałowa przyjęła kryterium lokalizacji punktów świadczenia usług i innych aktywów.

W ramach sprawozdawczości według segmentów geograficznych wyróżniono następujące segmenty:

- Polska
- Zagranica (Litwa).

2.2 ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

W 2008 roku nie nastąpiły zmiany zasad rachunkowości w stosunku do opublikowanych sprawozdań finansowych na dzień 31 grudnia 2007 roku.

Dla zapewnienia porównywalności w rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej Orbis za 2007 rok zmieniono prezentację kosztów franszyzy oraz zarządzania w stosunku do sprawozdań opublikowanych wcześniej, przesuując w 2007 roku - kwotę 6 468 tys. zł z kosztów ogólnego zarządu na koszt własny sprzedaży (2 634 tys. zł) oraz na koszty sprzedaży i marketingu (3 834 tys. zł).

W wyniku korekty dokonanej w Grupie Kapitałowej Orbis Transport dotyczącej prezentacji wyników osiągniętych na aportach, zmianie uległy następujące pozycje w opublikowanym za 2007 rok skonsolidowanym rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej Orbis: koszt własny sprzedaży – wzrost o 81 tys. zł, podatek dochodowy – wzrost o 2 tys. zł.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Poniżej uzgodnienie skonsolidowanego rachunku zysków i strat za 2007 rok po wprowadzonych korektach.

	Dane prezentowane w sprawozdaniu za 2007	Korekty	Dane prezentowane w sprawozdaniu za 2007 rok po korektach
Przychody netto ze sprzedaży usług	1 158 097		1 158 097
Przychody netto ze sprzedaży innych produktów, towarów i materiałów	6 264		6 264
Koszt własny sprzedaży	(841 658)	(2 553)	(844 211)
Zysk brutto ze sprzedaży	322 703	(2 553)	320 150
Pozostałe przychody operacyjne	107 614		107 614
Koszty sprzedaży i marketingu	(61 709)	(3 834)	(65 543)
Koszty ogólnego zarządu	(169 256)	6 468	(162 788)
Pozostałe koszty operacyjne	(16 303)		(16 303)
Aktualizacja niefinansowych aktywów trwałych	26 041		26 041
Zysk z działalności operacyjnej	209 090	81	209 171
Przychody finansowe	51		51
Koszty finansowe	(16 281)		(16 281)
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek stowarzyszonych	78		78
Zysk przed opodatkowaniem	192 938	81	193 019
Podatek dochodowy	(38 819)	(2)	(38 821)
Zysk netto za rok obrotowy	154 119	79	154 198
Przypisany:			
Akcjonariuszom jednostki dominującej	154 368	79	154 447
Udziałowcom mniejszościowym	-249		-249
	154 277	79	154 198

W wyniku korekty dokonanej w Grupie Kapitałowej Orbis Transport dotyczącej prezentacji wyników osiągniętych na aportach oraz wyceny kapitału zakładowego z tytułu hiperinflacji, zmianie uległy następujące pozycje w opublikowanych za 2007 rok skonsolidowanym bilansie Grupy Kapitałowej Orbis: rzeczowe aktywa trwałe – zmniejszenie o 2 669 tys. zł, kapitał własny – zmniejszenie o 2 021 tys. zł, rezerwa z tytułu podatku odroczonego – zmniejszenie o 648 tys. zł.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Poniżej uzgodnienie skonsolidowanego bilansu na 31.12.2007 po wprowadzonych korektach.

A k t y w a	Dane prezentowane w sprawozdaniu na 31.12.2007	Korekty	Dane prezentowane w sprawozdaniu na 31.12.2007 po korektach
Aktywa trwałe	2 109 658	(2 669)	2 106 989
Rzeczowe aktywa trwałe	1 946 060	(2 669)	1 943 391
Wartości niematerialne i prawne	110 640		110 640
Inwestycje w jednostce stowarzyszonej konsolidowanej metodą praw własności	8 067		8 067
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	547		547
Inne aktywa finansowe	3 640		3 640
Nieruchomości inwestycyjne	39 736		39 736
Inne inwestycje długoterminowe	552		552
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	416		416
Aktywa obrotowe	246 897	0	246 897
A k t y w a r a z e m	2 367 300	(2 669)	2 364 631
P a s y w a	Dane prezentowane w sprawozdaniu na 31.12.2007	Korekty	Dane prezentowane w sprawozdaniu na 31.12.2007 po korektach
Kapitał własny	1 800 327	(2 021)	1 798 306
Kapitał własny przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	1 798 484	(2 002)	1 796 482
Kapitał zakładowy	517 754		517 754
Pozostałe kapitały	133 333		133 333
Różnice kursowe z konsolidacji	(848)		(848)
Zyski zatrzymane	1 148 245	(2 002)	1 146 243
Kapitały akcjonariuszy mniejszościowych	1 843	(19)	1 824
Zobowiązania długoterminowe	297 857	(648)	297 209
Kredyty i pożyczki	188 904		188 904
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	66 827	(648)	66 179
Zobowiązania długoterminowe inne	5 994		5 994
Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne	36 111		36 111
Rezerwy na zobowiązania	21		21
Zobowiązania krótkoterminowe	269 116	0	269 116
P a s y w a r a z e m	2 367 300	(2 669)	2 364 631

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

W wyniku korekty dokonanej w Grupie Kapitałowej Orbis Transport dotyczącej prezentacji wyników osiągniętych na aportach, zmianie uległy następujące pozycje w opublikowanym za 2007 rok skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych Grupy Kapitałowej Orbis: korekta amortyzacja – zmniejszenie o 81 tys. zł.

Poniżej uzgodnienie skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych za 2007 po wprowadzonych korektach.

	Dane prezentowane w sprawozdaniu za 2007 rok	Korekty	Dane prezentowane w sprawozdaniu za 2007 rok po korektach
DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNA			
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	192 938	81	193 019
Korekty:	28 625	(81)	28 544
Udział w zyskach/stratach netto jednostek wycenianych metodą praw własności	(78)		(78)
Amortyzacja	153 541	(81)	153 460
(Zyski) straty z tytułu różnic kursowych	(623)		(623)
Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	16 212		16 212
(Zysk) strata z tytułu działalności inwestycyjnej	(95 857)		(95 857)
Zmiana stanu należności i czynnych rozliczeń międzyokresowych	(25 048)		(25 048)
Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	7 688		7 688
Zmiana stanu rezerw	(218)		(218)
Zmiana stanu zapasów	(215)		(215)
Inne korekty	(26 777)		(26 777)
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	221 563	0	221 563
Podatek dochodowy (zapłacony) / zwrócony	(36 449)		(36 449)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	185 114		185 114
DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA			
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(112 473)		(112 473)
DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA			
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(73 536)		(73 536)
Zmiana stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	(895)		(895)
Środki pieniężne na początek okresu	107 247		107 247
Środki pieniężne na koniec okresu	106 352		106 352

2.3 NOWE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI I INTERPRETACJE KIMSF

2.3.1 W 2008 weszły w życie następujące zmiany standardów lub interpretacje, które mają wpływ na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

a) Zmiany do MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena: reklasyfikacja aktywów finansowych” oraz IFRS 7 „Instrumenty finansowe: ujawnienia”

Zmiany do MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena: reklasyfikacja aktywów finansowych” oraz IFRS 7 „Instrumenty finansowe: ujawnienia” – opublikowane w dniu 13 października 2008 roku i zatwierdzone przez Unię Europejską w dniu 15 października 2008 roku i mające zastosowanie do reklasyfikacji przeprowadzonych na dzień 1 lipca 2008 roku i po tej dacie.

Grupa przygotowała skonsolidowane sprawozdanie finansowe zgodnie z nowymi wymogami dotyczącymi ujawniania tych informacji.

Efekt zastosowania przez Grupę powyższych interpretacji jest nieistotny.

2.3.2 Na dzień 5 marca 2009 roku zostały opublikowane, ale nie zostały przyjęte do stosowania następujące standardy, zmiany standardów lub interpretacje:

a) Zmiany do MSSF 1 „Zastosowanie MSSF po raz pierwszy”

Kolejna zmiana do MSSF 1 "Zastosowanie MSSF po raz pierwszy" – opublikowana została w dniu 27 listopada 2008 roku. Zmiana dotyczy reorganizacji treści i przesunięcia licznych w tym Standardzie wyjątków i zwolnień do załączników i mająca zastosowanie przy sporządzaniu pierwszego sprawozdania finansowego jednostki zgodnie z MSSF dla okresów rocznych począwszy od 1 lipca 2009 roku.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego zmiana do MSSF 1 nie została jeszcze zatwierdzona przez Unię Europejską.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

b) Zmiany do MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych”

Zmieniony MSSF 3 został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 10 stycznia 2008 roku i obowiązuje prospektywnie dla połączeń jednostek gospodarczych z datą nabycia przypadającą na 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie. Wprowadzone zmiany zawierają możliwość wyboru ujęcia udziałów mniejszości albo według wartości godziwej albo ich udziału w wartości godziwej zidentyfikowanych aktywów netto, przeszacowanie dotychczas posiadanych w nabytej jednostce udziałów do wartości godziwej z odniesieniem różnicy do rachunku zysków i strat oraz dodatkowe wytyczne dla zastosowania metody nabycia, w tym traktowanie kosztów transakcji jako koszt okresu, w który został on poniesiony.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, zmieniony MSSF 3 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

c) Zmiany do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”

Zmiany do MSSF 7 zostały opublikowane 5 marca 2009 roku i obowiązują w odniesieniu do rocznych sprawozdań finansowych za okresy rozpoczynające się 1 stycznia 2009 roku i po tej dacie.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, zmieniony MSSF 7 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

d) Zmiany do MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”

Zmieniony MSR 27 został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 10 stycznia 2008 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie. Standard wymaga, aby efekty transakcji z udziałowcami mniejszościowymi były ujmowane bezpośrednio w kapitale, o ile zachowana jest kontrola nad jednostką przez dotychczasową jednostkę dominującą. Standard również uszczegóławia sposób ujęcia w przypadku utraty kontroli nad jednostką zależną, tzn. wymaga przeszacowania pozostałych udziałów do wartości godziwej i ujęcie różnicy w rachunku zysków i strat.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, zmieniony MSR 27 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

e) Zmiany do MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”

Zmiany do MSR 39 "Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena" opublikowane w dniu 31 lipca 2008 roku i mają zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 lipca 2009 i później. Zmiana wprowadza wyjaśnienia w jakich sytuacjach inflacja może być przedmiotem zabezpieczenia oraz w jakich sytuacjach zakupiona opcja może być zabezpieczeniem.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, zmieniony MSR 39 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

f) Zmiana do MSR 39 „Reklasyfikacja aktywów finansowych: data wejścia w życie i postanowienia końcowe”

Zmiana do MSR 39 „Reklasyfikacja aktywów finansowych: data wejścia w życie i postanowienia końcowe” opublikowana została w dniu 27 listopada 2008 roku. Zmiana zawiera wyjaśnienia dotyczące wejścia w życie standardu i postanowień przejściowych znowelizowanego w październiku 2008 roku MSR 39.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, zmieniony MSR 39 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

g) KIMSF 12 „Umowy na usługi koncesjonowane”

Interpretacja KIMSF 12 została wydana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 30 listopada 2006 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2008 roku lub po tej dacie. Interpretacja ta zawiera wytyczne w zakresie zastosowania istniejących standardów przez podmioty uczestniczące w umowach koncesji na usługi między sektorem publicznym a prywatnym. KIMSF 12 dotyczy umów, w których zlecający

kontroluje to, jakie usługi operator dostarczy przy pomocy infrastruktury, komu świadczy te usługi i za jaką cenę.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 12 nie została jeszcze zatwierdzona przez Unię Europejską.

Interpretacja ta nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

h) KIMSF 15 „Umowy na budowę nieruchomości”

Interpretacja KIMSF 15 " Umowy na budowę nieruchomości" - opublikowana w dniu 3 lipca 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 roku i później. Interpretacja precyzuje ujęcie przychodów i kosztów w jednostkach które wykonują budowę nieruchomości.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 15 nie została jeszcze zatwierdzona przez Unię Europejską.

Interpretacja ta nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

i) KIMSF 16 „Zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej”

Interpretacja KIMSF 16 " Zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej " - opublikowana w dniu 3 lipca 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 października 2008 roku i później. Interpretacja wyjaśnia jakie ryzyka kursowe kwalifikują się do ujęcia w rachunkowości zabezpieczeń, gdzie w ramach grupy kapitałowej może być utrzymywany instrument zabezpieczający oraz jakie kwoty podlegają reklasyfikacji do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży jednostki zagranicznej.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 16 nie została jeszcze zatwierdzona przez Unię Europejską.

Grupa zastosuje się do powyższej opisanej zmiany interpretacji, ale nie rozważyła jeszcze daty wprowadzenia jej w życie oraz jej wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

j) KIMSF 17 „Dystrybucja aktywów niepieniężnych na rzecz właścicieli”

Interpretacja KIMSF 17 " Dystrybucja aktywów niepieniężnych na rzecz właścicieli " - opublikowana w dniu 27 listopada 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie. Interpretacja zawiera wytyczne w zakresie rozliczania dystrybucji aktywów niepieniężnych pomiędzy udziałowców. Z interpretacji wynika przede wszystkim, że dywidendę należy wyceniać w wartości godziwej wydanych aktywów, a różnice między tą kwotą a wcześniejszą wartością bilansową tych aktywów należy ujmować w wyniku finansowym w momencie rozliczenia należnej dywidendy. Interpretacja nie dotyczy podziału aktywów niepieniężnych w sytuacji, gdy w wyniku podziału kontrola nad nimi nie ulega zmianie.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 17 nie została jeszcze zatwierdzona przez Unię Europejską.

Interpretacja ta nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

k) KIMSF 18 „Transfer aktywów od klienta”

Interpretacja KIMSF 18 "Transfer aktywów od klienta" - opublikowana w dniu 29 stycznia 2009 roku i obowiązująca prospektywnie do transakcji mających miejsce po dniu 1 lipca 2009 roku.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego interpretacja KIMSF 18 nie została jeszcze zatwierdzona przez Unię Europejską.

Interpretacja ta nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

Ponadto, Grupa sporządzając niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe nie zastosowała następujących standardów, zmian standardów i interpretacji, które zostały opublikowane i zatwierdzone do stosowania w UE, ale które nie weszły jeszcze w życie:

a) MSSF 8 „Segmenty operacyjne”

Standard MSSF 8 został wydany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 30 listopada 2006 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. MSSF 8 zastępuje MSR 14 „Sprawozdawczość dotycząca segmentów działalności”. Standard ten określa nowe wymagania wobec ujawnień informacji dotyczących segmentów działalności, a także informacji dotyczących produktów i usług, obszarów geograficznych, w których prowadzona jest działalność oraz głównych klientów. MSSF 8 wymaga „podejścia zarządczego” do sprawozdawczości o wynikach finansowych segmentów działalności.

MSSF 8 został opublikowany w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 22 listopada 2007 roku.

Grupa zastosuje się do powyżej opisanej zmiany do standardu od momentu wejścia w życie tj. od 1 stycznia 2009 roku i później.

b) Zmiany do MSSF 1 „Zastosowanie MSSF po raz pierwszy” oraz MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdanie finansowe”

Zmiana do MSSF 1 "Zastosowanie MSSF po raz pierwszy" oraz MSR 27 "Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe" - opublikowana w dniu 22 maja 2008 roku i mająca zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 i później. Zmiana wprowadza możliwość zastosowania kosztu zakładanego dla inwestycji w jednostce zależnej, stowarzyszonej lub wspólnym przedsięwzięciu, przez jednostkę po raz pierwszy stosującą MSSF.

Zmiana do MSSF 1 została zatwierdzona w UE w dniu 23 stycznia 2009 roku.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

c) Zmiany do MSSF 2 „Płatności w formie akcji własnych: warunki nabywania uprawnień oraz rozwiązywania umów”

Zmiany do MSSF 2 "Płatności w formie akcji własnych: warunki nabywania uprawnień oraz rozwiązywania umów" - opublikowane w dniu 17 stycznia 2008 roku i mające zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 i później.

Zmiany do MSSF 2 zostały zatwierdzone w UE w dniu 16 grudnia 2008 roku.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

d) Zmiany do MSSF 2008

Zmiany do MSSF 2008 (Improvements to IFRS 2008) – opublikowane w dniu 22 maja 2008 roku i mające zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2009 roku i później. Obejmuje 35 zmian do kilkunastu standardów w podziale na dwie grupy zmian: (a) zmiany wpływające na zmianę polityki rachunkowości, prezentację jak również zasady pomiaru, (b) zmiany dotyczące dostosowania i ujednolicenia terminologii używanej w tekście standardów nie mające wpływu na warstwę merytoryczną standardów.

Zmiany do MSSF 2008 zostały zatwierdzone w UE w dniu 23 stycznia 2009 roku.

Grupa zastosuje się do powyższej opisanej zmiany interpretacji, ale nie rozważyła jeszcze daty wprowadzenia jej w życie oraz jej wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

e) Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych: Zrewidowana prezentacja”

Zmiany do MSR 1 zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 6 września 2007 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie.

Zmiany do MSR 1 zostały zatwierdzone w UE w dniu 17 grudnia 2008 roku.

Grupa zastosuje się do powyżej opisanej zmiany do standardu od momentu wejścia w życie tj. od 1 stycznia 2009 roku i później.

f) Zmiany do MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego”

Zmiana powinna być stosowana dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku i później. Główną zmianą w porównaniu z poprzednią wersją jest brak opcji natychmiastowego obciążenia rachunku zysków i strat kosztami zobowiązań finansowych dotyczących aktywów doprowadzanych do użytku lub sprzedaży w dłuższym okresie czasu.

Zmiana do MSR 23 została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 17 grudnia 2008 roku.

Grupa zastosuje się do powyżej opisanej zmiany do standardu, ale nie rozważyła jeszcze daty wprowadzenia jej w życie oraz jej wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

g) Zmiany do MSR 32 „Instrumenty finansowe: Prezentacja” i MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”

Zmiany do MSR 32 i MSR 1 zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 14 lutego 2008 roku i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie. Zmiany odnoszą się do podejścia księgowego dla niektórych instrumentów finansowych, które charakteryzują się podobieństwem do instrumentów kapitałowych, ale są klasyfikowane jako zobowiązania finansowe. Zgodnie z nowym wymogiem Standardu instrumenty finansowe, takie jak instrumenty finansowe z opcją sprzedaży oraz instrumenty, które nakładają na spółkę obowiązek wypłaty udziału w aktywach netto tylko w przypadku likwidacji spółki, po spełnieniu określonych warunków, są prezentowane jako kapitał własny.

Zmiany do MSR 32 i MSR 1 zostały zatwierdzone w UE w dniu 21 stycznia 2009 roku.

Zmiana standardu nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

h) KIMSF 13 „Programy lojalnościowe dla klientów”

Interpretacja KIMSF 13 została wydana przez Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej w dniu 28 czerwca 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 lipca 2008 roku lub po tej dacie. Interpretacja ta zawiera wytyczne w zakresie ujęcia księgowego transakcji wynikających z wdrożonych przez jednostkę programów lojalnościowych dla swoich klientów takich jak np. karty lojalnościowe czy programy punktowe. W szczególności, KIMSF 13 wskazuje prawidłowy sposób ujęcia zobowiązań wynikających z konieczności dostarczenia darmowych lub po obniżonych cenach produktów bądź usług klientom realizującym uzyskane przez siebie „punkty”.

Interpretacja KIMSF 13 została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 17 grudnia 2008 roku.

Grupa zastosuje się do powyżej opisanej interpretacji od momentu wejścia w życie tj. od 1 stycznia 2009 roku i później.

i) KIMSF 14 „MSR 19 – Limit wyceny aktywów z tytułu określonych świadczeń, minimalne wymogi finansowania oraz ich wzajemne zależności”

Interpretacja KIMSF 14 została opublikowana w dniu 4 lipca 2007 roku i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2009 roku lub po tej dacie.

Interpretacja KIMSF 14 została zatwierdzona w UE w dniu 16 grudnia 2008 roku.

Interpretacja ta nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy.

2.4 WAŻNE OSZACOWANIA I ZAŁOŻENIA

Oszacowania i osądy poddaje się nieustannej weryfikacji. Wynikają one z dotychczasowych doświadczeń oraz innych czynników, w tym przewidywań co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się zasadne.

Ważne oszacowania i osądy księgowe

Grupa dokonuje oszacowań i przyjmuje założenia dotyczące przyszłości. Uzyskane w ten sposób oszacowania księgowe z definicji rzadko pokrywają się będą z faktycznymi rezultatami. Podstawowe obszary, w których szacunki Zarządu mają istotny wpływ na sprawozdanie finansowe to:

(a) Szacowana utrata wartości firmy

Grupa corocznie testuje wartość firmy pod kątem utraty wartości, zgodnie z zasadą rachunkowości przedstawioną w nocie 2.1.5.1. Wartość odzyskiwaną ośrodków wypracowujących środki pieniężne ustalono w oparciu o wyliczenia wartości użytkowej, obliczonej metodą wskaźnikową jak opisano w nocie 2.1.6.

(b) Szacowana utrata wartości aktywów trwałych i nieruchomości inwestycyjnych

Na każdy dzień bilansowy Grupa ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników aktywów. Wartość odzyskiwalna poszczególnych ośrodków wypracowujących środki pieniężne szacowana jest przy wykorzystaniu metodologii opisanej w nocie 2.1.6.

(c) Szacowana rezerwa na świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia

Rezerwy na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne szacuje się przy zastosowaniu metod aktuarialnych. Wzrost stopy dyskontowej oraz zmiana tempa długookresowego wzrostu wynagrodzeń mają wpływ na zmianę szacunku. Przy kalkulacji rezerw aktuarialista przeprowadza analizę wrażliwości w zakresie wpływu stopy dyskonta oraz planowanych wzrostów podstaw wymiaru świadczeń. Szczegóły analizy zawarte są w nocie 29 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

(d) *Szacowane okresy ekonomicznej użyteczności*

Wysokość stawek amortyzacyjnych ustalana jest na podstawie aktualnej wiedzy dotyczącej przewidywanego okresu użytkowania składników rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych. Przewidywany okres użytkowania podlega okresowej weryfikacji.

3. SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI

Podstawowym segmentowym układem sprawozdawczym przyjętym przez Grupę Kapitałową Orbis jest układ według segmentów branżowych. Układem uzupełniającym jest układ według segmentów geograficznych, przy czym Grupa działa w dwóch rejonach geograficznych: na terenie Polski i Litwy.

3.1 PODSTAWOWY UKŁAD SPRAWOZDAWCZY - SEGMENTY BRANŻOWE

W poniższych tabelach zostały przedstawione dane dotyczące przychodów, kosztów i zysków oraz niektórych aktywów i pasywów poszczególnych segmentów branżowych Grupy.

Koszty i przychody korporacyjne nieprzypisane segmentom mają charakter ogólnogrupowy. W ich skład wchodzi koszty i przychody finansowe (w tym koszty obsługi kredytów, wyceny instrumentów pochodnych, różnice kursowe od zobowiązań finansowych w walucie obcej), pozostałe przychody i koszty operacyjne, aktualizacja wartości niefinansowych aktywów trwałych oraz przychody i koszty z wynajmu nieruchomości inwestycyjnych.

Aktywa segmentów obejmują głównie rzeczowe aktywa trwałe, wartości niematerialne, zapasy, należności i środki pieniężne i należności z tytułu leasingu finansowego (ujęte w innych aktywach finansowych). Nie obejmują natomiast inwestycji, aktywów finansowych i nieruchomości inwestycyjnych.

Zobowiązania segmentu obejmują głównie zobowiązania handlowe i inne zobowiązania krótkoterminowe. Nie obejmują natomiast kredytów i pożyczek oraz rezerw.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Dane za rok 2008:

Przychody i koszty w podziale na segmenty kształtują się następująco:

	Segmenty branżowe			Działalność korporacyjna	Wartość skonsolidowana
	Hotele z restauracjami	Turystyka	Transport	Nieprzypisane segmentom	
Przychody segmentu, w tym:	769 687	258 023	171 469	(23 569)	1 175 610
Sprzedaż klientom zewnętrznym	748 477	256 592	167 261	3 280	1 175 610
Sprzedaż innym segmentom	21 210	1 431	4 208	(26 849)	0
Koszty segmentu, w tym:	(598 978)	(240 737)	(162 787)	(136 464)	(1 138 966)
Koszty generowane na rzecz klientów zewnętrznych	(575 886)	(222 444)	(155 521)	(163 240)	(1 117 091)
Koszty generowane na rzecz innych segmentów	(4 254)	(18 293)	(4 229)	26 776	0
Odsetki od kredytów inwestycyjnych	(18 838)	0	(3 037)	0	(21 875)
Wynik segmentu	170 709	17 286	8 682	(160 033)	36 644
Inne przychody				26 182	26 182
Inne koszty				(27 769)	(27 769)
Zysk / strata na sprzedaży całości lub części udziałów jednostek podporządkowanych				(319)	(319)
Udział w wyniku finansowym netto jednostek stowarzyszonych				904	904
Podatek dochodowy				(9 530)	(9 530)
Zysk netto za rok obrotowy					26 112

Poniższa tabela zawiera aktywa i zobowiązania segmentów branżowych na 31 grudnia 2008 roku:

	Segmenty branżowe			Działalność Korporacyjna	Wartość skonsolidowana
	Hotele z restauracjami	Turystyka	Transport	Nieprzypisane segmentom	
Aktywa	2 182 063	55 699	191 641	66 634	2 496 037
Wartość brutto zwiększeń wartości niematerialnych	2 188	148	70		2 406
Wartość brutto zwiększeń środków trwałych	259 017	4 217	74 925		338 159
Wartość nakładów inwestycyjnych	263 907	1 482	73 020		338 409
Amortyzacja	141 550	2 844	32 759		177 153
Aktualizacja wartości niefinansowych aktywów trwałych	10 260	0	(225)		10 035
Kredyt inwestycyjny	381 105	0	50 253		431 358
Zobowiązania pozostałe	99 272	27 228	28 076	103 345	257 921

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Dane za rok 2007:

Przychody i koszty w podziale na segmenty kształtują się następująco:

	Segmenty branżowe			Działalność korporacyjna	Wartość skonsolidowana
	Hotele z restauracjami	Turystyka	Transport	Nieprzypisane segmentom	
Przychody segmentu, w tym:	789 662	240 163	176 154	(41 618)	1 164 361
Sprzedaż klientom zewnętrznym	749 452	238 468	172 848	3 593	1 164 361
Sprzedaż innym segmentom	40 210	1 695	3 306	(45 211)	0
Koszty segmentu, w tym:	(583 742)	(225 541)	(153 220)	(125 670)	(1 088 173)
Koszty generowane na rzecz klientów zewnętrznych	(547 102)	(208 421)	(146 727)	(170 292)	(1 072 542)
Koszty generowane na rzecz innych segmentów	(23 562)	(17 075)	(3 985)	44 622	0
Odsetki od kredytów inwestycyjnych	(13 078)	(45)	(2 508)	0	(15 631)
Wynik segmentu	205 920	14 622	22 934	(167 288)	76 188
Inne przychody				133 706	133 706
Inne koszty				(16 953)	(16 953)
Udział w wyniku finansowym netto jednostek stowarzyszonych				78	78
Podatek dochodowy				(38 821)	(38 821)
Zysk netto za rok obrotowy					154 198

Poniższa tabela zawiera aktywa i zobowiązania segmentów branżowych na 31 grudnia 2007 roku:

	Segmenty branżowe			Działalność Korporacyjna	Wartość skonsolidowana
	Hotele z restauracjami	Turystyka	Transport	Nieprzypisane segmentom	
Aktywa	2 035 722	55 336	202 192	71 381	2 364 631
Wartość brutto zwiększeń wartości niematerialnych	1 381	51	808		2 240
Wartość brutto zwiększeń środków trwałych	110 986	1 392	59 468		171 846
Wartość nakładów inwestycyjnych	179 466	4 003	58 962		242 431
Amortyzacja	122 603	2 622	28 235		153 460
Aktualizacja wartości niefinansowych aktywów trwałych	26 092	(45)	(6)		26 041
Kredyt inwestycyjny	227 213	871	46 883		274 967
Zobowiązania pozostałe	100 950	37 287	32 043	121 078	291 358

3.2 UZUPEŁNIAJĄCY UKŁAD SPRAWOZDAWCZY - SEGMENTY GEOGRAFICZNE

W poniższych tabelach zostały przedstawione dane dotyczące przychodów, kosztów i zysków oraz niektórych aktywów i pasywów poszczególnych segmentów geograficznych Grupy Kapitałowej Orbis za 2008 rok i za 2007 rok.

Segmenty geograficzne oparte są o kryterium lokalizacji punktów świadczenia usług i innych aktywów, gdzie Grupa wykorzystwała stosowany w sprawozdawczości wewnętrznej podział na regiony operacyjne.

Dane za rok 2008:

	Segmenty geograficzne		
	Polska	Zagranica	Ogółem
Sprzedaż klientom zewnętrznym	1 162 441	13 169	1 175 610
Przychody segmentu ogółem	1 162 441	13 169	1 175 610
Aktywa	2 489 011	7 026	2 496 037
Nakłady inwestycyjne	338 332	77	338 409

Dane za rok 2007:

	Segmenty geograficzne		
	Polska	Zagranica	Ogółem
Sprzedaż klientom zewnętrznym	1 151 778	12 583	1 164 361
Przychody segmentu ogółem	1 151 778	12 583	1 164 361
Aktywa	2 358 505	6 126	2 364 631
Nakłady inwestycyjne	242 424	7	242 431

4. PRZYCHODY I KOSZTY

4.1 PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW, TOWARÓW I MATERIAŁÓW

	2008	2007
Przychody netto ze sprzedaży usług	1 171 328	1 158 097
<i>w tym od jednostek powiązanych</i>	9 342	8 378
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	4 282	6 264
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów razem	1 175 610	1 164 361

4.2 POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE

	2008	2007
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	3 832	93 580
Zysk ze zbycia innych aktywów	0	1 126
Przychody ze sprzedaży aktywów finansowych wycenianych wg wartości godziwej	14	69
Dotacje	0	24
Przychody z tytułu odsetek od pożyczek i należności własnych	1 590	3 624
Inne przychody operacyjne, w tym:	10 711	9 191
rozwiązanie rezerw, w tym:	54	1 168
- rezerwa na sprawy sporne	54	131
- inne rezerwy	0	1 037
odsetki od lokat	2 065	0
otrzymane odszkodowania	1 963	1 116
nadpłata z tytułu zmiany kursu walut	266	0
sprzedaż waluty w kantorach	427	485
dodatnie różnice kursowe	669	0
reklama	993	706
refundacje kosztów	99	134
zasądzone zwroty podatków	0	633
zwrot wieczystego użytkowania	236	0
przychody z transakcji repo i papierów wartościowych	342	0
inne	3 597	4 949
Pozostałe przychody operacyjne razem	16 147	107 614

Poniższa tabela przedstawia aktualizację wartości niefinansowych aktywów trwałych:

	2008	2007
Ujęcie odpisów na rzeczowe aktywa trwałe	(8 144)	(29 389)
Odwrocenie odpisów na rzeczowe aktywa trwałe	18 179	55 430
Aktualizacja wartości niefinansowych aktywów trwałych razem	10 035	26 041

4.3 KOSZTY WEDŁUG RODZAJU

	2008	2007
Amortyzacja	177 153	153 460
Zużycie materiałów i energii	116 747	115 929
Usługi obce	413 384	389 934
Podatki i opłaty	34 383	36 958
Koszty świadczeń pracowniczych	297 246	307 946
Pozostałe koszty rodzajowe (z tytułu)	74 045	64 566
- reklama i reprezentacja	8 839	8 083
- podatek VAT naliczony	278	278
- podróże służbowe	5 134	6 491
- składki na ubezpieczenia	12 015	9 062
- opłaty za przynależność do systemów hotelowych	18 462	17 754
- prowizje	9 296	8 811
- tantiemy praw autorskich	234	0
- czynsz	8 499	7 596
- rezerwy	0	236
- odpisy aktualizujące	6 212	(224)
- inne	5 076	6 479
Koszty według rodzaju ogółem	1 112 958	1 068 793
Zmiana stanu zapasów, produktów	39	(253)
Koszty wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki (wielkość ujemna)	(705)	(547)
Koszty sprzedaży i marketingu (wielkość ujemna)	(65 701)	(65 543)
Koszty ogólnego zarządu (wielkość ujemna)	(162 152)	(162 788)
Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	884 439	839 662
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	4 799	4 549
Koszt własny sprzedaży	889 238	844 211

4.4 KOSZTY ŚWIADCZEŃ PRACOWNICZYCH

	2008	2007
Wynagrodzenia	234 012	233 148
Rezerwa na niewykorzystane i zaległe urlopy	752	1 103
Rezerwa na wynagrodzenia i pochodne	2 598	1 826
Rezerwa na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne	5 257	12 209
Świadczenia na rzecz pracowników	54 627	59 660
Koszty świadczeń pracowniczych razem	297 246	307 946

Rezerwy na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne są prezentowane w rachunku zysków i strat w pozycji Koszty ogólnego zarządu, natomiast rezerwy na zaległe i niewykorzystane urlopy w pozycjach Koszt własny sprzedaży, Koszty sprzedaży i marketingu oraz Koszty ogólnego zarządu.

4.5 POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE

	2008	2007
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	(678)	0
Inne koszty operacyjne, w tym:	(23 288)	(16 303)
Utworzone rezerwy:	(3 152)	(1 348)
na restrukturyzację zatrudnienia	(2 072)	(306)
na inne zobowiązania	(13)	(372)
na sprawy sądowe	(215)	(662)
inne rezerwy	(852)	(8)
Zapłacone odszkodowania, kary, grzywny	(7 327)	(382)
Darowizny	(237)	(278)
Koszty szkód	(578)	(421)
Umorzenie należności	(590)	0
Odsetki za zwłokę	(457)	0
Koszty restrukturyzacji zatrudnienia	(2 770)	0
Koszty związane z zatrudnieniem	(3 471)	(6 009)
Różnice kursowe	(1 750)	(2 936)
Koszty likwidacji majątku	(282)	(609)
Gwarancja płatności rat leasingowych	(417)	(418)
Pozostałe	(2 257)	(3 902)
Pozostałe koszty operacyjne ogółem	(23 966)	(16 303)

4.6 PRZYCHODY FINANSOWE I KOSZTY FINANSOWE

	2008	2007
Inne przychody finansowe	0	51
inne	0	51
Przychody finansowe ogółem	0	51
Koszty finansowe z tytułu odsetek od kredytów i pożyczek	(21 971)	(15 879)
Różnice kursowe	(2 771)	786
Aktualizacja wartości aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0	(90)
Dodatnie różnice kursowe		
Inne koszty finansowe, w tym:	(936)	(1 098)
- inne	(936)	(1 098)
Koszty finansowe ogółem	(25 678)	(16 281)

5. PODATEK DOCHODOWY BIEŻĄCY I ODROZCZONY

Główne składniki obciążenia podatkowego przedstawiają się następująco:

	2008	2007
Bieżący podatek dochodowy	(23 711)	(43 582)
- bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	(23 711)	(43 582)
Odroczony podatek dochodowy	14 181	4 761
- związany z powstaniem i odwróceniem różnic przejściowych	14 352	3 036
- zmniejszenie (zwiększenie) z tytułu zmiany stawek podatkowych		0
- inne	(171)	1 725
Obciążenie podatkowe w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	(9 530)	(38 821)

Uzgodnienie wysokości podatku dochodowego w rachunku zysków i strat z wynikiem finansowym:

	2008	2007
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	35 647	193 019
Podatek przy zastosowaniu stawki ustawowej wynoszącej 19%	(6 773)	(36 674)
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	609	(15)
Nieujęte straty podatkowe	(1 789)	0
Przychody i koszty nie stanowiące przychodów i kosztów podatkowych	(1 577)	(2 132)
Obciążenie podatkowe według efektywnej stawki podatkowej	(9 530)	(38 821)

W ramach Grupy istnieją dwie Podatkowe Grupy Kapitałowe: Orbis, w skład której wchodzi: Orbis S.A., Hekon-Hotele Ekonomiczne S.A., Polskie Biuro Podróży Orbis Sp. z o.o. oraz WT Wilkasy Sp. z o.o., a także Orbis Transport w skład której wchodzi: Orbis Transport Sp. z o.o., PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o. i PKS Gdańsk Sp. z o.o.

Dzięki wprowadzeniu Podatkowych Grup Kapitałowych obciążenie podatkowe w 2008 roku Grupy Orbis było mniejsze o 1 852 tys. zł.

Wprowadzenie Podatkowych Grup Kapitałowych nie wpłynęło na rozpoznany wcześniej odroczony podatek dochodowy.

Postanowienia umów o Podatkowej Grupie Kapitałowej Orbis i Podatkowej Grupie Kapitałowej Transport obowiązują do 31 grudnia 2008 roku. Umowy nie zostały przedłużone na kolejne lata.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Odroczony podatek dochodowy wynika z następujących pozycji różnic przejściowych:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, w tym:	24 057	21 648
Odnoszone na wynik finansowy	24 057	21 648
- aktualizacja środków trwałych	0	45
- amortyzacja prawa wieczystego użytkowania gruntu	546	482
- aktualizacja należności	1 262	926
- aktualizacja udziałów w jednostkach powiazanych	749	749
- różnica pomiędzy wartością podatkową i księgową niefinansowych aktywów trwałych	910	1 279
- niezapłacone odsetki	1 355	709
- różnice kursowe niezrealizowane	287	60
- rezerwy	11 670	10 909
- pierwsza opłata za przystąpienie do sieci Accor	697	730
- niezapłacone wynagrodzenia	1 622	1 631
- ZUS i podobne zobowiązania	633	757
- zobowiązania leasingowe	263	597
- inne	4 063	2 774
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, w tym:	24 057	21 648
Długoterminowe	11 282	12 022
Krótkoterminowe	12 775	9 626
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, w tym:	75 468	87 411
Odnoszona na wynik finansowy	75 377	87 320
- amortyzacja środków trwałych z ulgą inwestycyjną	79	0
- różnica pomiędzy wartością podatkową i księgową niefinansowych aktywów trwałych	71 701	82 708
- różnice kursowe niezrealizowane	119	473
- niezapłacone odsetki	362	0
- należności leasingowe	502	0
- inne	2 614	4 139
Odnoszona na kapitał własny	91	91
- inwestycje długoterminowe	91	91
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, w tym:	75 468	87 411
Długoterminowe	72 706	83 301
Krótkoterminowe	2 762	4 110

Podatek odroczony jest prezentowany per-saldo z pozycji Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego i Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w ramach każdej spółki jak również w ramach Podatkowej Grupy Kapitałowej. Wpływ na wysokość Aktywów i Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego poszczególnych spółek oraz podatkowych grup kapitałowych, wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Orbis, w 2008 roku został zaprezentowany poniżej.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

2008 rok	Różnice przejściowe		Per saldo	
	Aktywa	Pasywa	Aktywa	Pasywa
Podatkowa grupa kapitałowa Orbis	19 909	67 373	0	47 464
Orbis Kontrakty	0	648	0	648
UAB Hekon	1 145	0	1 145	0
Podatkowa grupa kapitałowa Orbis Transport	3 003	7 447	0	4 444
Razem	24 057	75 468	1 145	52 556

Grupa nie rozpoznała rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego od dodatnich różnic przejściowych związanych z inwestycjami w jednostki zależne i stowarzyszone korzystając z możliwości jaką daje MSR 12 pkt 39.

Wartość różnic przejściowych związanych z inwestycjami w jednostki zależne i stowarzyszone na dzień 31.12.2008 roku wyniosły 93 974 tys. z ł, a na 31 grudnia 2007 roku wyniosły 109 533 tys. zł.

6. DZIAŁALNOŚĆ ZANIECHANA

W Grupie Kapitałowej nie podjęto decyzji o zaniechaniu żadnego rodzaju działalności.

7. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

Zysk przypadający na jedną akcję zwykłą oblicza się przez podzielenie zysku netto za rok obrotowy przypadający na zwykłych akcjonariuszy jednostki dominującej przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu roku obrotowego.

Zysk rozwodniony przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku netto za rok obrotowy przypadającego na zwykłych akcjonariuszy przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu roku obrotowego skorygowaną o wpływ elementów rozładniających.

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem i w okresach porównywalnych nie wystąpiły czynniki powodujące rozwodnienie zysku na akcję.

Poniżej przedstawione są dane dotyczące zysku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia podstawowego i rozwodnionego zysku na akcję:

	2008	2007
Zysk netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	26 519	154 447
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych	46 077	46 077
Zysk na akcję	0,58	3,35

8. DYWIDENDY WYPŁACONE I ZAPROPONOWANE DO WYPŁATY

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy w dniu 19 czerwca 2008 roku zatwierdziło wypłatę dywidendy za rok zakończony 31 grudnia 2007 roku w wysokości 18 431 tys. zł (40 gr. na 1 akcję). Dywidenda została wypłacona akcjonariuszom w dniu 1 sierpnia 2008 roku.

9. RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

Na rzeczowe aktywa trwałe składają się środki trwałe i środki trwałe w budowie.

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Środki trwałe	1 958 553	1 813 027
Środki trwałe w budowie	128 595	130 364
Razem	2 087 148	1 943 391

Poniżej zaprezentowano środki trwałe według stanu na **31 grudnia 2008 roku**:

	Grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntów nabyte	Prawa wieczystego użytkowania gruntów nabyte nieodpłatnie	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe razem
	Stan na 1 stycznia 2008 r.						
Cena nabycia/koszt wytworzenia	58 001	359 169	2 842 660	200 637	205 351	179 042	3 844 860
Skumulowana amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości	(4 473)	(17 000)	(1 660 681)	(150 735)	(59 827)	(139 117)	(2 031 833)
Wartość netto na początek okresu	53 528	342 169	1 181 979	49 902	145 524	39 925	1 813 027
Zwiększenia stanu	765	442	233 640	10 547	72 378	20 380	338 152
zakup	0	0	18 939	7 465	72 176	13 486	112 066
przyjęcie z inwestycji	0	0	213 807	2 691	43	6 876	223 417
inne	765	442	894	391	159	18	2 669
Zmniejszenia stanu	(37)	(74)	(111)	(277)	(27 643)	(66)	(28 208)
sprzedaż	0	(23)	(6)	(87)	(24 152)	(30)	(24 298)
likwidacja	0	(51)	(25)	(190)	(243)	(36)	(545)
inne	(37)	0	(80)	0	(12)	0	(129)
przeniesienie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	0	0	0	0	(3 236)	0	(3 236)
Zwiększenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	0	0	(7 193)	(271)	(238)	(442)	(8 144)
Zmniejszenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	0	0	17 855	123	4	197	18 179
Odpis amortyzacyjny za okres	(572)	(4 347)	(110 919)	(15 522)	(32 862)	(10 231)	(174 453)
Wartość netto na koniec okresu	53 684	338 190	1 315 251	44 502	157 163	49 763	1 958 553
	Stan na 31 grudnia 2008 r.						
Cena nabycia/koszt wytworzenia	58 576	359 549	3 064 014	198 700	232 304	194 574	4 107 717
Skumulowana amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości	(4 892)	(21 359)	(1 748 763)	(154 198)	(75 141)	(144 811)	(2 149 164)
Wartość netto na koniec okresu	53 684	338 190	1 315 251	44 502	157 163	49 763	1 958 553

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Poniżej zaprezentowano środki trwałe według stanu na **31 grudnia 2007 roku**:

	Grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntu nabyte	Prawa wieczystego użytkowania gruntu nabyte nieodpłatnie	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Inne środki trwałe	Środki trwałe razem
Stan na 1 stycznia 2007 r.							
Cena nabycia/koszt wytworzenia	58 248	370 708	2 856 257	208 190	186 129	182 701	3 862 233
Skumulowana amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości	(3 902)	(13 156)	(1 682 041)	(154 619)	(53 221)	(142 915)	(2 049 854)
Wartość netto na początek okresu	54 346	357 552	1 174 216	53 571	132 908	39 786	1 812 379
Zwiększenia stanu	0	4	92 733	10 983	58 261	9 865	171 846
zakup	0	0	14 620	10 054	56 712	8 295	89 681
przyjęcie z inwestycji	0	0	77 277	923	111	1 508	79 819
inne	0	4	836	6	1 438	62	2 346
Zmniejszenia stanu	(238)	(11 057)	(17 163)	(454)	(17 225)	(405)	(46 542)
sprzedaż	0	(2 551)	(8 909)	(28)	(15 310)	(206)	(27 004)
likwidacja	0	0	(590)	(90)	(412)	(8)	(1 100)
inne	0	0	0	(335)	0	(191)	(526)
przeniesienie do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(238)	(8 506)	(7 664)	(1)	(1 503)	0	(17 912)
Zwiększenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	0	0	(28 653)	(541)	(6)	(189)	(29 389)
Zmniejszenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	0	0	54 114	718	0	598	55 430
Odpis amortyzacyjny za okres	(580)	(4 330)	(93 268)	(14 375)	(28 414)	(9 730)	(150 697)
Wartość netto na koniec okresu	53 528	342 169	1 181 979	49 902	145 524	39 925	1 813 027
Stan na 31 grudnia 2007 r.							
Cena nabycia/koszt wytworzenia	58 001	359 169	2 842 660	200 637	205 351	179 042	3 844 860
Skumulowana amortyzacja i odpisy z tytułu utraty wartości	(4 473)	(17 000)	(1 660 681)	(150 735)	(59 827)	(139 117)	(2 031 833)
Wartość netto na koniec okresu	53 528	342 169	1 181 979	49 902	145 524	39 925	1 813 027

W grupie Środków transportu znajdują się pojazdy użytkowane w ramach leasingu finansowego. Ich wartość bilansowa na 31 grudnia 2008 roku wynosi 6 029 tys. zł.

Środki trwałe w leasingu	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Cena nabycia/koszt wytworzenia - aktywowany leasing finansowy	11 011	13 176
Umorzenie na początek okresu	(3 690)	(2 159)
Odpis amortyzacyjny za okres	(1 292)	(2 049)
Wartość netto na koniec okresu	6 029	8 968

Na dzień 31 grudnia 2008 roku stan środków trwałych w budowie oraz ich odpisów aktualizujących przedstawia tabela poniżej:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Środki trwałe w budowie		
Wartość brutto środków trwałych w budowie	133 303	136 981
Przeniesienie na aktywa przeznaczone do sprzedaży	0	(1 935)
Odpis aktualizujący wartość środków trwałych w budowie	(4 708)	(4 682)
Razem	128 595	130 364

Grupa utworzyła dodatkowo odpis aktualizujący wartość środków trwałych budowie w 2008 roku w wysokości 26 tys. zł.

Informacja na temat zabezpieczeń ustanowionych na rzeczowych aktywach trwałych znajduje się w notce 24 do niniejszego sprawozdania finansowego.

Grupa zaklasyfikowała jako aktywa przeznaczone do sprzedaży:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Rzeczowe aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży		
Stan na początek okresu	10 745	7 143
przeniesienie ze środków trwałych	3 236	19 847
sprzedaż	(7 217)	(16 075)
inne	(1 524)	(170)
Stan na koniec okresu	5 240	10 745

Na dzień 31 grudnia 2008 roku na pozycję aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży składają się środki transportu spółki Orbis Transport Sp. z o.o. wycofane z eksploatacji w działalnościach wynajmu krótkoterminowego i leasingu. Sprzedaż samochodów po okresie eksploatacji jest realizowana w trybie stałej pozostałej działalności operacyjnej. Na przychody realizowane w ramach sprzedaży samochodów mają wpływ sezonowe wahania rynkowe, jak również prowadzona polityka w zakresie wyposażenia rent a car. Ponadto jako rzeczowe aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży zostały zakwalifikowane nieruchomości w Warszawie (lokal przy ul. 1 Sierpnia 36b) będące własnością PBP Orbis Sp. z o.o.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży prezentowane są w wartości ewidencyjnej netto nie wyższej od wartości godziwej.

W 2002 roku Grupa podpisała umowę ze spółką leasingową, na mocy której objęła w leasing operacyjny uprzednio sprzedane tej spółce dwa hotele w Warszawie oraz hotel w Poznaniu i Łodzi o wartości bilansowej 98 805 tys. zł, wykazując zysk na sprzedaży w kwocie 30 091 tys. zł.

Na dzień podpisania umów leasingu, tj. na dzień 11 grudnia 2002 roku, Spółka zakwalifikowała je jako umowy leasingu operacyjnego z uwagi na spełnienie następujących kryteriów:

- Brak w umowie leasingu transferu własności na rzecz dzierżawiącego po zakończeniu umowy leasingu;
- W umowie zawarta jest opcja wcześniejszego wykupu, natomiast opcja ta obłożona jest obwarowaniami, które sprawiają, że wykorzystanie jej przez okres pierwszych dziesięciu lat możliwe jest tylko w wyjątkowych przypadkach, a po upływie 10 lat zależeć będzie w znaczącym stopniu od wartości rynkowej nieruchomości w kolejnych latach. Możliwość wykorzystania opcji wcześniejszego wykupu nie jest w bezpośredni sposób zależna od woli i intencji Hekon – Hotele Ekonomiczne S.A. Wykorzystanie opcji wcześniejszego zakupu w znaczący sposób zależeć będzie od warunków rynkowych następujących po upływie 10 lat od zawarcia umowy, które nie są łatwe do przewidzenia w długim przedziale czasu;

- Umowa zawarta została na okres 20 lat, podczas gdy zwykły okres użytkowania tego typu nieruchomości to 60 lat;
- Warunek dotyczący specjalistycznego środka trwałego, który może być używany jedynie przez wydierżawiającego, w przypadku budynków hotelowych nie został spełniony;
- Nie został spełniony warunek mówiący o konieczności poniesienia wszystkich kosztów związanych z zerwaniem umowy przez wydierżawiającego;
- Nie ma w umowie zapisu o możliwości kontynuowania umowy dzierżawy po czynszu niższym od możliwego do uzyskania czynszu rynkowego;
- Zarząd na dzień 31 grudnia 2008 roku nie ma zamiaru skorzystać z opcji wcześniejszego wykupu ani też zakupić hotele po zakończeniu umowy leasingu.

W wyniku podpisanej umowy Grupa posiada zobowiązania pozabilansowe z tytułu miesięcznych rat przez okres 6 lat do roku 2012 zgodnie z wartościami opłat leasingowych wynikającymi z umowy. Umowa daje możliwość kontynuacji przez kolejne 10 lat na warunkach w niej określonych (do roku 2022). Wysokość zobowiązań pozabilansowych z tytułu opłat leasingowych za lata 2012-2022 została wyliczona na bazie dotychczasowego czynszu, gdyż wysokość tych opłat nie została w umowie określona.

Zobowiązania pozabilansowe Grupy z tytułu leasingu operacyjnego prezentują się następująco:

Przyszłe minimalne zobowiązanie z tytułu leasingu operacyjnego	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązanie z tytułu leasingu operacyjnego, wymagalne w ciągu:		
jednego roku	12 132	11 723
od 1 roku do 5 lat	43 298	38 026
powyżej 5 lat	95 801	91 384
Zobowiązanie z tytułu leasingu operacyjnego razem	151 231	141 133

Ponadto w 2004 roku Grupa objęła w leasing operacyjny budynek hotelowy na okres 15 lat. Z tego tytułu posiada zobowiązania pozabilansowe z tytułu rat leasingowych przez pozostały okres 11 lat do 2018 roku. Roczna opłata wynosi 25% przychodów.

Szczegółowa informacja na temat odpisów aktualizujących wartość rzeczowych aktywów trwałych prezentuje się następująco:

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości środków trwałych i środków trwałych w budowie	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Stan na początek okresu	(430 236)	(474 247)
ujęcie odpisu na środki trwałe	(8 144)	(29 389)
ujęcie odpisu na środki trwałe w budowie	(26)	(47)
odwrócenie odpisu na środki trwałe	18 179	55 430
odwrócenie odpisu na środki trwałe w budowie	0	0
wykorzystanie odpisów	1 264	18 017
Stan na koniec okresu	(418 963)	(430 236)

Ujęcia odpisu na środki trwałe oraz odwrócenia odpisów aktualizacyjnych wartość środków trwałych pokazywane są w pozycji rachunku zysków i strat Aktualizacja wartości niefinansowych aktywów trwałych. Natomiast odwrócenie odpisu na środki trwałe oraz na środki trwałe w budowie pokazywane są w pozycji Pozostałe przychody operacyjne. Informacja na temat polityki rachunkowości stosowanej do przeprowadzania testów na utratę wartości niefinansowych aktywów trwałych znajduje się w nocie do niniejszego sprawozdania finansowego w punkcie 2.1.6.

10. WARTOŚCI NIEMATERIALNE

Poniżej zaprezentowano wartości niematerialne według stanu na **31 grudnia 2008 roku**:

	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Wartości niematerialne razem
Stan na 1 stycznia 2008 roku:					
Cena nabycia/koszt wytworzenia	109 229	584	15 648	216	125 677
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(901)	(404)	(13 726)	(6)	(15 037)
Wartość netto na początek okresu	108 328	180	1 922	210	110 640
Zwiększenia stanu	0	333	1 414	659	2 406
zakup	0	333	1 307	659	2 299
przyjęcie z inwestycji	0	0	104	0	104
inne	0	0	3	0	3
Zmniejszenia stanu	0	0	(75)	0	(75)
sprzedaż	0	0	0	0	0
likwidacja	0	0	(75)	0	(75)
inne	0	0	0	0	0
Odwroćenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	0	0	0	0	0
Odpis amortyzacyjny za okres	0	(148)	(1 547)	0	(1 695)
Wartość netto na koniec okresu	108 328	365	1 714	869	111 276
Stan na 31 grudnia 2008 roku:					
Cena nabycia/koszt wytworzenia	109 229	940	16 001	869	127 039
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(901)	(575)	(14 287)	0	(15 763)
Wartość netto na koniec okresu	108 328	365	1 714	869	111 276

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Poniżej zaprezentowano wartości niematerialne według stanu na **31 grudnia 2007 roku**:

	Wartość firmy	Koncesje, patenty, licencje i podobne	Oprogramowanie komputerowe	Inne wartości niematerialne	Wartości niematerialne razem
Stan na 1 stycznia 2007 roku:					
Cena nabycia/koszt wytworzenia	108 609	384	15 557	324	124 874
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(901)	(188)	(13 655)	(89)	(14 833)
Wartość netto na początek okresu	107 708	196	1 902	235	110 041
Zwiększenia stanu	620	151	1 466	3	2 240
zakup	0	92	1 415	3	1 510
przyjęcie z inwestycji	0	0	51	0	51
inne	0	59	0	0	59
nabycie jednostki gospodarczej	620	0	0	0	620
Zmniejszenia stanu	0	(2)	(30)	(28)	(60)
sprzedaż	0	0	0	0	0
likwidacja	0	(2)	(3)	0	(5)
inne	0	0	(27)	(28)	(55)
Odwrocenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości	0	0	1	0	1
Odpis amortyzacyjny za okres	0	(165)	(1 417)	0	(1 582)
Wartość netto na koniec okresu	108 328	180	1 922	210	110 640
Stan na 31 grudnia 2007 roku:					
Cena nabycia/koszt wytworzenia	109 229	584	15 648	216	125 677
Skumulowana amortyzacja i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(901)	(404)	(13 726)	(6)	(15 037)
Wartość netto na koniec okresu	108 328	180	1 922	210	110 640

Wszystkie wartości niematerialne, poza wartością firmy, ujmowane przez Grupę mają określony okres użytkowania. Grupa nie posiada wartości niematerialnych i prawnych wytworzonych we własnym zakresie.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości niematerialnych	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Stan na początek okresu	(3)	(4)
wykorzystanie	3	0
odwrócenie	0	1
Stan na koniec okresu	0	(3)

Na dzień bilansowy wartości niematerialne nie stanowią zabezpieczenia zobowiązań Grupy.

Test na utratę wartości firmy

Wartość firmy powstała w wyniku zakupu udziałów w spółce zależnej Hekon - Hotele Ekonomiczne S.A. (107 252 tys. zł), zakupu przedsiębiorstwa Państwowe Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Tarnobrzeg (456 tys. zł) oraz dokupienia udziałów w Capital Parking Sp. z o.o. (620 tys. zł). Wartość firmy jest corocznie badana pod kątem utraty wartości, zgodnie z zasadami opisanymi w nocie 2.1.6. do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W 2008 roku i w 2007 roku nie stwierdzono przesłanek wskazujących na konieczność utworzenia odpisu aktualizującego wartość firmy.

11. INWESTYCJE W JEDNOSTKACH STOWARZYSZONYCH

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych wycenianych metodą praw własności:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Stan na początek okresu	8 067	7 989
Udziały i akcje	8 067	7 989
Zwiększenia	904	78
Udział w wyniku jednostki stowarzyszonej	904	78
Zmniejszenia	0	0
Udział w wyniku jednostki stowarzyszonej	0	0
Stan na koniec okresu	8 971	8 067
Udziały i akcje	8 971	8 067

Tabela poniżej przedstawia skrócone informacje finansowe o konsolidowanych jednostkach stowarzyszonych:

Spółki stowarzyszone nazwa i siedziba	Wartość bilansowa	Aktywa	Zobowią- zania	Przychody	Zysk (strata) netto	Aktywa netto spółki	% udziału w kapitale zakładowym	% udziału w głosach na walnym zgromadzeniu
Orbis Casino Sp. z o.o.								
stan na 31.12.2008	8 971	42 134	15 218	503 137	2 714	26 916	33,33	33,33
stan na 31.12.2007	8 067	45 900	21 697	514 373	234	24 203	33,33	33,33

Udziały Grupy w Orbis Casino Sp. z o.o. są wyceniane metodą praw własności.

Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych nie są bezpośrednio narażone na ryzyko zmiany stopy procentowej oraz ryzyko cenowe.

12. JEDNOSTKI POWIĄZANE

Informacje o jednostkach powiązanych, które nie są konsolidowane:

Spółki zależne nazwa i siedziba	Wartość bilansowa	Aktywa	Zobowią- zania	Przychody	Zysk (strata) netto	Aktywa netto spółki	% udziału w kapitale własnym	% udziału w głosach na walnym zgromadze- niu
Wioska Turystyczna Wilkasy Sp. z o.o.								
stan na 31.12.2008	497	4 222	997	1 570	(159)	3 225	100,00	100,00
stan na 31.12.2007	497	4 442	1 058	1 688	3	3 384	100,00	100,00
AutoOrbisBus Sarl								
stan na 31.12.2008	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
stan na 31.12.2007	35	319	631	482	(218)	(312)	99,05	99,05
PMKS Sp. z o.o.								
stan na 31.12.2008	1 423	4 911	2 118	3 649	(424)	2 793	70,82	70,82
stan na 31.12.2007	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00
Spółki powiązane razem								
stan na 31.12.2008	1 920	9 133	3 115	5 219	(583)	6 018	n/a	n/a
stan na 31.12.2007	532	4 761	1 689	2 170	(215)	3 072	n/a	n/a

Jednostki zależne niepodlegające konsolidacji są ujmowane w bilansie w pozycji Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży. W tej samej pozycji ujmowane są udziały w spółkach niepowiązanych w kwocie 14 tys. zł na 31 grudnia 2008 roku.

W czerwcu 2008 roku spółka PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o. nabyła 2 058 udziałów spółki PMKS Sp. z o.o., o nominalnej wartości 1 000 zł każdy. Wartość bilansowa udziałów PMKS Sp. z o.o. na 31.12.2008 wynosi 1 423 tys. zł. W trzecim kwartale 2008 roku AutoOrbisBus Sarl – Spółka, w której ORBIS Transport Sp. z o.o. posiadała 100% udziałów została zlikwidowana. Wykreślenie Spółki z francuskiego Rejestru Handlowego nastąpiło w dniu 26 sierpnia 2008 roku.

13. POŁĄCZENIA JEDNOSTEK GOSPODARCZYCH I ICH ZBYWANIE

W 2008 roku nie wystąpiły połączenia jednostek gospodarczych w rozumieniu MSSF 3.

14. UDZIAŁ WE WSPÓLNYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH

Spółki Grupy Kapitałowej Orbis nie posiadają udziałów we wspólnych przedsięwzięciach.

15. AKTYWA FINANSOWE DOSTĘPNE DO SPRZEDAŻY

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa posiada następujące Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Stan na początek okresu	547	662
likwidacja	(35)	(84)
Pozostałe	1 423	(31)
Stan na koniec okresu	1 935	547

Pozycja pozostałe w 2008 roku dotyczy nabycia udziałów w PMKS Sp. z o.o. Pozycja likwidacja w 2008 roku dotyczy umorzonych udziałów w spółce AutoOrbisBus Sarl.

Pozycja sprzedaż w 2007 roku dotyczy sprzedaży udziałów w Przedsiębiorstwie Hotelowym Majewicz Sp. z o.o.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży składają się z następujących pozycji:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Akcje/udziały w spółkach nie notowanych na giełdzie	1 935	547
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży ogółem	1 935	547

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży nie są bezpośrednio narażone na ryzyko zmiany stopy procentowej oraz ryzyko cenowe.

16. INNE AKTYWA FINANSOWE

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Grupa posiadała następujące Inne aktywa finansowe:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Udzielone pożyczki	500	0
Inne należności długoterminowe	717	42
Należności z tyt. leasingu finansowego	1 098	3 598
Inne aktywa finansowe ogółem	2 315	3 640

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Stan na początek okresu	3 640	3 612
Udzielenie pożyczki	500	0
Należności z tyt. leasingu finansowego	(2 500)	149
Inne zwiększenia	690	4
Splata pożyczki	0	(44)
Inne zmniejszenia	(15)	(81)
Stan na koniec okresu	2 315	3 640

Inne aktywa finansowe narażone są na ryzyko kredytowe oraz ryzyko stóp procentowych. Informacja na temat zarządzania ryzykiem znajduje się w nocy 31 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa innych aktywów finansowych na 31 grudnia 2008 roku jest zbliżona do ich wartości bilansowej.

17. NIERUCHOMOŚCI INWESTYCYJNE

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	66 013	73 275
Skumulowana amortyzacja	(26 277)	(31 393)
Wartość netto na początek okresu	39 736	41 882
Zwiększenia	0	247
inne	0	247
Zmniejszenia	0	(1 212)
sprzedaż	0	(1 212)
Odpis amortyzacyjny za okres	(1 005)	(1 181)
Wartość netto na koniec okresu	38 731	39 736
Wartość brutto na koniec okresu	66 013	66 013
skumulowana amortyzacja na koniec okresu	(27 282)	(26 277)
Wartość netto na koniec okresu	38 731	39 736

Grupa wycenia nieruchomości inwestycyjne według kosztu historycznego pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne i odpisy z tytułu utraty wartości. Na dzień przejścia na MSSF (1 stycznia 2004 roku) Grupa dokonała wyceny gruntów i praw wieczystego użytkowania gruntów, które stanowią znaczącą część nieruchomości inwestycyjnych i uznała tę wartość za domniemany koszt. Wartość godziwa gruntów i praw wieczystego użytkowania gruntów ustalona w oparciu o wycenę niezależnego eksperta na dzień 1 stycznia 2004 roku wyniosła 32 503 tys. zł. Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych zbliżona jest do wartości księgowej.

W rachunku zysków i strat ujęto następujące kwoty:

	2008	2007
Przychody z opłat wynajmu nieruchomości inwestycyjnych	4 509	4 655
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych przynoszących przychody z tytułu opłat czynszowych	(2 436)	(2 438)
Bezpośrednie koszty operacyjne dotyczące nieruchomości inwestycyjnych nie przynoszących przychodów z tytułu opłat czynszowych	(235)	(309)

Nieruchomości inwestycyjne obejmują następujące grunty własne, prawa wieczystego użytkowania gruntu oraz budynki i budowle:

- w Gdańsku – prawo wieczystego użytkowania gruntu o pow. 62 m² oraz budynek o pow. użytkowej 87 m²,
- w Koninie – prawo wieczystego użytkowania gruntu o pow. 752 m² oraz udział w budynku biurowym o pow. użytkowej 447 m²,
- w Poznaniu – prawo wieczystego użytkowania gruntu o pow. 28 992 m² oraz posadowionych na tym gruncie budynków i budowli o łącznej pow. użytkowej ok. 2 500 m²,
- w Świnoujściu – prawo wieczystego użytkowania gruntu o pow. 961 m² oraz budynek usługowy o pow. użytkowej 508 m²,
- w Warszawie – prawo wieczystego użytkowania gruntu o pow. 3 585 m² oraz budynek Hotelu Bristol o pow. użytkowej 18 062 m²,
- w Warszawie – prawo wieczystego użytkowania gruntu o pow. 2 230 m² oraz wielopoziomowy garaż-parking o pow. użytkowej 19 000 m²,
- we Wrocławiu – udział w prawie wieczystego użytkowania gruntu o pow. 432 m² oraz pokoje biurowe w budynku biurowym o pow. 532 m²,
- w Lublinie – prawo wieczystego użytkowania gruntu o pow. 2 437 m², na której zlokalizowany jest budynek o pow. 62 m².

18. INNE INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE

Stan innych inwestycji długoterminowych pozostaje niezmienny przez wszystkie porównywalne okresy i wynosi 552 tys. zł. Inne inwestycje długoterminowe obejmują głównie posiadane przez Orbis S.A. dzieła sztuki.

19. ZAPASY

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Materiały	5 392	6 809
Produkcja w toku	1 006	1 842
Towary	763	752
Zapasy razem	7 161	9 403

Wartość zapasów ujętych jako koszt w pozycji Koszt własny sprzedaży w 2008 roku wyniosła 101 399 tys. zł, (w 2007 roku była to kwota 100 618 tys. zł).

Informacja na temat odpisów aktualizujących wartość zapasów:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Stan na początek okresu:	(348)	(489)
zawiązanie odpisu	(199)	(167)
wykorzystanie odpisu	86	40
rozwiązanie odpisu	172	268
Stan na koniec okresu	(289)	(348)

Zawiązanie odpisu na zapasy jest prezentowane w rachunku zysków i strat w pozycji Pozostałe koszty operacyjne zaś rozwiązanie – w Pozostałych przychodach operacyjnych. Rozwiązanie w bieżącym okresie odpisu aktualizującego wartość zapasów było spowodowane ich sprzedażą bądź przekazaniem do użytkowania.

Zapasy nie stanowią zabezpieczenia zobowiązań spółek Grupy Kapitałowej.

20. NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE

Należności handlowe przedstawione są w poniższej tabeli:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności z tytułu dostaw i usług	70 641	64 028
<i>w tym należności od jednostek powiązanych</i>	<i>1 091</i>	<i>1 852</i>
Odpisy aktualizujące wartość należności	(6 262)	(4 970)
Zaliczki	2 978	1 567
Należności z tytułu dostaw i usług netto	67 357	60 625

Pozostałe należności krótkoterminowe składają się z następujących pozycji:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności krótkoterminowe	83 819	56 697
Pożyczki udzielone	0	0
Należności z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń	56 030	23 931
Należności z tytułu sprzedaży nieruchomości	0	6 102
Zaliczki na środki trwałe, wartości niematerialne i zapasy	18 394	17 771
Należności zasądzone	890	1 092
Dochodzone na drodze sądowej	743	656
Rozrachunki z pracownikami	540	493
Należności z tytułu leasingu finansowego	1 545	1 908
Rozliczenia z tytułu szkód	197	78
Kaucje, depozyty, gwarancje	1 862	1 827
Inne należności	7 564	4 962
Odpisy aktualizujące wartość należności innych	(3 946)	(2 123)
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	6 904	6 142
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:	6 904	6 142
z tytułu opłat serwisowych	102	89
z tytułu podatków i opłat	248	345
z tytułu ubezpieczeń	451	1 256
z tytułu zakupu i wymiany opon	1 275	0
z tytułu reklamy i wynajmu powierzchni reklamowych	502	1 761
przedpłaty	1 142	0
pozostałe	3 184	2 691
Należności krótkoterminowe pozostałe netto	90 723	62 839

Należności z tytułu podatku dochodowego składają się z następujących pozycji:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności z tytułu podatku dochodowego od urzędu skarbowego	7 745	692
Razem należności z tytułu podatku dochodowego	7 745	692

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Poniżej przedstawiona jest zmiana stanu odpisów na należności:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Odpis aktualizujący wartość należności		
Stan odpisu na początek okresu	(7 093)	(10 656)
ujęcie odpisu	(8 803)	(4 536)
cofnięcie odpisu	3 007	4 805
wykorzystanie odpisu	2 681	3 294
Stan odpisu na koniec okresu	(10 208)	(7 093)

Ujęcie i cofnięcie odpisu aktualizującego wartość należności zostało rozpoznane w rachunku zysków i strat w pozycji Koszt własny sprzedaży, w nocie 4.3.

Ryzyko kredytowe dotyczące należności nie odbiega od przeciętnego ryzyka kredytowego na rynku polskim. Maksymalne ryzyko kredytowe występujące w odniesieniu do posiadanych przez Grupę należności i pożyczek to ich wartość prezentowana w bilansie. Nie ma znaczącej koncentracji ryzyka z uwagi na duży udział stosunkowo niewielkich transakcji w całości obrotu. Wszystkie należności zagrożone pokryte są odpisem aktualizującym. Więcej informacji na temat ryzyka kredytowego znajduje się w nocie 31.

Wartość godziwa należności nie odbiega znacząco od wartości, w której zostały one zaprezentowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Poniższa tabela przedstawia podział należności krótkoterminowych według okresu przeterminowania wraz z odpisami aktualizującymi:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności nieprzeterminowane	133 762	87 347
Należności przeterminowane, w tym:	42 271	43 902
- do 1 miesiąca	14 212	26 631
- od 1 miesiąca do 3 miesięcy	12 993	7 186
- od 3 miesięcy do 6 miesięcy	5 083	2 750
- od 6 miesięcy do 1 roku	2 928	1 554
- powyżej roku	7 055	5 781
Razem należności krótkoterminowe brutto	176 033	131 249
Odpis aktualizujący należności nieprzeterminowane	(56)	(56)
Odpis aktualizujący należności przeterminowane, w tym:	(10 152)	(7 037)
- do 1 miesiąca	(79)	(3)
- od 1 miesiąca do 3 miesięcy	(136)	(245)
- od 3 miesięcy do 6 miesięcy	(1 357)	(618)
- od 6 miesięcy do 1 roku	(1 652)	(755)
- powyżej roku	(6 928)	(5 416)
Razem odpisy aktualizujące należności	(10 208)	(7 093)
Należności krótkoterminowe netto	165 825	124 156

Na dzień 31.12.2008 należności w kwocie 32 119 tys. zł były przeterminowane, ale nie stwierdzono utraty ich wartości. Analiza tych należności w przedziałach czasowych przedstawia się następująco:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności przeterminowane bez utraty wartości, w tym:	32 119	36 865
- do 1 miesiąca	14 133	26 628
- od 1 miesiąca do 3 miesięcy	12 857	6 941
- od 3 miesięcy do 6 miesięcy	3 726	2 132
- od 6 miesięcy do 1 roku	1 276	799
- od 1 roku do 5 lat	127	365

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Zabezpieczeniem należności z tytułu leasingu finansowego Grupy Kapitałowej Orbis są pojazdy samochodowe, będące przedmiotem umowy leasingu finansowego. Zapisy umowy gwarantują finansującemu zwrot przedmiotu leasingu w przypadku wcześniejszego zakończenia umowy i jednocześnie zysk z ich sprzedaży traktowany jest jako korzyść finansującego, zaliczana na poczet jego należności z tytułu umowy. Wartość godziwa zabezpieczenia jest zbliżona do wartości bilansowej należności, objętych tym zabezpieczeniem. Należności z tytułu leasingu finansowego Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2008 roku wynoszą netto 2 643 tys. zł i są przedstawione w notce 28 niniejszego sprawozdania finansowego.

Należności krótkoterminowe w podziale na waluty zawiera tabela poniżej:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
W podziale na waluty:		
W walucie polskiej	151 002	114 457
W walutach obcych	14 823	9 699
tys.EUR	2 585	1 806
tys. PLN	10 782	6 603
tys.CHF	124	107
tys. PLN	350	232
tys.GBP	296	250
tys. PLN	1 267	1 213
tys.USD	293	542
tys. PLN	867	1 320
tys.SEK	0	8
tys. PLN	0	3
tys.AUD	0	50
tys. PLN	0	107
tys.LTL	324	200
tys. PLN	392	208
pozostałe w tys. PLN	1 165	13
W walucie polskiej razem	165 825	124 156

Na rzecz Grupy nie ustanowiono innych, niż wspomniane wyżej, zabezpieczeń należności.

21. AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		
stan na początek okresu	6 986	136
- zakup	12 081	121 232
- sprzedaż	(19 100)	(114 381)
- wycena	(18)	18
- inne zwiększenia/zmniejszenia	51	(19)
Stan na koniec okresu	0	6 986
Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0	6 986

Jako aktywa finansowe wyceniane wg wartości godziwej przez rachunek zysków i strat klasyfikowane są papiery wartościowe obejmujące obligacje i certyfikaty depozytowe, które nabywane są w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z krótkotrwałych zmian ich cen.

Grupa dokonała w 2008 roku sprzedaży wszystkich posiadanych papierów wartościowych.

Dłużne papiery wartościowe na dzień 31.12.2007 roku wykazywane były w wartości godziwej według wyceny banku będącego pośrednikiem przy zawieraniu transakcji. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku stronami transakcji były:

- Volkswagen Leasing Polska Sp. z o.o. – obligacje – kwota transakcji w cenie zakupu 1 991 tys. zł.
- Europejski Fundusz Leasingowy SA – obligacje – kwota transakcji w cenie zakupu 4 977 tys. zł.

Wartość godziwa oraz wartość bilansowa dłużnych papierów wartościowych na 31 grudnia 2007 roku była wyższa od ich wartości w cenie zakupu o 18 tys. zł i wynosiła 6 986 tys. zł.

Zmiany aktywa i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przedstawiono w rachunku przepływów pieniężnych w części dotyczącej działalności inwestycyjnej.

Zmiany wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej, z zyskami i stratami rozliczanymi w korespondencji z rachunkiem zysków i strat wykazuje się w pozycji Pozostałych przychodów/ kosztów operacyjnych w rachunku zysków i strat (nota 4.2 i 4.5).

Maksymalne ryzyko kredytowe występujące w odniesieniu do posiadanych przez Grupę dłużnych papierów wartościowych to ich wartość prezentowana w bilansie. Grupa posiada papiery wartościowe dwóch spółek, ale z uwagi na fakt, że papiery wartościowe lokowane są w spółkach o najwyższym standingu finansowym, powyższa koncentracja nie skutkuje znaczącym wzrostem ryzyka. Grupa narażona jest na ryzyko zmiany wartości godziwej w wyniku zmiany stóp procentowych. Informacja na temat ograniczenia ryzyk znajduje się w notce 31. Na dzień 31.12.2008 Grupa nie posiadała dłużnych papierów wartościowych, stąd nie wystąpiły omawiane ryzyka.

22. ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Środki pieniężne w banku i w kasie	25 579	33 066
Krótkoterminowe lokaty bankowe	39 112	50 500
Inne środki pieniężne	1 047	22 786
Środki pieniężne razem	65 738	106 352

W pozycji inne środki pieniężne znajdują się środki pieniężne w drodze i pozostałe aktywa pieniężne oraz środki zdeponowane w bankach w ramach transakcji repo o okresie zapadalności nie dłuższym niż 3 miesiące.

Grupa lokuje wolne środki pieniężne w krótkoterminowe lokaty bankowe, których termin zapadalności kształtuje się od 1 do 32 dni. Efektywna stawka procentowa tych lokat kształtuje się w przedziale od 0,3 % do 6,4%.

23. KAPITAŁ PODSTAWOWY I POZOSTAŁE KAPITAŁY

Kapitał zakładowy

Seria / emisja	Rodzaj akcji	Liczba akcji	Wartość serii / emisji wg wartości nominalnej w tys. zł	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji
A	zwykłe na okaziciela	37 500 000	75 000	majątkiem	09.01.1991
B	zwykłe na okaziciela	8 523 625	17 047	gotówką	21.04.1998
C	zwykłe na okaziciela	53 383	107	gotówką	21.04.1998
Liczba akcji razem		46 077 008			
Kapitał zakładowy, razem			92 154		
Wartość nominalna jednej akcji = 2zł					
Hiperinflacyjne przeszacowanie wartości kapitału			425 600		
Wartość bilansowa kapitału zakładowego			517 754		

W związku z przeszacowaniem na dzień przejścia na Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej wartości aportu wskaźnikami hiperinflacji nastąpił wzrost wartości kapitału zakładowego z emisji akcji serii A o 425 600 452 zł do kwoty 500 600 452 zł. Łączna wartość kapitału zakładowego po przeszacowaniu wynosi 517 754 468 zł.

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Liczba akcji zwykłych wyemitowanych i opłaconych	46 077 008	46 077 008
Wartość nominalna akcji	2	2
Akcje na początek okresu	46 077 008	46 077 008
Zmiana w ciągu okresu	0	0
Akcje na koniec okresu	46 077 008	46 077 008

Akcjonariusze

Na dzień 30 marca 2009 roku kapitał zakładowy Orbis S.A. wynosi 517 754 tys. zł, tj. 46 077 008 akcji. W skład akcjonariuszy posiadających bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZA, według stanu ustalonego na dzień 30 marca 2009 roku w oparciu o zawiadomienia określone w art. 69 ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, wchodzi:

Akcjonariusz (wyszczególnienie)	Liczba posiadanych akcji na dzień 30.03.2009	Procentowy udział w kapitale zakładowym na dzień 30.03.2009	Zmiana w strukturze własności znaczących pakietów akcji w okresie od 01.01.2008 do 30.03.2009
	(odpowiada liczbie głosów na WZA)	(odpowiada % udziałowi w ogólnej liczbie głosów na WZA)	
- Accor S.A.:	23 043 108	50,01%	4,53%
<i>w tym spółka zależna Accor S.A. - ACCOR POLSKA Sp. z o.o.:</i>	2 303 849	4,99%	-
- BZ WBK AIB Asset Management S.A. - klienci objęci umowami o zarządzanie, fundusze inwestycyjne BZ WBK AIB Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.:	10 326 519	22,41%	4,05%
<i>w tym na rachunkach papierów wartościowych funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez BZ WBK AIB Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.,</i>	7 431 280	16,13%	6,09%
<i>(a w tym na rachunkach funduszy: 1) Arka FIO</i>	2 319 222	5,03%	5,03%
<i>2) Arka Zrównoważony FIO)</i>	2 322 338	5,04%	5,04%
- Commercial Union OFE BPH CU WBK:	2 338 652	5,08%	-

Pozostałe kapitały

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	132 944	132 944
Kapitał z aktualizacji wartości inwestycji długoterminowych do wartości godziwej	480	480
Odroczony podatek dochodowy	(91)	(91)
Kapitał rezerwowi ogółem	133 333	133 333

Różnice kursowe z konsolidacji

W pozycji tej znajdują się różnice kursowe z przeliczenia sprawozdań finansowych zagranicznych jednostek zależnych.

24. KREDYTY I POŻYCZKI

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązania długoterminowe		
Kredyty bankowe	283 567	188 904
Pożyczki	0	0
Zobowiązania długoterminowe razem	283 567	188 904
Zobowiązania krótkoterminowe		
Kredyty bankowe	150 156	87 315
Pożyczki	0	0
Zobowiązania krótkoterminowe razem	150 156	87 315
Razem zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek	433 723	276 219

Terminy płatności przedstawione są w tabeli poniżej:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
W podziale na terminy płatności:		
Płatne na żądanie lub w terminie do 1 roku	150 156	87 315
Powyżej 1 roku - do 3 lat	189 417	93 063
W okresie od 3 do 5 lat	94 150	95 841
Powyżej 5 lat	0	0
Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek razem	433 723	276 219

Waluty zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek zawiera tabela poniżej:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
W podziale na waluty:		
W walucie polskiej	421 910	267 104
W walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na PLN):	11 813	9 115
tys. CHF	4 217	4 217
tys. PLN	11 813	9 115
W walucie polskiej razem	433 723	276 219

Wartość godziwa zaciągniętych pożyczek i kredytów jest zbliżona do wartości kapitału pozostającego do spłaty.

Efektywna stawka procentowa dla poszczególnych kredytów i pożyczek kształtuje się w przedziale od 3,87 % do 8,83 %.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Poniżej znajdują się szczegółowe informacje na temat zaciągniętych kredytów i pożyczek:

Dłużnik	Wierzyciel	Tytuł zobowiązań	Waluta	31.12.2008	31.12.2007	Oprocentowanie	Termin spłaty	Zabezpieczenie
Orbis S.A.	Umowa kredytów terminowych z Bankiem Handlowym w Warszawie S.A. i Societe Generale S.A. Oddział w Polsce (Główni Powołani Organizatorzy) oraz Bankiem Zachodnim WBK S.A. i Calyon (Organizatorzy)	kredyt terminowy	PLN	381 105	227 213	WIBOR + marża	10.11.2012	pozycja nr 1
Orbis Transport Sp. z o.o.	Kredyt Bank S.A.	kredyt	PLN	1 250	1 875	WIBOR 1M + marża	31.12.2009: 625; 31.12.2010: 625	pozycja nr 2
Orbis Transport Sp. z o.o.	Kredyt Bank S.A.	kredyt	PLN	1 250	1 875	WIBOR 1M + marża	31.12.2009: 625; 31.12.2010: 625	pozycja nr 3
Orbis Transport Sp. z o.o.	Kredyt Bank S.A.	kredyt	PLN	26 202	34 018	WIBOR O/N + marża	30.01.2010	pozycja nr 4
Orbis Transport Sp. z o.o.	Kredyt Bank S.A.	kredyt	PLN CHF	11 813 4 217	9 115 4 217	Libor 1M + marża	31.01.2009	pozycja nr 5
Orbis Transport Sp. z o.o.	Societe Generale	kredyt	PLN	9 738	0	WIBOR 1M + marża	31.01.2010	pozycja nr 6
PBP Orbis Sp. z o.o.	Kredyt Bank S.A.	kredyt	PLN	2 365	1 252	WIBOR O/N + marża	31.01.2009	pozycja nr 7
PBP Orbis Sp. z o.o.	Kredyt Bank S.A.	kredyt	PLN	0	871	WIBOR 1M + marża	31.01.2009	
Razem			PLN	433 723	276 219			
			CHF	4 217	4 217			

Zabezpieczenia na majątku z tytułu kredytów i pożyczek obejmują hipoteki na nieruchomościach na łączną kwotę 518 638 tys. zł oraz zastaw na flocie samochodowej:

- z tytułu Umowy kredytów terminowych z Bankiem Handlowym w Warszawie S.A. i Societe Generale S.A. Oddział w Polsce (Główni Powołani Organizatorzy) oraz Bankiem Zachodnim WBK S.A. i Calyon (Organizatorzy) - hipoteki kaucyjne do wysokości 506 638 tys. zł na nieruchomościach następujących Oddziałów Orbis SA: Hotel Mercure Poznań, Hotel Novotel Centrum Warszawa, Hotel Novotel Centrum Poznań, Hotel Sofitel Victoria Warszawa, Hotel Mercure Kasprowy Zakopane, Hotel Mercure Panorama Wrocław oraz cesja praw z polis ubezpieczeniowych dotyczących obiektów objętych hipoteką kaucyjną oraz poręczenie udzielone przez Hekon - Hotele Ekonomiczne SA.
- z tytułu kredytu inwestycyjnego udzielonego spółce Orbis Transport Sp. z o.o. przez Kredyt Bank S.A. na zakup nieruchomości przy ul. Łopuszańskiej 47 - hipoteka kaucyjna do 7 200 tys. zł na zakup nieruchomości oraz cesja praw z polisy ubezpieczeniowej.
- z tytułu kredytu inwestycyjnego udzielonego spółce Orbis Transport Sp. z o.o. przez Kredyt Bank S.A. – hipoteka zwykła w wysokości 2 500 tys. zł stanowiąca zabezpieczenie kredytu i hipoteka kaucyjna w wysokości 2 300 tys. zł stanowiąca zabezpieczenie odsetek oraz cesja praw z polisy ubezpieczeniowej. Hipoteka ustanowiona na nieruchomości na ul. Łopuszańskiej 47.
- z tytułu kredytu obrotowego udzielonego spółce Orbis Transport Sp. z o.o. przez Kredyt Bank S.A. wykorzystywanego na zakup samochodów dla potrzeb działalności Rent a Car oraz leasingu – zastaw na flocie samochodowej.

5. z tytułu kredytu obrotowego udzielonego spółce Orbis Transport Sp. z o.o. przez Kredyt Bank S.A. wykorzystywanego na zakup samochodów dla potrzeb działalności Rent a Car oraz leasingu – zastaw na flocie samochodowej. Z dniem 5 lutego 2009 roku umowa kredytowa została zakończona, a zaciągnięty kredyt został w całości spłacony.
6. z tytułu kredytu w rachunku bieżącym udzielonego przez Societe Generale spółce Orbis Transport Sp. z o.o. – poręczenie solidarne Orbis S.A.
7. z tytułu kredytu w rachunku bieżącym udzielonego przez Kredyt Bank spółce PBP Orbis Sp. z o.o. – brak zabezpieczeń. Umowa obowiązywała do 31.01.2009 roku. Spółka podpisała umowę z bankiem Societe Generale na kredyt w rachunku bieżącym na kwotę 10 mln zł. Umowa obowiązuje od 28.01.2009 do 30.10.2009 roku. Oprocentowanie oparte jest na stawce WIBOR 1M + marża.

W 2008 roku Grupa sfinalizowała proces wykreśleniem hipotek kaucyjnych ustanowionych na hotelach: Solny w Kołobrzegu i Francuski w Krakowie do wysokości 8 637 tys. zł z tytułu udzielonej pożyczki przez Bank Współpracy Europejskiej S.A. Pożyczka została całkowicie spłacona 5.10.2007 roku.

Inne zabezpieczenia na majątku

W związku ze zobowiązaniami inwestycyjnymi Orbis Transport Sp. z o.o., udziałowca PKS Gdańsk Sp. z o.o., dotyczącymi zakupu zorganizowanego przedsiębiorstwa i następnie wniesienia go w formie aportu do PKS Gdańsk Sp. z o.o., powstały następujące zabezpieczenia na majątku PKS Gdańsk Sp. z o.o. w postaci wpisu do hipoteki:

Rodzaj zobowiązania	Forma zabezpieczenia	Kwota zabezpieczenia
Zapłata reszty ceny za PPKS	Hipoteka łączna zwykła	5 850
Oprocentowanie niespłaconej ceny	Hipoteka łączna kaucyjna	3 000
Niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań dotyczących zatrudnienia pracowników PPKS	Hipoteka łączna kaucyjna	3 000
Razem		11 850

Wszystkie umowy leasingowe podpisane przez Spółkę PKS Gdańsk Sp. z o.o. posiadają zabezpieczenie w postaci weksli in blanco.

Spółka PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o. na dzień bilansowy posiada następujące zabezpieczenia na majątku trwałym:

- zabezpieczenie płatności spółki Orbis Transport Sp. z o.o. do Skarbu Państwa z tytułu spłaty rat za zakup Przedsiębiorstwa Państwowego w Tarnobrzegu na mocy Aktu Notarialnego z dnia 21.04.2004 roku w łącznej kwocie 2 600 tys. zł.
- zabezpieczenie zwrotu zaliczki w kwocie 3 000 tys. zł + VAT (3 660 tys. zł), otrzymanej na poczet sprzedaży nieruchomości przy ul. Sikorskiego 86 w Tarnobrzegu (z wyłączeniem Stacji Paliw) na rzecz Maryland Real Estate Sp. z o.o.

Z uwagi na zmienne oprocentowanie kredytów i pożyczek zaciągniętych przez spółki Grupy Kapitałowej, są one narażone na ryzyko zmiany przepływów pieniężnych w wyniku zmiany stopy procentowej. Informacja na temat zarządzania ryzykiem znajduje się w nocie 31.

W 2008 roku stopy procentowe kształtowały się następująco:

- WIBOR 1M: 5,41 – 6,59
- WIBOR 3M: 5,60 – 6,87
- WIBOR 6M: 5,84 – 6,89
- WIBOR 1Y: 5,98 – 6,93

Wielkość niewykorzystanych linii kredytowych w Grupie wyniosła: 48 913 tys. zł, w tym:

- z tytułu kredytu w rachunku bieżącym – 48 913 tys. zł,

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym Spółki Grupy Kapitałowej spełniają wszystkie wymogi ilościowe i jakościowe wymagane i określone w zawartych umowach kredytowych, których przekroczenie mogłoby skutkować żądaniem wcześniejszej spłaty.

25. ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE INNE

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązania z tytułu zakupu jednostek powiązanych	292	1 697
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego - wartość bieżąca	1 819	3 766
Inne	36	531
Zobowiązania długoterminowe inne razem	2 147	5 994

Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego są przedstawione w nocie 27.

26. REZERWY

	Rezerwa na procesy sądowe	Rezerwa na koszty restrukturyzacji	Pozostałe rezerwy na zobowiązania	Rezerwy na zobowiązania razem
Stan na 1 stycznia 2008 r.	1 536	306	807	2 649
Utworzenie rezerwy w ciągu okresu	215	2 072	2 494	4 781
Wykorzystanie rezerwy w ciągu okresu	(246)	(306)	(179)	(731)
Rozwiązanie rezerwy w ciągu okresu	(54)	0	(678)	(732)
Korekta z tytułu różnic kursowych	0	0	(753)	(753)
Stan na 31 grudnia 2008 r.	1 451	2 072	1 691	5 214
Krótkoterminowe 2008	1 431	2 072	1 691	5 194
Długoterminowe 2008	20	0	0	20
Rezerwy razem na 31 grudnia 2008 r.	1 451	2 072	1 691	5 214

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

	Rezerwa na procesy sądowe	Rezerwa na koszty restrukturyzacji	Pozostałe rezerwy na zobowiązania	Rezerwy na zobowiązania razem
Stan na 1 stycznia 2007 r.	1 012	5 752	137	6 901
Utworzenie rezerwy w ciągu okresu	662	306	1 059	2 027
Wykorzystanie rezerwy w ciągu okresu	(7)	(5 435)	(24)	(5 466)
Rozwiązanie rezerwy w ciągu okresu	(131)	(317)	(365)	(813)
Stan na 31 grudnia 2007 r.	1 536	306	807	2 649
Krótkoterminowe 2007	1 515	306	807	2 628
Długoterminowe 2007	21	0	0	21
Rezerwy razem na 31 grudnia 2007 r.	1 536	306	807	2 649

Informacja na temat rezerw na świadczenia emerytalne i podobne znajduje się w notcie 29.

Restrukturyzacja

Spółka Orbis S.A. zakończyła w 2008 roku proces reorganizacji swojej struktury oraz redukcji zatrudnienia. W tym okresie zostały wypłacone odprawy z tytułu restrukturyzacji zatrudnienia w łącznej wysokości 1 979 tys. zł, z czego 306 tys. zł zostało rozliczone w ciężar utworzonej w 2006 roku rezerwy, natomiast 1 673 tys. zł obciążyło wynik bieżącego okresu.

Proces restrukturyzacji zatrudnienia rozpoczęła w 2008 roku spółka PBP Orbis Sp. z o.o., która w trakcie 2008 roku poniosła koszty z tego tytułu w wysokości 1 097 tys. zł. Jednocześnie spółka PBP Orbis utworzyła na koniec 2008 roku rezerwę na ten cel w wysokości 2 072 tys. zł.

27. ZOBOWIĄZANIA HANDLOWE I INNE ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE

Zobowiązania handlowe przedstawione są w poniższej tabeli:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	81 573	92 846
<i>w tym zobowiązania wobec jednostek zależnych</i>	5 502	4 682
Zaliczki na dostawy	342	156
Zobowiązania handlowe razem	81 915	93 002

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Inne zobowiązania krótkoterminowe składają się z następujących pozycji:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązania krótkoterminowe	21 468	28 764
Zobowiązania z tytułu dywidend	0	0
Zobowiązania z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń	10 857	16 630
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	1 617	2 055
Kaucje otrzymane	2 242	2 185
 Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego - wartość bieżąca	 2 018	 2 929
Zobowiązania z tytułu zakupu jednostek powiązanych	1 404	1 638
Inne zobowiązania	3 330	3 327
Rozliczenia międzyokresowe	49 046	42 520
Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	22 918	17 666
zobowiązania wobec pracowników	12 726	9 827
zobowiązania publiczno-prawne	2 075	2 251
koszty niezafakturowanych usług	6 985	4 420
prowinzje biur podróży	32	0
pozostałe	1 100	1 168
Rozliczenia międzyokresowe przychodów	26 128	24 854
zaliczki i przedpłaty	24 249	24 536
pozostałe	1 879	318
Inne zobowiązania krótkoterminowe razem	70 514	71 284

Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego składają się z następujących pozycji:

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego wobec urzędu skarbowego	0	7 927
 Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego wobec spółek wchodzących w skład podatkowej grupy kapitałowej	 26	 54
Razem zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	26	7 981

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU LEASINGU U LEASINGOBIORCY

Informacja o środkach trwałych w leasingu znajduje się w nocie 9 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego		
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego wraz z odsetkami, wymagalne w ciągu:		
jednego roku	2 204	3 249
od 1 roku do 5 lat	1 957	4 007
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego razem	4 161	7 256
Pomniejszona o przyszłe odsetki	(324)	(561)
Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu minimalnych rat leasingowych razem	3 837	6 695

Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu minimalnych rat leasingowych	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Struktura zobowiązań z tytułu leasingu finansowego, wymagalna w ciągu:		
jednego roku	2 018	2 929
od 1 roku do 5 lat	1 819	3 766
Wartość bieżąca zobowiązań z tytułu minimalnych rat leasingowych razem	3 837	6 695

Zobowiązania pozabilansowe z tytułu leasingu operacyjnego zostały opisane w nocie 9 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Długoterminowa część zobowiązań z tytułu leasingu finansowego prezentowana jest w nocie 25 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako inne zobowiązania długoterminowe. Część krótkoterminowa zobowiązań z tytułu leasingu finansowego prezentowana jest w innych zobowiązaniach krótkoterminowych (nota 27).

Średnia efektywna stopa procentowa przy rozliczaniu leasingu finansowego wynosiła w 2008 roku od 6,07% do 7,88%.

28. RACHUNKOWOŚĆ LEASINGODAWCY

Orbis Transport Sp. z o.o. prowadzi działalność w zakresie leasingu samochodów.

Należności brutto z tytułu leasingu finansowego	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności brutto z tytułu leasingu finansowego, należne w ciągu:		
jednego roku	1 795	2 478
od 1 roku do 5 lat	1 171	4 019
Należności brutto z tytułu leasingu finansowego razem	2 966	6 497
Pomniejszone o przyszłe odsetki (niezrealizowane przychody finansowe)	(323)	(991)
Inwestycja netto w leasing finansowy	2 643	5 506

Struktura inwestycji netto w leasing finansowy	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Struktura inwestycji netto w leasing finansowy, należna w ciągu:		
jednego roku	1 545	1 908
od 1 roku do 5 lat	1 098	3 598
Inwestycja netto w leasing finansowy	2 643	5 506

Długoterminowa część należności z tytułu leasingu finansowego prezentowana jest w nocie 16 do skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako inne aktywa finansowe. Część krótkoterminowa należności z tytułu leasingu finansowego prezentowana jest w innych należnościach krótkoterminowych (nota 20).

Średnia efektywna stopa procentowa przy rozliczaniu leasingu finansowego wynosi 14,00%.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Wartość netto rzeczowego majątku trwałego oddanego w użytkowanie na podstawie umów leasingu operacyjnego przedstawiała się następująco:

Środki trwałe w leasingu operacyjnym (leasingodawca)	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Cena nabycia/koszt wytworzenia - aktywowany leasing operacyjny	159 728	143 825
Umorzenie na początek okresu	(18 946)	(15 738)
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	(19 671)	(18 413)
Wartość netto na koniec okresu	121 111	109 674

W grupie środków trwałych w leasingu operacyjnym znajdują się samochody osobowe.

Należności pozabilansowe Grupy z tytułu leasingu operacyjnego prezentują się następująco:

Przyszłe należności z tytułu leasingu operacyjnego	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności z tytułu leasingu operacyjnego, wymagalne w ciągu:		
jednego roku	29 083	25 657
od 1 roku do 5 lat	31 410	29 162
Należności z tytułu leasingu operacyjnego razem:	60 493	54 819

Należności z tytułu opcji wykupu	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności z tytułu opcji wykupu, wymagalne w ciągu:		
jednego roku	25 983	11 272
od 1 roku do 5 lat	51 962	53 955
Należności z tytułu opcji wykupu razem:	77 945	65 227

W bieżącym okresie w rachunku zysków i strat ujęto 30 793 tys. zł przychodów z tytułu opłat leasingowych. W roku 2007 w rachunku zysków i strat ujęto 24 899 tys. zł z tytułu opłat leasingowych. Przychody z tytułu opłat leasing znajdują się w pozycji Przychody netto ze sprzedaży usług.

29. ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE

	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno- rentowe	Ogółem zobowiązania
Wartość bieżąca zobowiązania - stan na 1 stycznia 2008	31 827	11 190	43 017
Koszty odsetek	1 839	647	2 486
Koszty bieżącego zatrudnienia	1 609	456	2 065
Wyplacone świadczenia	(3 944)	(1 146)	(5 090)
Zyski/straty aktuarialne	1 034	(328)	706
Wartość bieżąca zobowiązań - stan na 31 grudnia 2008	32 365	10 819	43 184
Wartość bilansowa zobowiązań - stan na 31 grudnia 2008	32 365	10 819	43 184
z tego:			
Wartość bilansowa zobowiązań długoterminowych	27 025	9 121	36 146
Wartość bilansowa zobowiązań krótkoterminowych	5 340	1 698	7 038
Łączna kwota kosztów ujętych w rachunku zysków i strat z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych	4 482	775	5 257

	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalno- rentowe	Ogółem zobowiązania
Wartość bieżąca zobowiązania - stan na 1 stycznia 2007	29 282	9 701	38 983
Koszty odsetek	2 375	814	3 189
Koszty bieżącego zatrudnienia	1 483	462	1 945
Wyplacone świadczenia	(6 181)	(1 994)	(8 175)
Zyski/straty aktuarialne	4 868	2 207	7 075
Wartość bieżąca zobowiązań - stan na 31 grudnia 2007	31 827	11 190	43 017
Wartość bilansowa zobowiązań - stan na 31 grudnia 2007	31 827	11 190	43 017
z tego:			
Wartość bilansowa zobowiązań długoterminowych	27 309	8 802	36 111
Wartość bilansowa zobowiązań krótkoterminowych	4 518	2 388	6 906
Łączna kwota kosztów ujętych w rachunku zysków i strat z tytułu przyszłych świadczeń pracowniczych	8 726	3 483	12 209

Wszystkie powyżej opisane koszty ujęto w rachunku zysków i strat.

Poniżej przedstawiono główne założenia aktuarialne:

Główne przyjęte założenia aktuarialne	2008	2009 i następne lata
- stopa dyskonta	6,00	6,00
- przewidywany przyszły wzrost wynagrodzeń	3,00	2,50

Przy kalkulacji rezerwy na nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne została przeprowadzona analiza wrażliwości w zakresie wpływu stopy dyskonta oraz planowanych wzrostów podstaw wymiaru świadczeń na kwotę rezerwy na 31 grudnia 2008 roku.

Zastosowanie stopy dyskonta finansowego niższej o 1 p.p. od przyjętej spowodowałoby wzrost łącznej kwoty rezerw o 2 936 tys. zł. Gdyby natomiast zastosowano stopę dyskonta o 1 p.p. wyższą od bazowej, kwota rezerwy byłaby o 2 617 tys. zł niższa.

Analiza wrażliwości dla przewidywanych wzrostów podstaw wymiaru świadczeń wykazała, że przyjęcie wymiaru niższego o 1 p.p. skutkowałoby spadkiem rezerwy o 2 730 tys. zł, a podniesienie wymiaru o 1 p.p. spowodowałoby wzrost kwoty rezerw o 3 009 tys. zł.

Rezerwa na odprawy emerytalne i podobne

Kwoty rezerw na świadczenia emerytalne i podobne wyliczane są na podstawie wyceny aktuarialnej.

Na 31 grudnia 2008 roku rezerwa została obliczona metodą indywidualną, dla każdego pracownika osobno.

Podstawą obliczenia rezerwy dla pracownika jest przewidywana kwota odprawy emerytalnej lub rentowej, jaką Spółka zobowiązuje się wypłacić na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy i Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy. Obliczona w powyższy sposób kwota jest dyskontowana aktuarialnie na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz na dzień 31 grudnia 2009 roku w przypadku projekcji. Zdyskontowaną kwotę pomniejsza się o zdyskontowane aktuarialnie na ten sam dzień kwoty rocznych odpisów na rezerwę, jakich Spółka dokonuje w celu powiększenia rezerw na pracownika.

Kwoty rocznych odpisów obliczane są zgodnie z metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Prawdopodobieństwo dotrwania danej osoby do wieku emerytalnego jako pracownika Spółki zostało ustalone metodą ryzyk współzawodniczących, gdzie pod uwagę wzięto następujące ryzyka:

- możliwość zwolnienia z pracy,
- ryzyko całkowitej niezdolności do pracy,
- ryzyko śmierci.

Możliwość zwolnienia się z pracy przez pracownika oszacowana została z zastosowaniem rozkładu prawdopodobieństwa, przy uwzględnieniu danych statystycznych Orbis S.A. Prawdopodobieństwo zwolnienia się pracownika jest uzależnione od wieku pracownika i jest stałe w ciągu każdego roku pracy.

Ryzyko śmierci wyrażone zostało w postaci najnowszych danych statystycznych z polskich tabel trwania życia dla mężczyzn i dla kobiet, publikowanych przez GUS, na dzień dokonywania wyceny.

Prawdopodobieństwo przejścia pracownika na rentę inwalidzką oszacowane zostało na podstawie tabeli pttz2007.

Rezerwa na nagrody jubileuszowe

Kwoty rezerw na nagrody jubileuszowe wyliczana jest na podstawie wyceny aktuarialnej.

Na 31 grudnia 2008 roku rezerwa została obliczona metodą indywidualną, dla każdego pracownika osobno.

Podstawą obliczenia rezerwy dla pracownika są przewidywane kwoty nagród jubileuszowych, jakie Spółka zobowiązuje się wypłacić na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy i Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy. Obliczona w powyższy sposób kwota jest dyskontowana aktuarialnie na dzień 31 grudnia 2008 roku oraz na dzień 31 grudnia 2009 roku w przypadku projekcji. Zdyskontowaną kwotę pomniejsza się o zdyskontowane aktuarialnie na ten sam dzień kwoty rocznych odpisów na rezerwę, jakich Spółka dokonuje w celu powiększenia rezerw na pracownika.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

30. POZYCJE WARUNKOWE

30.1 UDZIELONE I OTRZYMANE GWARANCJE

Zobowiązania warunkowe

Tytuł	Beneficjent	Dłużnik/charakter powiązań	Okres ważności	kwota na dzień bilansowy	warunki finansowe i inne uwagi
Udzielone przez Orbis S.A.					
poręczenie za zobowiązania spółki Orbis Casino Sp. z o.o. które mogą powstać z tytułu udzielenia przez bank gwarancji na podstawie umowy ramowej nr 5/2005 z dn. 06.12.2005	PKO BP SA	Orbis Casino Sp. z o.o. - spółka stowarzyszona	09.02.2012	2 000	okres ważności wg daty obowiązywania oświadczenia o poddaniu się egzekucji, poręczenie ważne jest bezterminowo
poręczenie za zobowiązania spółki Orbis Casino Sp. z o.o. które mogą powstać z tytułu udzielenia przez bank kredytu w r-ku bieżącym na podstawie umowy nr 270-1/10/RB/2005 z dn. 09.12.2005, aneks nr 1 z dn.04.12.2006	PKO BP SA	Orbis Casino Sp. z o.o. - spółka stowarzyszona	07.12.2010	2 000	okres ważności wg daty obowiązywania oświadczenia o poddaniu się egzekucji, poręczenie ważne jest bezterminowo
poręczenie za zobowiązania spółki Orbis Casino Sp. z o.o. które mogą powstać z tytułu udzielenia przez bank kredytu w r-ku bieżącym na podstawie umowy nr 202-129/3/II/11/2005 z dn. 22.12.2005	PKO BP SA	Orbis Casino Sp. z o.o. - spółka stowarzyszona	31.12.2012	1 000	okres ważności wg daty obowiązywania oświadczenia o poddaniu się egzekucji, poręczenie ważne jest bezterminowo
umowa poręczenia za zobowiązania spółki Orbis Transport Sp. z o.o., które mogą powstać z tytułu udzielenia przez bank kredytu na podstawie umowy kredytu terminowego nr 2008/007 z dn. 17.03.2008	Societe Generale SA Oddział w Polsce	Orbis Transport Sp. z o.o. - spółka zależna	16.02.2009	30 000	wg oświadczenia Orbis S.A. o poddaniu się egzekucji do kwoty 30 000 tys. PLN, Bank będzie mógł wystawić bankowy tytuł wykonalności w terminie do 15.02.2009 r.
gwarancja bankowa nr 1308/2008/FIN z dn. 20.08.2008 wystawiona przez Societe Generale na zlecenie Orbis S.A. w celu zagwarantowania terminowych płatności zobowiązań pieniężnych spółki Polskie Biuro Podróży Orbis Sp. z o.o. należnych Członkom IATA; aneks nr 1 z dn. 11.12.2008	International Air Transport Association (IATA) Oddział w Polsce	PBP Orbis Sp. z o.o. - spółka zależna, Orbis S.A. jest zleciennodawcą gwarancji	22.02.2010	7 767	wg oświadczenia Orbis S.A. o poddaniu się egzekucji do kwoty 7 767 tys. zł, Bank będzie mógł wystawić bankowy tytuł wykonalności w terminie trzech miesięcy licząc od dnia wygaśnięcia ważności gwarancji (22.11.2009), lub dnia w którym dokonał zapłaty z tytułu gwarancji
Udzielone przez Hekon Hotele Ekonomiczne S.A.					
gwarancja na kredyt 500 mln. zł.	Bank Handlowy i Societe Generale (główni powołani organizatorzy), BZ WBK Caylon (organizatorzy)	ORBIS S.A.	7 lat z 2 opcjami przedłużenia terminu spłaty o kolejny rok	381 105	Gwarancja obejmuje 120% kredytu, czyli max. 600 mln zł kredytu
Udzielone przez TUIR Warta S.A.					
poręczenie na rzecz PKS Gdańsk Sp. z o.o.	TUIR Warta S.A.	PKS Gdańsk Sp. z o.o.	31.12.2009	378	weksel własny in blanco, blokada środków pieniężnych na rachunku bankowym w wysokości 100 tys. zł do czasu ustanowienia hipoteki na nieruchomości, po ustanowieniu hipoteki cesja praw z polisy ubezpieczenia mienia
RAZEM Zobowiązania warunkowe:				424 250	
W tym poręczenia kredytu/pożyczki lub udzielenia gwarancji wewnątrz grupy				418 872	
Aktywa warunkowe					
Otrzymane przez PBP Orbis Sp. z o.o.					
gwarancja ubezpieczeniowa	Woj..Maz.		31.12.2008	8 160	
gwarancja bankowa	Blue City Sp. z o.o.		31.03.2009	10	
RAZEM Aktywa warunkowe:				8 170	

Nie jest możliwe wiarygodne określenie stopnia pewności wystąpienia przepływów pieniężnych z tytułu pozycji warunkowych.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

30.2 SPRAWY SPORNE

przedmiot postępowania	wartość przedmiotu sporu	data wszczęcia postępowania	strony wszczętego postępowania	stanowisko spółki
1. 1) o stwierdzenie nieważności orzeczenia administracyjnego z dnia 24.06.1955 roku w sprawie odmowy przyznania dotychczasowym właścicielom prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości położonej w Warszawie przy ul. Al. Jerozolimskie 29 (obecnie 35), nr hip. 5021; 2) o stwierdzenie nieważności decyzji Wojewody Warszawskiego nr 447/91 z dnia 23.09.1991 roku orzekającej nabycie z mocy prawa użytkowania wieczystego gruntu przez Orbis S.A. nieruchomości położonej w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 24/26 stanowiącej działkę ewidencyjną o nr 3. w części odnoszącej się do dawnej hipoteki pn. "Nieruchomość w Mieście Warszawie pod nr 5021".	nieznana	1) zawiadomienie Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast datowane 18.04.2002 roku o prowadzonym postępowaniu w sprawie stwierdzenia nieważności orzeczenia administracyjnego; 2) zawiadomienie Ministra Infrastruktury datowane 04.02.2008 roku	1) Wnioskodawca : P.P. Andrzej Jacek Blikle i Helena Maria Helmersen - Andrzejewski; Strona przeciwna: Minister Infrastruktury; Uczestnik: Orbis S.A.; 2) Wnioskodawca : Andrzej Jacek Blikle i Helena Maria Helmersen - Andrzejewski.	1) WSA w dniu 26.08.2005 oddalił skargę Orbis S.A. na decyzję Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast utrzymującą w mocy decyzję stwierdzającą nieważność orzeczenia administracyjnego Prezydium Rady Narodowej z dnia 24.06.1955 roku, która odmawiała dotychczasowemu właścicielowi przyznania prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości warszawskiej położonej przy Al. Jerozolimskich 29 (obecnie 35). Od ww. wyroku Orbis S.A. wniósł skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania WSA. NSA wyrokiem z dnia 28.11.2006 roku oddalił ww. skargę kasacyjną Orbis S.A.. Oznacza to, że wniosek o przyznanie prawa własności czasowej złożony przez byłych właścicieli nieruchomości będzie podlegał ponownemu rozpoznaniu. 2) Orbis S.A. w piśmie datowanym 27.02.2008 roku przedstawił swoje stanowisko w niniejszej sprawie, wskazując na brak podstaw prawnych do stwierdzenia nieważności ww. decyzji dotyczącej uwłaszczenia Orbis S.A.. Minister Infrastruktury pismem z dnia 19.05.2008 roku zawiadomił, iż termin rozpatrzenia sprawy wyznacza się do dnia 31.12.2008 roku. Jednocześnie Orbis S.A. doręczono postanowienie z dnia 01.10.2008 roku Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa Wydział Ksiąg Wieczystych oddalające wniosek Andrzeja Blikle i Heleny Helmersen Andrzejewski o wpis roszczenia o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego. 6 stycznia 2009 roku doręczono Orbis S.A. decyzję Ministra Infrastruktury z 24 grudnia 2008 roku, stwierdzającą nieważność decyzji Nr 447/91 Wojewody Warszawskiego z dnia 23 września 1991 r. dotyczącej uwłaszczenia „Orbis” S.A. nieruchomością położoną w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 24/26, opisaną w KW Nr 72550 – w części odnoszącej się do dawnej hipoteki pn „Nieruchomość w Mieście Warszawie pod Nr 5021”. W związku z tą decyzją Orbis S.A. złożył w dniu 19.01.2009, w przewidzianym prawnie terminie, wniosek o ponowne rozpatrzenia sprawy.
2. 1) o przyznanie prawa własności czasowej (obecnie prawa użytkowania wieczystego) do gruntu nieruchomości położonej w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 26, nr Hip. 1599 G. 2) o stwierdzenie nieważności decyzji Wojewody Warszawskiego nr 447/91 z dnia 23.09.1991 roku dotyczącej uwłaszczenia Orbis S.A. Hotel Forum w Warszawie nieruchomością położoną w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 24/26, w części dotyczącej Hip. 1599 lit. G.	nieznana	1) wniosek z dnia 14.09.1948 roku o przyznanie prawa własności czasowej; 2) zawiadomienie Ministra Budownictwa datowane 20.11.2006 rok (doręczone Orbis S.A. 04.12.2006 roku)	1) Wnioskodawca : Jan i Tadeusz Sławińscy (obecnie spadkobiercy: Elżbieta Sławińska i inni Uczestnik: Orbis S.A. 2) Wnioskodawca : Joanna Kubiacyk - Grodzka (jedna ze spadkobierczyń Tadeusza Sławińskiego)	1) WSA wydał wyrok dnia 14.01.2005 roku uchylający decyzję Prezydenta m.st. Warszawy odmawiającą ustanowienia prawa użytkowania wieczystego gruntu oraz decyzję Wojewody Mazowieckiego utrzymującą ww. decyzję Prezydenta. Prezydent m.st. Warszawy decyzją z dnia 06.02.2006 roku kolejny raz odmówił następcom prawnym b. właściciela przyznania prawa użytkowania wieczystego do gruntu nieruchomości położonej przy ul. Nowogrodzkiej 26 w Warszawie. Spadkobiercy b. właścicieli wnieśli odwołania od ww. decyzji Prezydenta m.st. Warszawy. Wojewoda Mazowiecki decyzją z dnia 27.07.2006 roku uchylił ww. decyzję Prezydenta m.st. Warszawy. Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy decyzją nr 186/GK/DW/2008 datowaną 31.03.2008 roku odmówił następcom prawnym b. właściciela przyznania prawa użytkowania wieczystego. Pełnomocnik wnioskodawców wniósł w dniu 21.04.2008 roku odwołanie od ww. decyzji Prezydenta m.st. Warszawy. Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie Wydział Skarbu Państwa i Nieruchomości zawiadomił Orbis S.A. w dniu 08.09.2008 roku, iż w sprawie został zebrany materiał dowodowy. 2) Minister Budownictwa pismem datowanym 20.11.2006 roku zawiadomił Orbis S.A., iż Pani Joanna Kubiacyk - Grodzka wystąpiła z wnioskiem o stwierdzenie nieważności decyzji Wojewody Warszawskiego nr 447/91 z dnia 23.09.1991 roku dotyczącej uwłaszczenia Orbis S.A. Hotel Forum w Warszawie nieruchomością położoną w Warszawie przy ul. Nowogrodzkiej 24/26, w części dotyczącej Hip. 1599 lit. G. Minister Budownictwa decyzją z dnia 22.01.2007 roku odmówił stwierdzenia nieważności ww. decyzji Wojewody Warszawskiego z dnia 23.09.1991 roku, sprostowanej postanowieniami z dnia 09.01.1992 roku, z dnia 23.12.1993 roku i z dnia 27.11.2006 roku

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

przedmiot postępowania	wartość przedmiotu sporu	data wszczęcia postępowania	strony wszczętego postępowania	stanowisko spółki
3. pozew o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości położonej w Krakowie przy ul. Pijarskiej 11 W dniu 18 lutego 2009 roku Sąd Okręgowy w Krakowie ogłosił wyrok w sprawie zasądzający od Orbis S.A. łącznie na rzecz wszystkich powodów kwotę 87.930,18 PLN (ok. 6,5% roszczenia) Wyrok jest nieprawomocny.	1 344 800,00 zł	wystąpili do Sądu: 1) S., P., G., A. Marczakowie- marzec 2003 rok (doręczone Orbis S.A. 13.10.03 r.) 2) A. i M. Marczakowie - kwiecień 2004 rok (doręczone czerwiec 2004) 3) Irena Kuc- listopad 2004 rok (doręczone Orbis S.A. marzec 2005) 4) Janusz Tabor i Irena Ciapała- listopad 2004 rok (doręczone Orbis S.A. kwiecień 2005)	Powód: Stanisława, Paweł, Grzegorz, Adam, Andrzej, Magdalena Marczakowie oraz Irena Kuc, Ewa Ciapała, Janusz Tabor; Pozwany: Orbis S.A.	Orbis S.A. wniósł o oddalenie pozwów. Wymienione 4 pozwy Sąd w 2005 roku połączył do wspólnego prowadzenia. Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 28.03.2006 roku uwzględnił wniosek pełnomocnika Orbis S.A. i cofnął zwolnienie od kosztów sądowych udzielone powodom. Na rozprawie w dniu 02.08.2006 roku Sąd przesłuchał świadków. W dniu 04.12.2006 roku Sąd Okręgowy w Krakowie wydał postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego na okoliczność wyceny nakładów poniesionych przez "Orbis" na remont kamienicy oraz wyceny wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kamienicy w okresie 20.09.1994 rok do 30.11.2003 rok, a także o powołaniu przez Sąd biegłego rzeczoznawcy. Biegły sporządził opinię (doręczona pełnomocnikowi Orbis S.A. w dniu 26.02.2007 roku). Pełnomocnik Orbis S.A. złożył zarzuty do ww. opinii, gdzie wniósł o nieuwzględnienie ww. opinii biegłego i o wyznaczenie nowego biegłego kompetentnego w sprawach budowlanych i remontów obiektów zabytkowych. Sąd uwzględnił ww. wniosek dowodowy pełnomocnika Orbis S.A. Postanowieniem z dnia 6 marca 2008 r. Sąd powołał nowego biegłego Romana Muchę – rzeczoznawcę z zakresu konstrukcji budowlanych w tym obiektów zabytkowych oraz kosztorysowania robót budowlanych i inwestycyjnych. Powołany przez Sąd nowy biegły rzeczoznawca przedstawił Opinię Sądową z dnia 8 maja 2008 r. wskazując, iż aktualnie nakłady konieczne poniesione przez pozwanego „ORBIS” S.A. w Warszawie na remont kamienicy przy ulicy Pijarskiej 11 w Krakowie przeprowadzone przez pozwanego w latach osiemdziesiątych XX wieku wynoszą: 2 125 869,05 zł – 21 % amortyzacja = 1 679 436,50 zł oraz, iż wartość nakładów zwiększających wartość nieruchomości przy ulicy Pijarskiej 11 w Krakowie w chwili jej wydania powodom tj. w dniu 30 listopada 2003 r. wynosi: 1 679 175, 50 zł – 17 % amortyzacja = 1 393 715,00 zł. Orbis S.A. nie wniósł zarzutów do ww. opinii sądowej, bowiem zdaniem Orbis S.A. została sporządzona w sposób rzetelny, przez kompetentnego biegłego w oparciu o materiały źródłowe i jest korzystna dla Orbis S.A. Dwóch z powodów w pismach procesowych stara się podważyć ww. opinie i wnoszą o powołanie innego biegłego. W dniu 12.11.2008 roku biegły doręczył Sądowi pismem „Odpowiedź na zarzuty powodów”, wskazując całkowitą bezzasadność postawionych zarzutów i w pełni podtrzymał swoją opinię. Sąd w dniu 18 lutego 2009 ogłosił korzystny dla Orbis S.A. wyrok sprawie zasądzający od Orbis S.A. łącznie na rzecz wszystkich powodów kwotę 87.930,18 PLN (ok. 6,5% roszczenia) Wyrok jest nieprawomocny. Sprawę w imieniu Orbis S.A. prowadzi adwokat Janusz Nowiński.
4. postępowanie o zapłatę, proporcjonalnie do posiadanych udziałów we współwłasności, tytułem zwrotu nakładów koniecznych, poniesionych przez Orbis S.A. na kamienicę przy ul. Pijarskiej 11 w Krakowie	1 541 346,56 zł.	pozew z dnia 29.11.2004 r.	Powód: Orbis S.A., Pozwani: S. Marczak, P. Marczak, G. Marczak, A. Marczak, M. i A. Marczakowie, I. Kuc, E. Ciapała, J. Tabor	Sprawa przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy. Wniosek Orbis S.A. o wydanie postanowienia o zabezpieczenie roszczenia pozwu poprzez obciążenie hipoteką przymusową do kwoty 1 541 346 zł na nieruchomości przy ul. Pijarskiej 11 został przez Sąd uwzględniony. Sąd doręczył pełnomocnikowi Orbis S.A. zawiadomienie z dnia 14.02.2008 roku, że "w wyniku rozpatrzenia środka zaskarżenia" dokonał wpisu do KW ww. hipotekę przymusową kaucyjną. W dniu 25.06.2007 roku odbyła się kolejna rozprawa, na której pełnomocnik Pozwanych przedstawił kopię opinii biegłego (inż. Egnera) ze sprawy, o której mowa powyżej. Pełnomocnik Powoda oświadczył, iż przedstawiona kopia opinii biegłego została w sprawie, o której mowa powyżej, zakwestionowana. W dniu 28.04.2008 roku Sąd przesłuchał biegłego Wiesława Engera, który przyznał m.in. odpowiadając na zarzuty Orbis S.A., iż nie posiada wiedzy dotyczącej kosztorysowania robót budowlanych. Orbis S.A., biorąc pod uwagę powyższe i wcześniej przedstawiane zarzuty do opinii, wniósł o uznanie Opinii biegłego W. Engera za niewiarygodną i o przyjęcie Opinii Sądowej nowego biegłego, powołanego ww. sprawie opisanej powyżej. W dniu 19.11.2008 roku odbyła się rozprawa na której Sąd zapoznał się jak i pozwanych z dostarczoną przez Orbis S.A. opinią biegłego R. Muchy, ze sprawy opisanej powyżej i zakreślił pozwanym 21-dniowy termin na pismem ustosunkowanie się do tej Opinii i zgłoszenie konkretnych pytań do biegłego oraz postanowił o przesłuchaniu biegłego w drodze pomocy prawnej. Sprawę w imieniu Orbis S.A. prowadzi adwokat Janusz Nowiński.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

przedmiot postępowania	wartość przedmiotu sporu	data wszczęcia postępowania	strony wszczętego postępowania	stanowisko spółki
5. 1) wniosek o stwierdzenie, że decyzja Wojewody Krakowskiego z dnia 19.02.1993 roku (nr GG.III.7224/27/92/Chw), dotycząca nabycia z mocy prawa w dniu 5.12.1990 roku przez Przedsiębiorstwo Państwowe „Orbis” z siedzibą w Warszawie, którego następcą prawnym jest „Orbis” S.A. z siedzibą w Warszawie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, stanowiącej własność Skarbu Państwa, składającej się z działki ewid. o nr 180/4 (o pow. 1,7316 ha) oraz działki ewid. o nr 180/6 (o pow. 0,0132 ha) objętej obecnie KW 212704, prawa własności budynku hotelowego „Cracovia” położonego na ww. działce nr 180/4- w zakresie, w jakim dotyczy części działki ewid. nr 180/4 o pow. 0,5822 ha, na którą to część składają się dawne parcele katastralne o numerach: 1816/45 (pow. 0,3847 ha), 1816/52 (pow. 0,1573 ha), 1816/66 (pow. 0,0140 ha), 1816/64 (pow. 0,0250 ha) i 1816/60 (pow. 0,0012 ha) została wydana z naruszeniem prawa 2) wniosek o stwierdzenie nabycia z mocy prawa użytkowania wieczystego gruntu wraz z prawem własności budynku na podstawie art. 200 ustawy o gospodarce nieruchomościami.	nieznana	zawiadomienie Ministra Budownictwa datowane 12.05.2007r. (doręczenie Orbis S.A. 21.05.2007 r.) 2) wniosek z dnia 27.11.2008 r.	Wnioskodawca : Klasztor Sióstr Norbertanek w Krakowie; Właściwy organ administracji: Minister Infrastruktury 2) Wnioskodawca : Orbis S.A.	1) Orbis S.A. pismem z dnia 05.10.2007 roku do Ministra Budownictwa m.in. podniósł, iż przedmiotowy wniosek pełnomocnika Klasztoru Sióstr Norbertanek dotyczy stwierdzenia wydania decyzji administracyjnej z naruszeniem prawa, a nie jak to podano w zawiadomieniu Ministra Budownictwa datowanego dnia 09.08.2007 roku "o stwierdzenie nieważności decyzji". Decyzją datowaną 12.10.2007 roku Minister Budownictwa stwierdził nieważność decyzji Wojewody Małopolskiego z dnia 19.02.1993 roku. Orbis S.A. na podstawie art. 127 § 3 KPA w dniu 30.10.2007 roku wystąpił do Ministra Budownictwa z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy, zarzucając ww. decyzji obrazę przepisów artykułów: 77 § 1, 107 § 3, 156 § 2 oraz 158 § 2 KPA. W dniu 10 września 2008 r. Klasztor Sióstr Norbertanek w Krakowie wystąpił o uchylenie decyzji Ministra Budownictwa z dnia 12 października 2007 r. i o umorzenie postępowania w trybie art. 105 § 2 kpa. W tym samym dniu z analogicznym wnioskiem do Ministra Infrastruktury wystąpił Orbis S.A. W dniu 20.10.2008 r. Minister Infrastruktury wydał decyzję utrzymującą w mocy decyzję Ministra Budownictwa z dnia 12.10.2007 r. Sprawa zakończona. 2) Orbis S.A. wystąpił w związku z tym z wnioskiem do Wojewody Małopolskiego o wydanie nowej decyzji w sprawie użytkowania wieczystego. Sprawa w toku.
6. Sprawa o wydanie nieruchomości położonej w Warszawie, w dzielnicy Wilanów, przy ul. St. Kostki Potockiego 27, oznaczonej jako działka nr 21/1 o powierzchni 4397 m2	Wartość przedmiotu sporu powód określił na 5.000.000 zł jako wartość nieruchomości i alternatywnie na sumę 377.433 zł odpowiadającą 3-miesięcznemu czynszowi najmu lub dzierżawy należnemu od tego rodzaju nieruchomości	pozew z dn. 29.09.2005r.	Powód: Skarb Państwa, reprezentowany przez Urząd m.st. Warszawy, Pozwany: Orbis S.A.	W odpowiedzi na pozew „ORBIS” S.A. wniósł o oddalenie powództwa z uwagi na posiadane przez „ORBIS” S.A., wbrew twierdzeniu pozwu, prawo do nieruchomości potwierdzone decyzją wydaną przez stosowne władze w 1989 r. stwierdzającą oddanie nieruchomości stanowiącej przedmiot sporu w zarząd poprzednikowi prawnemu Spółki - P.P. „ORBIS”. W dniu 20.11.2007 roku zapadł wyrok oddalający powództwo Skarbu Państwa. W dniu 17.12.2007 roku reprezentujący SP - Prezydent m.st. Warszawy wniósł apelację, od ww. wyroku Sądu I instancji, W odpowiedzi na apelację pełnomocnik Orbis S.A. wniósł o jej oddalenie, rozprawiając się z jej zarzutami merytorycznymi wywiedzionymi z przepisów ustawy z 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, poprzez wskazanie, że pozwany Orbis S.A. wykazał swój tytuł prawny do spornej nieruchomości z decyzji wydanej na gruncie ustawy z 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, ustanawiającej na rzecz jego poprzednika prawnego P.P. Orbis prawo zarządu co zasadnie stwierdził w uzasadnieniu swojego wyroku Sąd I instancji. W dniu 04.09.2008 r. przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie odbyła się rozprawa apelacyjna, na której zapadło postanowienie o zawieszeniu postępowania apelacyjnego do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia w postępowaniu administracyjnym co do prawa własności przedmiotowej nieruchomości. Postępowanie administracyjne z wniosku spadkobierców dawnego właściciela – Adama Branickiego - o zwrot nieruchomości toczy się aktualnie przed Wojewodą Mazowieckim jako organem I instancji. Sprawę w imieniu Orbis S.A. prowadzi radca prawny Zofia Marcinkowska.
7. sprawa o zwrot wywłaszczonej nieruchomości obejmującej parcele I.kat 178/4 o pow. 82 m2 , 178/3 o pow. 75 m2 , 178/5 o pow. 299 m2 , I.kat 193/5 o pow. 583 m2 (dotyczącej części działek o aktualnych numerach ew. 329/2, 330/3 i 330/7 w Krakowie)		zawiadomienie Urzędu Miasta Krakowa Wydział Skarbu Miasta (wpływ do Orbis S.A. 03.10.2008 rok)	Wnioskodawcy : H. Białczyński, E. Lende, A. Dziedzic, J. Dziedzic, J. Białczyński, C. Białczyński, S. Białczyński, J. Pyjos, M. Zając, A. Garwolińska, B. Bielenin	Wnioskodawcy wnieśli o zwrot wywłaszczonej nieruchomości. Prezydent Miasta Krakowa postanowieniem z dnia 25.03.2009 roku ponownie zawiesił z urzędu postępowanie w sprawie zwrotu części (obecnie) działek ewid. Nr 329/2, 330/3 i 330/7. Zawieszenie nastąpiło na wniosek z dnia 17.11.2008r. – złożony przez wnioskodawców - do czasu rozpatrzenia wniosku p.E Lendy z dn. 3.11.2008r. o rozwiązanie umowy użytkowania wieczystego (wygaszanie użytkowania wieczystego) na przedmiotowych działkach. Sprawę prowadzi Mec. Ryszard Błachut.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

przedmiot postępowania	wartość przedmiotu sporu	data wszczęcia postępowania	strony wszczętego postępowania	stanowisko spółki
8. Wniosek o ustalenie, że aktualizacja opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu przy ul. Zagórnej 1 w Warszawie jest nieuzasadniona, i że uzasadniona jest w mniejszej wysokości	229 549,45 zł	wniosek do SKO z dnia 19.01.2005 roku	Powód: Orbis S.A. Pozwany: Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta m.st. Warszawy	Wniosek Orbis S.A. do SKO w Warszawie o ustalenie, że aktualizacja opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu przy ul. Zagórnej 1 w Warszawie (Hotel Solec) jest nieuzasadniona (ustalono na kwotę 570 602,21 zł z dniem 01.01.2005 r.), i że uzasadniona jest w mniejszej wysokości tj. 341 052,76 zł). SKO orzeczeniem z dnia 29.09.2005 roku ustaliło, że strony obowiązują od 1.01.2005 roku opłata w wysokości odmiennej od zaproponowanej w wypowiedzeniu (tj. 570 602,21 zł), a mianowicie w kwocie 541 090,68 zł. W związku z jedynie częściowym uznaniem wniosku Orbis S.A., wniesiono sprzeciw do Sądu Powszechnego wnosząc o ustalenie, że opłata roczna za użytkowanie wieczyste została ustalona w nieuzasadnionej wysokości z jednoczesnym zastosowaniem nieprawidłowej stawki procentowej. Sąd postanowieniem z dnia 12.02.2008 roku dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność ustalenia wartości tej nieruchomości, która to opinia została już sporządzona i doręczona Orbis S.A.. W dniu 13.11.2008 roku Sąd Okręgowy w Warszawie ogłosił wyrok określający wysokość opłaty rocznej na kwotę 374 613, 04 zł. Wyrok nie jest prawomocny. Prezydent m. st. Warszawy wniósł o uzasadnienie wyroku. Pozwany (Skarb Państwa/Prezydent m.st. Warszawy) złożył zażalenie do Sądu Apelacyjnego w Warszawie od wyroku w części dotyczącej kosztów procesu –W dniu 16.02.2009 r. Orbis S.A. złożył odpowiedź na zażalenie. W pozostałej części wyrok jest prawomocny, oczekujemy na nadanie przez sąd klauzuli prawomocności co do tej pozostałej części. Sprawa zakończona
9. Wniosek o ustalenie, że aktualizacja opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu przy ul. Bitwy Warszawskiej 1920 w Warszawie jest nieuzasadniona, i że uzasadniona jest w mniejszej wysokości	128 712,25 zł	wniosek do SKO z dnia 10.01.2006 roku	Wnioskodawca (Powód): Orbis S.A. Uczestnik (Pozwany): Prezydent m.st. Warszawy	Wniosek Orbis S.A. do SKO w Warszawie o ustalenie, że aktualizacja opłaty za użytkowanie wieczyste gruntu przy ul. Bitwy Warszawskiej 1920 w Warszawie (Hotel Vera) jest nieuzasadniona (ustalono na kwotę 646 720,86 zł z dniem 01.01.2006 r.), i że uzasadniona jest w mniejszej wysokości tj. w kwocie 373 239,66 zł. SKO orzeczeniem z dnia 11.06.2007 roku oddaliło złożony przez Orbis S.A. ww. wniosek. Orbis S.A. złożył sprzeciw do Sądu Powszechnego od ww. orzeczenia SKO. Sąd wyrokiem z dnia 25.07.2008 roku ustalił wysokość opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste na kwotę 431 147,24 zł. W dniu 29.09.2008 roku Pozwany wniósł apelację od ww. wyroku, na którą to powód w dniu 18.11.2008 roku wniósł odpowiedź. Dodatkowo, dnia 27.12.2005 roku wniesiono do Prezydenta m.st. Warszawy o zmianę stawki procentowej opłaty rocznej z dotychczasowych 3 % na 2 %. Urząd Miasta Stołecznego Warszawy oświadczeniem z dnia 31.08.2007 roku zaoferował przyjęcie, poczynając od 01.01.2008 roku, nowej wysokości stawki procentowej w wysokości 2 %. Orbis S.A. złożył do SKO w Warszawie wniosek o ustalenie, że aktualizacja stawki procentowej jest uzasadniona od innej daty tj. 01.01.2006 roku. W dniu 08.11.2007 roku odbyła się przed SKO w Warszawie rozprawa. Orbis S.A. oczekuje na wydanie orzeczenia przez SKO. Stan sprawy bez zmian.
10. Toczy się 6 postępowań o odszkodowania w związku z naruszeniem zasad postępowania przy dokonywaniu zwolnień grupowych w związku z likwidacją Oddziału Orbis S.A. Hotel Europejski w Warszawie oraz postępowania o odszkodowanie z tytułu rozwiązania umowy z naruszeniem prawa. Pracownicy, którzy kontynuują spór z Orbis S.A. w większości zredukowali swoje roszczenia z kwoty 67.200 złotych do kwoty trzykrotności ostatniego wynagrodzenia za pracę. Podstawą dochodzenia obecnie roszczenia przez pracowników jest art. 45 § 1 Kodeksu Pracy.	W przypadku 2 spraw pracownicy dochodzą odszkodowań w wysokości 67 tys. zł. natomiast pozostali dochodzą odszkodowań w wysokości 3 miesięcznego wynagrodzenia w kwocie od 14 do 15 tys. zł.	od lipca 2005 roku i od końca września 2005 roku	Powodowie: pracownicy zlikwidowanego o Orbis S.A. Oddział Hotel Europejski w Warszawie; Pozwany: Orbis S.A.	Orbis S.A. wnosi o oddalenie wszystkich pozwów. Do tej pory odbyło się kilkadziesiąt rozpraw przed Sądem Rejonowym w Warszawie, na których to rozprawach sąd ze względu na tożsamość roszczeń łączył poszczególne pozwy pracowników do jednego postępowania (z reguły po trzy pozwy są łączone do jednego postępowania). Dodatkowo sąd w zależności od tego, który pozew danego pracownika - powoda (o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne czy też o odszkodowanie) został doręczony pierwszy do Orbis S.A. odrzuca drugi pozew tegoż pracownika redukując tym samym ilość pozwów. Obecnie toczy się już tylko 6 spraw. Jak dotąd zapadło kilka wyroków oddalających w całości roszczenia Powodów. W przypadku jednej ze spraw została wniesiona Apelacja która została oddalona. Pełnomocnik powoda wniósł w tej sprawie skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego. Pozostałe sprawy są zawieszone. Sprawy prowadzi Kancelaria Adwokacka adw. Waldemara Gujskiego. Sąd Najwyższy w wyroku z 5.03.2009r. oddalił skargę kasacyjną Powoda. Oznacza to w praktyce zakończenie tego sporu i oddalenie roszczeń pracowników.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

przedmiot postępowania	wartość przedmiotu sporu	data wszczęcia postępowania	strony wszczętego postępowania	stanowisko spółki
11. 66 powództw pracowników Oddziału Hotel Vera w Warszawie o wypłatę premii miesięcznych za okres 2003 – 2005 r. Pracownicy roszczenia swoje opierają na różnicach w zapisach Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Orbis S.A. a wewnętrznymi przepisami placowymi obowiązującymi w Oddziale będącym odrębnym pracodawcą. W części spraw sąd wydał nakazy zapłaty na rzecz pracowników w postępowaniu upominawczym, przy czym na skutek sprzeciwów sprawy te toczą się już w postępowaniu zwykłym tak jak pozostałe sprawy.	Łączna wysokość pozwów to kwota około 776 tys. zł.	Pierwsze pozwu wpłynęły w lipcu 2006	Powodowie: 66 pracowników Oddziału Hotel Vera w Warszawie, Pozwany: Orbis S.A. Oddział Hotel Vera w Warszawie	Oddział Hotel Vera w Warszawie wnosi o oddalenie wszystkich powództw pracowników. Kilka spraw zostało zawieszonych. Trwają postępowania dowodowe, do tej pory zapadło 12 niekorzystnych wyroków dla Orbis S.A. częściowo uwzględniających powództwa pracowników. Orbis S.A. złożył Apelację w stosunku do wszystkich niekorzystnych wyroków. Sprawy prowadzi Kancelaria Adwokacka adw. Waldemara Gujskiego. Orbis zaproponował pracownikom zawarcie ugód na poziomie wynikających z wyroków pierwszej instancji częściowo uwzględniających powództwa pracowników. W chwili obecnej zawarto już kilka ugód.
12. 12 postępowań z powództwa pracowników zlikwidowanego Oddziału Hotel Solec w Warszawie o wypłatę premii miesięcznych za okres 2003 – 2005 r. Pracownicy roszczenia swoje opierają na zapisach Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy obowiązującego w Hotelu Solec przed jego likwidacją.	Powodowie łącznie dochodzą kwoty około 90.000 złotych.	Pierwsze pozwu wpłynęły w lipcu 2006 r.	Powodowie: 12 byłych pracowników zlikwidowanego Oddziału Hotel Solec w Warszawie. Pozwany: Orbis S.A., a w jednym przypadku Oddział Hotel Solec.	Orbis S.A. wnosi o oddalenie wszystkich powództw pracowników. Sprawy są w toku, jednakże kilku pracowników cofnęło pozwy i rzekło się roszczeń. Do tej pory zapadły dwa nieprawomocne wyroki korzystne dla pracowników uwzględniające częściowo powództwo, które zostały zaskarżone apelacją oraz jeden wyrok korzystny dla pracowników, który został częściowo utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego. Wyrok ten zasądzający odszkodowania dla pracownika w wysokości 4346,00 zł nie podlega kasacji, więc jest prawomocny. Sprawy prowadzi Kancelaria Adwokacka adw. Waldemara Gujskiego. Orbis zaproponował pracownikom zawarcie ugód na poziomie wynikających z wyroków pierwszej instancji częściowo uwzględniających powództwa pracowników. W chwili obecnej zawarto już kilka ugód.

31. CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM FINANSOWYM

31.1 POLITYKA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM FINANSOWYM

Główne obszary ryzyka, na które jest narażona Grupa Kapitałowa Orbis, to ryzyko zmian kursów walut oraz ryzyko stóp procentowych, wynikające ze zmienności na rynkach pieniężnym i kapitałowym i mające swoje odzwierciedlenie w bilansie oraz rachunku zysków i strat.

Grupa prowadzi jednolitą politykę zarządzania ryzykiem finansowym oraz stały monitoring obszarów ryzyka, wykorzystując dostępne strategie i mechanizmy w celu zminimalizowania ujemnych efektów zmienności rynku i zabezpieczenia przepływów pieniężnych.

Grupa ogranicza ryzyko finansowe (definiowane jako zmienność przepływów pieniężnych), jak również ryzyko związane ze zmiennością na rynkach pieniężnych i kapitałowych. Politykę tę realizuje w sposób opisany w poniższych punktach.

Narażanie się na dodatkowe ryzyka niezwiązane z zaakceptowaną działalnością biznesową uważa się za niewłaściwe.

Polityka i strategia zarządzania ryzykiem jest określona i monitorowana przez Zarząd Orbis S.A. Bieżące obowiązki w tym zakresie sprawują komórki merytoryczne Orbis S.A. oraz spółek Grupy.

31.2 RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ

Spółki Grupy Kapitałowej są narażone na ryzyko zmiany krótkoterminowych stóp procentowych stosowanych dla zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu, a także na zmiany długoterminowych stóp procentowych w przypadku zaciągania nowego lub refinansowania istniejącego zadłużenia.

Ryzyko stóp procentowych na koniec 2008 roku dotyczy zaciągniętych zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek. Ryzyko to jest związane z możliwością zmiany stopy procentowej przy kolejnych naliczanych odsetkach od tych zobowiązań i wiąże się bezpośrednio z częstotliwością naliczania tych odsetek. Poniższa tabela prezentuje

zobowiązania dotknięte tym ryzykiem na dzień 31 grudnia 2008 roku w podziale na przedziały wiekowe, odzwierciedlające częstotliwość możliwych zmian stopy procentowej:

Kredyt/Pożyczka	do 6 miesięcy	6-12 miesięcy	1-5 lat	powyżej 5 lat
Bank Handlowy w Warszawie SA i Societe Generale SA Oddział w Polsce (główni powołani organizatorzy) oraz Bank Zachodni WBK SA i Calyon (Organizatorzy)	381 105	0	0	0
Kredyt Bank S.A.	42 880	0	0	0
Societe Generale	9 738	0	0	0
Łączna wartość zobowiązań dotkniętych ryzykiem stóp procentowych	433 723	0	0	0

Oprocentowanie dla istniejącego zadłużenia Grupy Kapitałowej prezentowane jest w nocie 24. Kredyty i pożyczki.

Grupa analizuje wrażliwość stóp procentowych. Dla celów analizy brane są pod uwagę rzeczywiste stopy procentowe stosowane dla zaciągniętych kredytów i pożyczek, uwzględniając ich zmiany od dnia ich wprowadzenia. Grupa bada wpływ zmian stóp procentowych na rachunek zysków i strat. Bazując na wynikach przeprowadzonych symulacji, 10 pkt bazowych zmiany stóp procentowych w górę/dół mogłyby obniżyć/zwiększyć skonsolidowany wynik netto Grupy Kapitałowej na dzień 31 grudnia 2008 roku o około 654 tys. zł.

31.3 RYZYKO WALUTOWE

Ryzyko zmian kursów walut w 2008 roku (głównie Euro) jest istotne dla spółek Grupy Kapitałowej Orbis z uwagi na:

- zawieranie w ramach podstawowej działalności operacyjnej kontraktów związanych ze sprzedażą usług hotelowych, których część denominowana jest w walutach obcych; dodatkowo w walutach obcych mogą być realizowane również zakupy związane z zaopatrzeniem,
- zawieranie w ramach działalności inwestycyjnej kontraktów realizowanych lub denominowanych w walutach obcych,
- zaciąganie kredytów walutowych lub denominowanych w walucie obcej.

Prezentacyjną walutą Grupy jest złoty. Jedyną spółką z Grupy, której walutą funkcjonalną nie jest złoty to UAB Hekon (LTL). Walutą funkcjonalną pozostałych spółek z Grupy jest złoty.

Grupa stara się przy zabezpieczaniu ekspozycji walutowej wykorzystywać w pierwszej kolejności mechanizm hedgingu naturalnego. Do zarządzania ryzykiem wykorzystuje również instrumenty pochodne, przy czym dopuszcza się stosowanie transakcji typu forward oraz swap, jak również strategii opcyjnych.

W 2008 roku Grupa nie wykorzystywała instrumentów pochodnych w celu ograniczenia ryzyka walutowego. Grupa nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń, ani nie wykorzystuje instrumentów finansowych w celach spekulacyjnych.

Grupa monitoruje zmiany kursu EUR, CHF i GBP oraz analizuje możliwy wpływ tych zmian na osiągnięte obroty. Do analizy przyjmuje się średnie kursy waluty ogłaszane przez NBP dla każdego kwartału oraz przychody, w których ceny są ustalane w walucie. Szacujemy, że w przypadku wzrostu / spadku kursu EUR o 10 groszy przychody ze sprzedaży usług mogłyby wzrosnąć / spaść o około 1%. Różnice wywoływane przez taki sam ruch na wartości CHF oraz GBP są nieistotne dla całości przychodów ze sprzedaży Grupy Kapitałowej.

31.4 RYZYKO CENOWE

Istnieją następujące czynniki ryzyka cenowego w działalności Grupy Kapitałowej Orbis.:

- konkurencja - rynek hotelarski w Polsce charakteryzuje się dużym przyrostem liczby pokoi, które zostały oddane do użytku w ostatnich latach, co spowodowało presję na ceny usług hotelowych. Rynek biur podróży jest wysoce rozdrobniony, co również nasila konkurencję w tym segmencie, szczególnie w segmencie turystyki wyjazdowej. Na rynku wynajmu samochodów, zarówno krótkoterminowym, jak i długoterminowym, działa wiele firm oferujących takie usługi, konkurujących ze sobą zarówno pod względem cen, jak i zakresem oferty. Konkurencja na rynku międzynarodowych autokarowych przewozów osobowych jest zróżnicowana zależnie od kraju docelowego,
- kondycja ekonomiczna rynku w Polsce i na świecie – rozwój gospodarczy stymuluje wzrost zainteresowania usługami hotelarskimi, przewozowymi i turystycznymi poprzez wzrost liczby podróży biznesowych i większą skłonność do podróży turystycznych,
- kursy walut - kurs EUR, CHF, GBP do złotego jest ważnym czynnikiem ryzyka cenowego w działalności hotelowej, a także w turystyce przyjazdowej i wyjazdowej. Słaby kurs Euro w stosunku do polskiej waluty oznaczał zmniejszenie przychodów złotówkowych z działalności hotelowej, turystyki przyjazdowej oraz z krótkoterminowego wynajmu samochodów. Jednocześnie powoduje wzrost atrakcyjności oferty zagranicznej turystyki wyjazdowej,
- Ceny paliw – ceny oleju napędowego są czynnikiem ryzyka w działalności międzynarodowego autokarowego transportu osób.

Ryzyko cenowe jest minimalizowane poprzez realizację polityki aktywnego zarządzania dostępnością pokoi i zarządzania cenami (*yield management*). Nie jest możliwe przewidzenie wpływu na wyniki finansowe Grupy wystąpienia powyższego ryzyka.

31.5 RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe, na które narażona jest Grupa Kapitałowa może wynikać z:

- ryzyka kredytowego wynikającego z wiarygodności kredytowej instytucji finansowych (banków/brokerów), stron lub pośredników umów zabezpieczających,
- wiarygodność kredytowa podmiotów, których papiery wartościowe Grupa nabywa lub w które inwestuje,
- wiarygodności kredytowej klientów korporacyjnych, co jednak z uwagi na brak znacznej koncentracji ryzyka kredytowego i duży udział stosunkowo niewielkich transakcji w całości obrotu nie wymaga stosowania specjalnych zabezpieczeń transakcji, poza monitoringiem kontrahentów pod kątem ich zdolności kredytowych.

W celu ograniczenia tego ryzyka Grupa współpracuje z renomowanymi bankami o dobrej pozycji finansowej oraz inwestuje w obligacje i certyfikaty depozytowe dużych podmiotów o silnym finansowym standingu (konieczność posiadania ratingu oraz gwarancji). W ocenie Grupy ryzyko dotyczące klientów nie odbiega od przeciętnego ryzyka kredytowego na polskim rynku.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Poniżej przedstawiona została tabela ratingów banków, z których usług korzysta Grupa:

Rating	Emitent/Nazwa banku							
	Societe Generale SA Oddział w Polsce	Bank Handlowy w Warszawie SA	Calyon SA Oddział w Polsce	Kredyt Bank	Bank Pekao SA	Bank Millenium SA	Bank Zachodni WBK SA	PKO BP
Fitch ST	F1		F1+	F1	F1	F1	F2	
S&P ST			A-1+		A-1			
Moody's ST		depozyty krótkoterminowe : w walucie krajowej: Prime-1, w walucie obcej: Prime-1	Prime-1	P-1	P-1	P-2	P-1	P-1
Fitch LT	AA-	perspektywa dla ratingu siły finansowej: stabilna	AA-	A	A	A	BBB+	
S&P LT	AA-	perspektywa dla ratingu depozytów długoterminowych w walucie krajowej i obcej: stabilna	AA-		A			
Moody's LT	Aa2	ocena dla depozytów długoterminowych w walucie krajowej: A2, ocena dla kredytów długoterminowych w walucie obcej: A2	Aa1	A2	A2	A3	A1	depozyty: w walucie krajowej: Aa2, w walucie obcej: A2

Banki, z którymi współpracuje Grupa Kapitałowa oraz kwoty zaciągniętych kredytów i pożyczek na dzień 31 grudnia 2008 roku można znaleźć w nocie 24. Kredyty i pożyczki.

Nie jest możliwe przewidzenie wpływu na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej wystąpienia powyższego ryzyka.

31.6 RYZYKO ZWIĄZANE Z PŁYNNOŚCIĄ

Grupa Kapitałowa Orbis zabezpiecza płynność poprzez wykorzystanie kredytów i pożyczek zewnętrznych długoterminowych oraz posiadanie czynnych linii kredytowych w rachunku bieżącym.

Grupa Kapitałowa Orbis posiada niewykorzystane linie kredytowe w rachunku bieżącym w wysokości 48 913 tys. zł. W przypadku dużych inwestycji w ramach realizacji strategii rozwoju Grupa korzysta z linii kredytowej.

Prześciowo wolne środki pieniężne są lokowane w bezpieczne krótkoterminowe papiery dłużne, transakcje repo oraz lokaty bankowe o terminie zapadalności od 1 dnia do 3 miesięcy.

Grupa monitoruje płynność finansową bazując na kalkulacji stopy zadłużenia oraz wskaźnika bieżącej płynności.

Stopa zadłużenia jest obliczana jako iloraz zobowiązań ogółem oraz sumy pasywów.

Na koniec 2008 roku stopa zadłużenia wzrosła, głównie dzięki wykorzystaniu kolejnych transzy inwestycyjnego kredytu terminowego.

Wskaźnik bieżącej płynności kalkulowany jest jako iloraz aktywów obrotowych oraz zobowiązań krótkoterminowych.

Wskaźnik bieżącej płynności kształtuje się na niskim poziomie. Na dzień 31.12.2008 roku Grupa Kapitałowa Orbis wykazuje zobowiązania obrotowe netto w wysokości 76 mln zł. Zdaniem Zarządu jednostki dominującej Grupy Orbis płynność finansowa jest zapewniona ze względu na fakt, iż w zobowiązaniach krótkoterminowych kwota ponad 24 mln zł to otrzymane przedpłaty na usługi turystyczne i hotelarskie, które w przyszłości powiększą przychody i wynik skonsolidowany Grupy, jako aktywa trwale klasyfikowane do sprzedaży występują środki transportu wycofane z eksploatacji w działalnościach wynajmu krótkoterminowego i leasingu o wartości ponad 3 mln zł, które są aktywem stosunkowo płynnym, zaś wielkość niewykorzystanych linii kredytowych w Grupie wyniosła 49 mln zł (więcej informacji w nocie 24).

Po wyeliminowaniu powyższych wartości, wysokość wskaźnika bieżącej płynności wyniosłaby 1,00.

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Zobowiązania ogółem	689 279	566 325
Suma pasywów	2 496 037	2 364 631
Stopa zadłużenia	27,61%	23,95%

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Aktywa obrotowe	238 724	246 897
Zobowiązania krótkoterminowe	314 843	269 116
Wskaźnik bieżącej płynności	0,76	0,92

Grupa prognozuje przyszłe przepływy z tytułu zobowiązań finansowych. Prognoza uwzględnia zobowiązania finansowe istniejące na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania. Dla przyszłych okresów odsetkowych przyjmuje się stopy procentowe aktualne na 31.12.2008. Odsetki i raty kredytów i pożyczek kwalifikowane są według dat płatności.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

	poniżej 1 roku	1 rok do 3 lat	3 lata do 5 lat	powyżej 5 lat
Wydatki z tytułu kredytów i pożyczek	176 469	223 617	100 990	
Wydatki z tytułu zobowiązań handlowych	81 915			
Wydatki z tytułu zobowiązań innych	70 514	2 147		
Wydatki razem	328 898	225 764	100 990	0

Kwoty zaprezentowane w tabeli powyżej są przedstawione w wartościach brutto (niezdyskontowanych).

32. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM

Celem zarządzania kapitałem jest zabezpieczenie zdolności spółek Grupy Kapitałowej Orbis do kontynuacji działania przy równoczesnym utrzymywaniu optymalnej struktury kapitałowej, pozwalającej na redukcję kosztów zaangażowanego kapitału.

Przyjmuje się, że Spółki mogą wpływać na wzrost wysokości kapitału poprzez bieżące starania dla uzyskania dobrego wyniku finansowego, w spółkach akcyjnych poprzez regulowanie wysokości wypłacanej akcjonariuszom dywidendy oraz poprzez emisję nowych akcji lub podwyższenie wartości nominalnej dotychczasowych, a w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością przez podwyższenie kapitału zakładowego w drodze ustanowienia nowych udziałów lub podwyższenie wartości nominalnej istniejących.

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem spółki akcyjne w Grupie Kapitałowej nie dokonały operacji emisji lub podwyższenia wartości akcji.

Podwyższenia kapitału dokonała spółka Inter Bus Sp. z o.o. Kapitały akcjonariuszy mniejszościowych odnotowały wzrost w pozycji nabycie udziałów mniejszości w wysokości 33 tys. zł tytułem dopłaty do udziałów w spółce PBP Orbis Sp. z o.o. (więcej informacji na ten temat znajduje się w punkcie 1.4.4 skonsolidowanego sprawozdania finansowego).

Jednocześnie w 2008 roku Grupa Kapitałowa osiągnęła zysk netto. Istotnym elementem wpływającym na wysokość kapitałów była wypłata przez Orbis S.A. dywidendy za rok 2007 w kwocie 18 431 tys. zł (zaproponowanym przez Zarząd z uwzględnieniem zapotrzebowania na środki finansowe ze względu na prowadzone inwestycje).

W celu finansowania długofalowych inwestycji, które wpłyną na wyniki Grupy Kapitałowej w dłuższej perspektywie, spółki Grupy dążą do wykorzystywania zarówno źródeł własnych, jak i środków pozyskiwanych z zewnątrz. Pozwala to na efektywne wykorzystanie dźwigni finansowej na poziomie uwzględniającym zarówno standardy branży hotelarskiej, turystycznej i transportowej, jak i specyfikę spółek Grupy.

Grupa monitoruje stan kapitału, bazując na wskaźniku rentowności kapitału oraz wskaźniku pokrycia aktywów trwałych kapitałem własnym.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

Wskaźnik rentowności kapitału własnego pokazuje stopę zysku osiąganą od zainwestowanego w przedsiębiorstwo kapitału. Wyliczany jest dla okresu rocznego jako iloraz wyniku netto oraz średniego kapitału w okresie. W 2008 roku nastąpiło pogorszenie rentowności kapitału z uwagi na ponad sześciokrotny spadek zysku netto w stosunku do 2007 roku jednocześnie przy wyższej kwocie wypłaty dywidendy dla akcjonariuszy w porównaniu z rokiem 2007.

	2008	2007
Zysk (strata) netto	26 112	154 198
Kapitał własny BO	1 798 306	1 659 620
Kapitał własny BZ	1 806 758	1 798 306
Wskaźnik rentowności kapitału	1,45%	8,92%

Wskaźnik pokrycia aktywów kapitałem własnym kalkulowany jest jako iloraz wartości kapitału własnego Grupy oraz aktywów trwałych. Wskaźnik ten utrzymuje bardzo bezpieczny poziom ponad 80%. Jest to spowodowane pokrywaniem nowych inwestycji w Grupie w przeważającej mierze środkami własnymi. Jednak przy realizacji strategii Grupy Hotelowej Orbis Grupa planuje szerzej wykorzystać uzyskany wcześniej kredyt inwestycyjny, co pozwoli odnieść większe korzyści z wykorzystania dźwigni finansowej, a jednocześnie nadal zapewni bezpieczny poziom wskaźników.

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Kapitał własny	1 806 758	1 798 306
Aktywa trwałe	2 252 073	2 106 989
Wskaźnik pokrycia aktywów kapitałem własnym	80,23%	85,35%

Analizę kapitału uzupełnia wskaźnik stopy zadłużenia, prezentowany w punkcie 31.6 skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

33. PRZYSZŁE ZOBOWIĄZANIA INWESTYCYJNE

Na dzień 31 grudnia 2008 roku Spółka Orbis S.A. posiadała niezafakturowane zobowiązania inwestycyjne wynikające z zawartych umów na modernizację pomieszczeń piwnic w budynku Biura Zarządu na kwotę 528 tys. zł. Z tytułu umów na wykonanie projektu budowlano-wykonawczego, usług kontroli technicznej i pełnienie funkcji inspektora zastępczego, oraz prace związane z budową hoteli Etap przyszłe zobowiązania inwestycyjne Spółki na 31 grudnia 2008 wynosiły 62 749 tys. zł.

Na dzień bilansowy Grupa Kapitałowa Orbis Transport posiadała przyszłe zobowiązania umowne na kwotę 8 049 tys. zł z tytułu zamówień złożonych przez jednostkę dominującą na zakup samochodów dot. przyszłych kontraktów leasingowych.

Na dzień bilansowy Grupa Kapitałowa PBP Orbis posiadała przyszłe zobowiązania inwestycyjne na kwotę 1 365 tys. zł netto plus VAT z tytułu podpisanej umowy z COMP Safe Suport dotycząca min. instalacji aplikacji Call Center oraz systemu usług katalogowych Novel.

34. INFORMACJE O PODMIOTACH POWIĄZANYCH (TRANSAKCJE)

W rozumieniu MSR 24 podmiotami powiązanymi z Grupą są członkowie kadry zarządzającej i nadzorującej oraz bliscy członkowie ich rodzin, spółki zależne i stowarzyszone nie objęte konsolidacją wymienione w nocie 1.4.2 oraz Accor S.A. (znaczący akcjonariusz) i podmioty z nim powiązane.

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem Grupy miały miejsce następujące istotne transakcje z podmiotami powiązanymi:

- z Accor Polska Sp. z o.o. (spółka powiązana z Accor S.A.) odnotowano przychody w wysokości 2 027 tys. zł, w tym z tytułu umowy o zarządzanie w kwocie 1 933 tys. zł oraz koszty w wysokości 17 016 tys. zł, w tym z tytułu opłaty licencyjnej w kwocie 16 988 tys. zł. W ciągu 12 miesięcy 2007 roku przychody wyniosły 1 745 tys. zł, w tym z tytułu umowy o zarządzanie w kwocie 1 735 tys. zł, zaś koszty 16 427 tys. zł, w tym opłata licencyjna 16 238 tys. zł. Na dzień 31.12.2008 roku należności z tytułu powyższych transakcji wyniosły 525 tys. zł, a na dzień 31.12.2007 roku 729 tys. zł. Zobowiązania z tytułu powyższych transakcji wyniosły 4 124 tys. zł na dzień 31.12.2008 roku, podczas gdy na 31.12.2007 roku zobowiązania wobec Accor Polska Sp. z o.o. wyniosły 4 002 tys. zł.
- z Accor Centres de Contacts Clients (spółka powiązana z Accor S.A.) koszty dostępu do systemu usług rezerwacyjnych wyniosły 2 894 tys. zł, podczas gdy w ciągu 12 miesięcy 2007 roku wyniosły 2 640 tys. zł. Na dzień 31.12.2008 roku zobowiązania wobec Accor Centres de Contacts Clients nie wystąpiły, natomiast na dzień 31.12.2007 roku wyniosły 385 tys. zł.
- z Accor S.A. koszty dotyczące opłaty gwarancyjnej wyniosły w ciągu 12 miesięcy 2008 roku 417 tys. zł, a w ciągu 12 miesięcy 2007 roku wyniosły 389 tys. zł. Zobowiązanie na dzień 31.12.2008 roku wyniosło 417 tys. zł.
- z Devimco (spółka powiązana z Accor S.A.) odnotowano koszty w wysokości 116 tys. zł, a poniesione nakłady inwestycyjne w wysokości 8 044 tys. zł. W ciągu 12 miesięcy 2007 roku koszty wyniosły 118 tys. zł, a nakłady inwestycyjne 9 620 tys. zł. Na dzień 31.12.2008 roku zobowiązania z tytułu powyższych transakcji wyniosły 904 tys. zł, a uiszczone zaliczki dotyczące nakładów inwestycyjnych wyniosły 1 267 tys. zł. Odpowiednio na 31.12.2007 roku zaliczki na nakłady inwestycyjne wyniosły 3 169 tys. zł, natomiast zobowiązania wobec Devimco na 31.12.2007 roku wyniosły 716 tys. zł.

Grupa nie dokonywała transakcji odpłatnego i nieodpłatnego przeniesienia praw lub zobowiązań pomiędzy Grupą a podmiotami powiązanymi:

- członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Orbis S.A.
- małżonkami, krewnymi lub powinowatymi w linii prostej do drugiego stopnia członków Zarządu i Rady Nadzorczej Orbis S.A., podmiotów zależnych od Orbis S.A. i z nim stowarzyszonych,
- osobami związanymi z tytułu opieki, przysposobienia lub kurateli z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej Orbis S.A., podmiotów zależnych od Orbis S.A. i z nim stowarzyszonych.

34.1 WYNAGRODZENIE CZŁONKÓW ZARZĄDU EMITENTA

	Orbis S.A.	jednostek podporządkowanych
Zarząd i Prokurenci		
Jean-Philippe Savoye	1 405	0
Ireneusz Węglowski	1 035	93
Yannick Yvon Rouvrais	1 046	256
Marcin Szewczykowski	658	176
Krzysztof Gerula	1 233	63
Alain Billy	101	0
Rada Nadzorcza		
Claude Moscheni	61	0
Jacek Kseń	50	0
Erez Boniel	39	0
Michael Flaxman	50	0
Christophe Guillemot	39	0
Christian Karaoglanian	36	0
Artur Gabor	43	0
Elżbieta Czakiert	43	0
Jarosław Szymański	43	0
Andrzej Procajło	43	0
Świadczenia po okresie zatrudnienia		
Krzysztof Gerula	141	0
Andrzej Szuldrzyński	12	0

34.2 PRZYCHODY ZE SPRZEDAŻY TOWARÓW I USŁUG

Wykazane poniżej wielkości dotyczą spółek zależnych i stowarzyszonych nie objętych konsolidacją wyspecyfikowanych w nocie 1.4.2, Orbis Casino Sp. z o.o. konsolidowanej metodą praw własności oraz Accor S.A.

	2008	2007
Przychody netto ze sprzedaży usług	9 342	8 378
- spółkom z grupy Accor	5 138	2 988
- jednostkom zależnym	487	2 061
- jednostkom stowarzyszonym	3 717	3 329
Przychody ze sprzedaży razem	9 342	8 378

34.3 ZAKUPY TOWARÓW I USŁUG

Wykazane poniżej wielkości dotyczą spółek zależnych i stowarzyszonych nie objętych konsolidacją wyspecyfikowanych w nocie 1.4.2, Orbis Casino Sp. z o.o. konsolidowanej metodą praw własności oraz Accor S.A.

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

	2008	2007
Koszty zakupu usług	18 951	20 158
- od spółek z grupy Accor	18 925	20 007
- od jednostek zależnych	26	151
- od jednostek stowarzyszonych	0	0
Koszty zakupu towarów i usług razem	18 951	20 158

34.4 ROZRACHUNKI Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

	stan na 31.12.2008	stan na 31.12.2007
Należności z tytułu dostaw i usług	1 091	1 852
- od spółek grupy Accor S.A.	948	1 102
- od jednostek zależnych	109	537
- od jednostek stowarzyszonych	34	213
Pozostałe należności	1 169	1 152
- od spółek grupy Accor S.A.	1 166	1 152
- od jednostek stowarzyszonych	3	0
Razem należności	2 260	3 004
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	5 502	4 682
- od spółek grupy Accor S.A.	5 502	4 682
- od jednostek zależnych	0	0
- od jednostek stowarzyszonych	0	0
Pozostałe zobowiązania	459	0
- od spółek grupy Accor S.A.	459	0
Zobowiązania wobec podatkowej grupy kapitałowej	26	54
- od jednostek zależnych	26	54
Razem zobowiązania	5 987	4 736

Zaprezentowane należności nie zostały objęte w badanym okresie odpisem aktualizującym.

35. ZDARZENIA PO DNIU BILANSOWYM

- **Orbis S.A.** – dnia 16 stycznia 2009 roku Spółka przekazała do wiadomości publicznej aktualizację strategii rozwoju Grupy Hotelowej Orbis na lata 2009 - 2011 (patrz raport bieżący 3/2009). Aktualizacja dotyczy zmiany prognozowanego wyniku finansowego (EBITDA) Grupy Hotelowej Orbis na rok 2009 oraz odwołania prognozy wyników finansowych Grupy Hotelowej Orbis na rok 2010 i 2011.
- **Orbis S.A.** – dnia 27 stycznia 2009 roku Fitch Ratings zmienił perspektywę ratingu na negatywną ze stabilnej dla polskiej spółki hotelarskiej Orbis S.A. Długoterminowy rating krajowy został utrzymany na poziomie BBB+(pol), (patrz raport bieżący 5/2009).
- **Orbis S.A.** – dnia 28 stycznia 2009 roku Spółka złożyła w Pierwszym Mazowieckim Urzędzie Skarbowym zgłoszenie aktualizujące NIP-2 o ustaniu z dniem 31 grudnia 2008 roku bytu prawnego Podatkowej Grupy Kapitałowej Orbis.
- **PKS Gdańsk Sp. z o.o.** – z początkiem stycznia 2009 roku Spółka rozpoczęła realizację umowy o świadczenie regularnych usług przewozowych na terenie Miasta Gdańska oraz gmin ościennych. Umowa została zawarta z Zarządem Transportu Miejskiego w Gdańsku działającym w imieniu Gminy Miasta Gdańsk. Umowę zawarto na okres od 01.01.2009 roku do 31.12.2016 roku. Realizacja umowy powinna wpłynąć na poprawę wyniku finansowego Spółki.
- **Orbis Transport Sp. z o.o.** – dnia 29 stycznia 2009 roku Spółka podpisała aneks do umowy o kredyt w rachunku bieżącym zaciągnięty w Kredyt Bank S.A. Termin spłaty został przedłużony do 30.01.2010 roku.

- **Orbis Transport Sp. z o.o.** - dnia 30 stycznia 2009 roku Spółka zawarła umowę kredytu z bankiem Societe Generale S.A. oddział w Polsce. Bank udzielił Spółce krótkoterminowego kredytu odnawialnego w maksymalnej wysokości 25 000 tys. zł. Termin spłaty został ustalony na 30.01.2010 roku. Jednocześnie Spółka nie jest zobowiązana do spłaty całości zadłużenia wynikającego z umowy kredytowej zawartej z Societe Generale S.A., a obowiązującej do 31.01.2010 roku.
- **PBP Orbis Sp. z o.o.** – dnia 2 stycznia 2009 roku Rada Nadzorcza na wniosek Zarządu PBP Orbis Sp. z o.o. zatwierdziła nowy regulamin organizacyjny oraz nową strukturę organizacyjną Spółki.

36. NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Objaśnienia korekt wyniku w przepływach działalności operacyjnej.

Zmiany stanu zapasów i rezerw przedstawiona w rachunku przepływów pieniężnych jest równa bilansowej zmianie stanu.

	2008	2007
Bilansowa zmiana stanu należności	(34 616)	(22 136)
długoterminowe należności leasingowe	2 500	(149)
zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	(762)	(1 972)
zmiana stanu zaliczek na środki trwałe	(623)	(1 493)
inne	(159)	702
Zmiana stanu w Cash Flow	(33 660)	(25 048)
Bilansowa zmiana stanu zobowiązań z wyjątkiem pożyczek i kredytów	(11 857)	(910)
zobowiązania inwestycyjne	234	984
zobowiązania z tyt. leasingu	754	168
zmiana stanu zobowiązań z tyt. zaliczek na zakup środków trwałych	0	3 500
rozliczenia międzyokresowe	6 526	1 882
inne	1 759	2 064
Zmiana stanu w Cash Flow	(2 584)	7 688
Inne korekty	(10 151)	(26 777)
aktualizacja wartości aktywów trwałych	(10 035)	(26 093)
inne	(116)	(684)
Zmiana stanu w Cash Flow	(10 151)	(26 777)

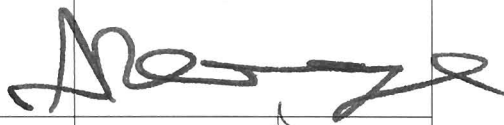
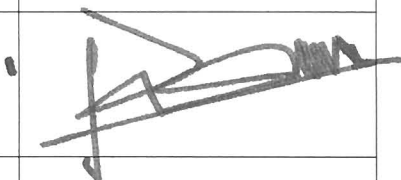
37. INNE INFORMACJE

W 2008 roku w spółkach Grupy Kapitałowej Orbis zostały przeprowadzone następujące kontrole podatkowe:

Spółka	organ kontrolujący	przedmiot kontroli	wynik kontroli
Orbis S.A.	Urząd Skarbowy	PDOP	Zalecenia pokontrolne wykonane
Orbis S.A.	Państwowa Inspekcja Pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych	przestrzeganie Kodeksu Pracy, prawidłowość naliczania składek rozliczenia ZUS	Brak obciążeń karami, zalecenia pokontrolne wykonane
Orbis Transport Sp. z o.o.	Urząd Skarbowy	PDOP	Zalecenia pokontrolne wykonane
PBP Orbis Sp. z o.o.	ZUS	prawidłowość i rzetelność naliczania składek ZUS	Zalecenia pokontrolne wykonane
PKS Tarnobrzeg Sp. z o.o.	Urząd Skarbowy	Vat	Brak obciążeń karami, zalecenia pokontrolne wykonane
	Państwowy Inspektorat Sanitarny	kontrola warunków sanitarnych	Brak obciążeń karami, zalecenia pokontrolne wykonane
	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	sprawdzenie wymagań ochrony środowiska	Brak obciążeń karami, zalecenia pokontrolne wykonane
	Wojewódzki inspektorat Inspekcji Handlowej	sprawdzanie jakości sprzedawanych paliw	Brak zaleceń pokontrolnych
PKS Gdańsk Sp. z o.o.	Urząd Skarbowy	badanie dokumentów kontrahenta	Brak obciążeń karami
	Urząd Kontroli Skarbowej	prawidłowość procesów prywatyzacji	Brak obciążeń karami
	Państwowa Inspekcja Pracy	zagadnienia z zakresu prawa pracy	Zalecenia pokontrolne wykonane
	Pomorski Wojewódzki Inspektor Transportu Drogowego	przestrzeganie obowiązków i warunków wynikających z przepisów ustawy o transporcie drogowym	Zalecenia pokontrolne wykonane
	SANEPID	kontrola sanitarna dworców i autobusów	Zalecenia pokontrolne wykonane

Grupa Kapitałowa Orbis
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe - 2008 rok
(wszystkie kwoty wyrażone są w tys. zł, o ile nie podano inaczej)

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko / Funkcja	Podpis
2009.03.30	Jean-Philippe Savoye	Prezes Zarządu	
2009.03.30	Ireneusz Andrzej Węglowski	Wiceprezes Zarządu	
2009.03.30	Yannick Yvon Rouvrais	Członek Zarządu	
2009.03.30	Marcin Szewczykowski	Członek Zarządu	

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko / Funkcja	Podpis
2009.03.30	Marcin Szewczykowski	Członek Zarządu	